

347.851

ОДЛУКЕ
ОПШТЕ СЕДНИЦЕ
ДРЖАВНОГ САВЕТА
у 1937. 38 и 39 г.

2256

Досађујући Николи Милошевићу
нареднику Министарства Правде,
у знак обавештења;

Уведено у нови инвентар бр. 2772/11
1 јануара 1940 год.
Београд

Јанко Ђ. Таховић

ОДЛУКЕ ОПШТЕ СЕДНИЦЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА

У 1937, 1938 и 1939 години.

СРЕДИЛИ:

СЛАВОЉУБ Б. ПОПОВИЋ
писар Државног савета

Др. ЈАНКО Ђ. ТАХОВИЋ
чиновник Главне контроле

ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА „СКЕРЛИЋ“
БЕОГРАД, КНЕЗА ПАВЛА 15-а

БЕОГРАД 1940

Ју. б.
37748

ПРЕДГОВОР

Одлуке Опште седнице Државног савета, које овом приликом публикујемо, јесу решења донета у смислу чл. 4 Закона о Државном савету и управним судовима у вези §§ 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима у току 1937, 1938 и 1939 године. Ова збирка одлука претставља излагање хронолошким редом, до сада неоштампаних у посебну збирку, решења Опште седнице Државног савета донетих у поменутом периоду времена. Према томе она чини нужну допуну и логичну целину са до сада објављеним збиркама одлука Опште седнице Државног савета („Одлуке Опште седнице Државног савета 1923—1933, средили и објаснили Александар Давинић и Богдан Мајсторовић, референти Државног савета, Београд 1933 год.“; „Одлуке Државног савета 1933—1935“ као и „Одлуке Државног савета за 1936 годину“ које су средили Божидар С. Протић, члан Државног савета и Властимир Ј. Лучић, секретар Државног савета, а у којима су објављена и решења Опште седнице Државног савета, донета у току 1933—1935 године и у 1936 години.)

Да би се уочила важност и значај решења Опште седнице Државног савета уопште, а нарочито за административно судство, потребно је пре свега указати на законске прописе на основу којих се она доносе и на процедуру њиховог стварања, као и на прописе о важности (обвезности) ових решења за управно судство и управну власт.

По чл. 3 Закона о Државном савету и управним судовима. Државни савет решава у одељењима од пет чланова, а оваквих одељења има шест (§ 6 Зак. о пословном реду у државном савету и управним судовима). Приликом примењивања појединих законских прописа по споровима, у разним одеље-

њима Државног савета може се доћи до различитог тумачења истих. Сем тога у појединим одељењима Државног савета могу се појавити случајеви, за које се ни једном врстом тумачења не могу наћи одговарајући законски прописи, који би се на њих могли применити. Пошто пак суд мора расправити сваки појављени спор, то се у таквим ситуацијама намеће потреба, да се приступи општим правним начелима и да се нађе одговарајуће решење за исте (понекад и путем методе слободног тумачења права). Да би се избегла неједнакост у тумачењу законских прописа, као и супротности приликом примењивања општих правних начела у разним одељењима Државног савета у појединим конкретним случајевима, намеће се потреба за стварањем извесне једнообразности у јуриспруденцији Државног савета. У овом циљу законодавац је у чл. 4 Закона о Државном савету и управним судовима регулисао питање надлежности за доношење ових решења о једнообразној примени извесних законских прописа или правних начела. По овом законском пропису, претседник Државног савета може у циљу одржања једнообразности у правосуђу и Државном савету, према потреби сазвати општу седницу Државног савета. Општа седница може решавати ако је присутно бар две трећине свих чланова (дакле 20, од укупног броја 30 чланова колико их има у Државном савету). Дужност претседника да се стара о једнообразности правосуђа у Државном савету предвиђена је затим и у § 12 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима. У првом реду иницијатива за сазивање опште седнице Државног савета у циљу решавања правних питања, припада претседнику. Затим по § 13 истог закона право иницијативе за сазив опште седнице има и сваки члан (о чијем предлогу ипак одлучује претседник). По овом законском пропису одлуке и пресуде Државног савета о важнијим правним питањима, које су биле предмет спора, нарочито све одлуке које се тичу важности уредаба, морају се уписати у нарочити списак који се налази код претседника Државног савета. Ако један саветник у одељењу налази, да је мишљење већине о једном правном питању у супротности са једним

већ у списак уписаним решењем, изрицање пресуде или одлуке може се обуставити и предложити претседнику Државног савета да сазове општу седницу, која има, после реферата овог саветника, који је предложио пресуду и реферата још једног, од претседника Државног савета одређеног известиоца и након исцрпне дебате, донети решење о овом правном питању. Ово решење мора служити за основу пресуди која је дала за то повод и мора се уписати у нарочиту књигу „решења опште седнице Државног савета“ и публиковати у „Службеним новинама“. Тако уписана решења Опште седнице обавезна су за сва одељења Државног савета док не буду преиначена у Општој седници по саслушању два известиоца.

Поставља се питање у колико су одлуке Опште седнице Државног савета обавезне за управно судство, односно управну власт. За одељења Државног савета, као што је напоменуто, ова обавеза проистиче из изричног законског прописа (чл. 4. Закона о Државном савету и § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима — in fine).

Пошто су пак ове одлуке обавезне за одељења Државног савета, то сва одељења у конкретним случајевима, по жалби, односно тужби, било појединаца било Главне контроле, морају поништити све оне одлуке управних власти, које би биле противне једној одлуци Опште седнице Државног савета. А самим тим пак и сама управна власт (као и управни судови) приморани су да саобразе своје одлуке схватању Државног савета изражено у одлукама његове Опште седнице, из разлога, што исте одлуке управних судова и управних власти могу бити предмет расправљања код Државног савета по жалбама и тужбама појединаца одн. Главне контроле.

* * *

Као што је напоменуто, све су одлуке у овој збирци изложене хронолошким редом, а ради бољег прегледа садржине и бржег сналажења у истој на крају су придодати регистри и то један по појединим законима (са означавањем одговарајућих параграфа) а други по материји (садржини појединих правних прописа који су протумачени одлукама Опште седнице Државног савета).

РЕШЕЊА ОПШТЕ СЕДНИЦЕ

1

О разумевању § 4 Закона о порезу на нежењена лица и пореском ослобођењу лица са деветоро и више деце.

Бр. 2983/37

5 фебруара 1937

На основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима изнето је пред Општу седницу Државног савета тумачење § 4 Закона од 15 децембра 1930 г. о порезу на нежењена лица и пореском ослобођењу лица са деветоро и више деце у погледу питања: да ли се плаћа порез на нежењене од прихода зграда која ужива привремено пореско олакшање. Код случаја бр. 12935/33 Државни савет је стао на гледиште да се код зграда са привременим пореским олакшањем не плаћа порез на нежењене стога што се он разрезује на темељу допунског пореза кућарине, а допунски порез се уопште не плаћа код зграда о којима је реч. Супротно овоме гледишту, а код случаја бр. 30175/36, Савет је нашао да порезу на нежењене подлежи приход и ових зграда, стога што се допунски порез, који служи као база за разрез пореза на нежењене, и код тих зграда разрезује, али се не плаћа већ расходује, сходно ст. 3 чл. 3 Закона о непосредним порезима. Услед овако супротних гледишта, питање је изнето пред Општу седницу Државног савета, која га је проучила и нашла:

Код пореског облика кућарине, као и код извесних других пореских облика, непосредни порез

се састоји од основног пореза са сталном пореском стопом, и допунског пореза чија стопа зависи од висине прихода зграде (чл. 37 одељак I Закона о непосредним порезима). Међутим, за нове зграде којима је признато привремено пореско ослобођење, односно доцније олакшање плаћа се, према чл. 37/II истог закона, изузетно, место основног и допунског пореза, само 3% од чистог прихода, а овај је проценат доцније повећан на 6%, па затим на 12%. После Закона о непосредним порезима издат је Закон од 15 децембра 1930 г. о порезу на нежењена лица и пореском ослобођењу лица са деветоро и више деце, којим је заведен нарочити порез на нежењене. По § 1 тога закона, овоме порезу подлежи „свако мушко нежењено или правноснажно од брака растављено лице и удовци ако стално станују у варошима, варошицама, местима са седиштем среза, или се у таквим местима задужеју непосредним порезом, односно примају тантијеме“, али су извесна од ових лица изузета од овога одредбом § 3 (извесна свештена и војна лица, осуђеници, странци, пуни инвалиди итд.). По § 4 „овај се порез разрезује на темељу допунског пореза земљарине, кућарине, и течевине и пореза на ренте по пореском распореду ....“.

Према овим законским прописима, порезу на нежењене подлеже лица означена у § 1, у колико нису ослобођена одредбом § 3; порез се плаћа од прихода на који се разрезује непосредни порез; а база за резезивање — код пореског облика кућарине који је овде у питању, — јесте допунски порез разрезане кућарине. Значи, да подложност овог порезу код кућарине зависи од тога да ли је порески обвезник кућарине једно од лица из § 1 наведеног закона; а могућност опорезивања прихода од зграда зависи од тога да ли је то приход некога од ових лица која помиње § 1, а које није изузето одредбом § 3. Код пореза на нежењене, дакле, допунски порез није ни од каквог утицаја за утврђивање било пореског субјекта, било пак самог прихода од кога се порез на нежењене плаћа. Према томе, како год плаћање допунског пореза код кућарине није разлог за резезивање и пореза на нежењене онде где порески обвезник

кућарине не подлежи порезу на нежењене, исто тако неплаћање допунског пореза не може бити разлог за ослобођење од пореза на нежењене онога лица које иначе овог порезу подлежи. Са ових разлога, за питање да ли ће се код кућарине разрезати и порез на нежењене, меродавно је само то, да ли је порески обвезник једно од лица из § 1 Закона од 15 децембра 1930, а никако и то да ли се код тога пореског обвезника основни и допунски порез обрачунавају посебно, или се пак то не одваја као код случаја привременог пореског олакшања кућарине. Допунски порез код кућарине, дакле, не показује се као услов за подложност порезу на нежењене, већ само као техничка база за разрез овога другог пореза онег пореског обвезника кућарине који порезу на нежењене подлежи по критерију из § 1 Закона од 15 децембра 1930 године.

Према § 4 овог закона, порез на нежењене се разрезује на темељу допунског пореза кућарине по пореском распореду. Међутим, у ст. 3 чл. 3 Закона о непосредним порезима прописано је да се „привремено ослобођени порез разрезује и уноси у целокупно задужење дотичног пореског обвезника, па се тај део пореза, с позивом на односно ослобођење, једновремено расходује пореском обвезнику“. Значи, да се код случаја привременог пореског олакшања кућарина разрезује као да олакшање не постоји, тј. разрезује се основни и допунски порез, а затим се од овог укупног задужења, дакле распореда, расходује онај део кога је порески обвезник ослобођен услед привременог пореског олакшања. Из овог произлази да и у окваком случају постоји разрезан и допунски порез, а тиме и база за разрез пореза на нежењене. Затим, према ст. 4 чл. 3 Закона о непосредним порезима, „у свима случајевима, кад се на основу висине пореског задужења (порески цензус) стичу или губе каква права, узима се у обзир целокупно задужење дотичног пореског обвезника у смислу претходног става“ (напред цитираног ст. 3). С обзиром на овај пропис, целокупно задужење је меродавно за утврђивање права и обавеза, па дакле и за питање подложности порезу на нежењене. А пошто

и у случају привременог пореског олакшања, целокупно задужење садржи, поред основног, још и допунски порез, онда, у колико би подложност порезу на нежењене баш и зависила од допунског пореза, та би подложност овде произлазила из чињенице што и допунски порез улази у укупно задужење, односно распоред. Услед овога, чињеница што порески обвезник кућарине са привременим пореским олакшањем плаћа кућарину, сходно чл. 37/II Закона о непосредним порезима, у висини једног одређеног процента (6% или 12%) од прихода зграде, а не посебно основни и допунски порез као код старих зграда, — остаје без утицаја на питање подложности оваквог пореског обвезника порезу на нежењене, само ако је тај обвезник једно од лица из § 1, а није ослобођено одредбом § 3 Закона од 15 децембра 1930 године.

Са ових разлога, Општа седница Државног савета је, на основу §§ 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, донела ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању § 4 Закона о порезу на нежењена лица и пореском ослобођењу лица са деветоро и више деце:

Према § 4 Закона о порезу на нежењена лица и пореском ослобођењу лица са деветоро и више деце од 15 децембра 1930, плаћа се порез на нежењене и од прихода зграде, која ужива привремено пореско олакшање по ст. II чл. 37 Закона о непосредним порезима.

2

О разумевању § 112 Закона о општем управном поступку (З. у. п.) у вези чл. 21 и 22 Закона о Државном савету и управним судовима (З. Д. с.)

Бр. 8016/37-I

27 марта 1937

На основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, изнето је пред Општу седницу Државног савета тумачење § 112 З. у. п. у вези чл. 21 и 22 З. Д. с. у погледу питања: да ли је управна власт која је странци своје решење о одбијању захтева странке само усмено саопштила, дужна издати странци одбијајуће решење написмено и онда, кад је странка захтев за писмено решење ставила по истеку тридесетодневног рока из чл. 21 З. Д. с. рачунајући од дана саопштења одлуке; односно, да ли је странка којој је неповољна одлука управне власти само саопштена, дужна да у сврху подношења управно судске тужбе тражи писмено решење у року од 30 дана од дана саопштења, или то тражење може поднети и после тога рока. Ово се питање поставило код случаја бр. 29934/35, где је једно лице тражило од Министарства војске и морнарице да му призна својство добровољца, а Министарство га одбило кратком одлуком, која је странци била саопштена, али не и уручена. Поводом саопштења странка није ништа предузимала, већ је, након више од шест месеци од саопштења, тражила од министарства објасњено и формално решење. По томе тражењу министарство јој је издало решење у коме је наведено, да је питање добровољачког својства жалиоцевог расправљено раније саопштеном одлуком против које се странка није тужила Држав-

ном савету, и да се о томе не може више решавати. Тужбу странке против овога решења Државни савет је одбацио, поред осталог, још и са разлога што тужилац, после саопштења прве одлуке није у тридесетодневном року из чл. 21 З. Д. с. нити тражио формално и образложено решење, нити се због те одлуке тужио Државном савету. Код случаја пак бр. 24208/36, ситуација до подношења тужбе на Државни савет била је правно истоветна као и код случаја бр. 29934/35. По овој тужби, међутим, Државни савет је нашао да је решење које је тужбом оспорено противно закону, јер рок за тужбу на Државни савет, по чл. 21 З. Д. с. почиње тећи од дана предаје, а не од саопштења решења. А пошто овде није било уопште донето решење у форми из §§ 106—110 З. у. п., нити странци уручено по § 112, странка тада није ни могла поднети тужбу, али је имала право захтевати да јој се изда формално решење. Како пак такво тражење није везано ни за какав рок, странка није могла ни закаснити са овим тражењем.

Правно питање, дакле, било је исто у обадва случаја, али је у одељењима саветским различито расправљено, услед чега је изнето пред Општу седницу Државног савета, која га је проучила и нашла:

Према З. Д. с. (чл. 15 и 18), против решења другостепене управне власти, којим се појединцу вређа какво право или непосредни лични интерес заснован на закону, појединац може поднети тужбу административном суду. Према чл. 21, тужба се подноси у року од 30 дана после предаје решења управне власти, а према чл. 22, уз тужбу се мора поднети сам акт у оригиналу или препису. Значи, рок за тужбу почиње тећи од дана предаје а не саопштења решења, а већ из тога се закључује да се решење мора странци предати, а не само саопштити. Затим, пошто се, према чл. 22, уз тужбу мора поднети и решење, значи да је предаја решења странци претпоставка за тужбу странке, а могућност подизања тужбе за странку претставља право признато јој законом. Последица пак овога у томе је, што би се непредавањем, већ само саопштавањем решења странци, овој онемогућило подизање

управно судске тужбе, тј., употребе једног њеног законом признатог права. Већ из З. Д. с., према овоме, произлази да је управна власт дужна своје решење странци предати, а не само саопштити. Али и независно од ових прописа З. Д. с., из којих само путем тумачења произлази обавеза управне власти да своје решење странци преда, а не само саопшти, ова је обавеза за управну власт прописана изричито доцнијим Законом о општем управном поступку (§ 112). Према њему, главна одлука издаје се странкама написмено, а у глави IV овога закона дате су нарочите одредбе о начину уручивања одлуке странци.

Према овим прописима, дакле, управна власт је дужна своју писмену одлуку предати странци, а рок за управно судску тужбу странке почиње тећи од дана предаје такве одлуке. Само пак саопштење одлуке странци, а без предаје, ма да је само по себи противно закону, онемогућава странци подношење управно судске тужбе, с обзиром на чл. 22 З. Д. с., по коме се тужби мора приложити и решење. Услед тога, и с обзиром на одредбу чл. 21 З. Д. с., саопштење одлуке по закону не изазива почетак тока рока за управно судску тужбу. Баш због тога, а с обзиром на право појединца на подношење управно судске тужбе, и на наведене законске одредбе о дужности управне власти на уручење своје одлуке странци, власт је обавезна да своју писмену одлуку странци преда, и поред евентуалног саопштења одлуке, јер саопштење, поред тога што није законом предвиђено, по закону не повлачи никаквих правних последица у погледу права појединца на употребу правних средстава. Као последица ове законске дужности управне власти, странци припада право да, и поред саопштења, тражи да јој се писмена одлука преда. Ово пак право странке законом није везано ни за какав рок. Рок из чл. 21 З. Д. с. предвиђен је за управно судску тужбу, и он претпоставља да је решење странци већ предато. Због тога он не може везати странку у погледу њеног захтева да јој се решење управне власти преда. А пошто ни у коме другом пропису није предвиђен рок у коме би појединац могао тражити уручење писменог решења, што је

уосталом разумљиво с обзиром на законске одредбе о дужности власти да своје писмено решење странци преда и без њеног нарочитог тражења, то значи да странка може тражити да јој се решење управне власти преда све док то решење не добије.

Са ових разлога, а на основу §§ 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета донела је ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању § 112 З. у. п. у вези чл. 21 и 22 З. д. с.

Управна власт која је странци своје решење о одбијању захтева странке само усмено саопштила, дужна је издати странци одбијајуће решење на писмено, и онда када је странка захтев за писмено решење ставила по истеку тридесетодневног рока из чл. 21 Закона о Државном савету и управним судовима рачунајући од дана саопштења одлуке.

О разумевању § 124 Ч. З. и ст. 2 чл. 25 уредбе бр. 37600/1 од 19 септембра 1935 г. о личном и породичном додатку пензионера, у вези чл. 14 тач. 8 Закона о уређењу санитетске струке и о чувању народног здравља од 30 марта 1881 г.

Бр. 8016/37-II

27 марта 1937

Према § 124 Закона о чиновницима од 31 марта 1931 год., проценат од положајног додатка за пензију зависи од времена стварноведеног у активној државној служби. Затим, према чл. 25 Уредбе бр. 37600/1 од 19 септембра 1935 год. о личном и породичном додатку пензионера, право на додаток личног пензионера који има извесног прихода, зависи од тога да ли пензионер има 25 година ефективне државне службе. У оба случаја, дакле, долази у обзир само време стварноведено у активној државној служби, односно ефективна државна служба. Међутим, по чл. 14 тач. 8 Закона од 30 марта 1881 год. о уређењу санитетске струке и о чувању народног здравља „оном општинском лекару, који буде примљен у државну службу, признају се године проведене у општинској служби као да су проведене у државној“. С обзиром на овај последњи пропис, поставило се питање: да ли се служба општинског лекара, кад је вршена у времену важења чл. 14 тач. 8 поменутог закона од 30 марта 1881 год., има узети у обзир код примене § 124 Ч. З., односно ст. 2 чл. 25 Уредбе бр. 37600/1 од 19 септембра 1935 године. Код случаја бр. 21934/36 Државни савет је стао на гледиште да се оваква општинска служба лекара има третирати као државна, с обзиром на тач. 8 чл. 14

Закона из 1881 год., док је код случаја бр. 14612/36 нашао да таква служба, кад није државна, не може бити ни третирана као државна у погледу примене оних прописа који говоре о активної државної служби. Услед овако различитог посматрања истог правног питања, наступила је надлежност Опште седнице Државног савета, која је питање проучила и нашла:

По наведеним прописима, за право на лични и породични додатак пензионера из чл. 25 Уредбе бр. 37600/35 и за право на пензиски проценат из § 124 Ч. 3. услов је заједнички: да пензионер има одређено време стварне, односно ефективне активне државне службе. Према томе, одлука о праву на лични и породични додатак и о праву на пензиски проценат зависи од питања: шта се по закону разумева под стварном (ефективном) активном државном службом. Уредба бр. 37600/35 не даје о томе никаква одређења, што је разумљиво с обзиром на њен задатак. Али пошто се она у свему заснива на Закону о чиновницима, и за појам ефективне државне службе о којој је у Уредби реч, меродавне су одредбе Закона о чиновницима. Међутим, ни у овоме закону није дата дефиниција ове службе. Али, у ставу 1 § 113 Ч. 3., на који баш упућује § 124, ма да ова служба није дефинисана, ипак је она описана тако да се тумачењем може да извуче појам ове службе, односно да се утврди шта закон разумева под стварном (ефективном) активном државном службом. Тамо је речено да је то време које „чиновници, званичници и служитељи стварно“ проведу „у активної државної служби, као такви, у државним надлештвима, заводима и установама“. Чињеница је, да је свака служба поменутих лица у државним надлештвима, заводима и установама стварна активна државна служба. Али стварна активна државна служба ових лица није само у њима, већ она може да се врши, ако закон тако одреди, и ван државних надлештава, завода и установа (н. пр. државни комесар у недржавним установама; службеници са својствима из ст. 1 § 113 Ч. 3., које не плаћа држава, а који врше функције државних службеника итд.). С обзиром на разноврсне облике „активне

државне службе“, Закон о чиновницима није ни могао дати дефиницију, односно потпун појам ове службе, тако да је на тај начин ово препуштено специјалним правним прописима који о овоме постоје или се доносе. То пак значи да је активна државна служба по ст. 1 § 113 Ч. 3., све што је правним прописима означено као таква служба.

Већ у самом § 113 Ч. 3., у последњој реченици ст. 2, а затим у § 115, узето је као стварна активна служба време проведено на расположењу, дакле у неактивном, односно у стварном невршењу службе и ван државних надлештава, завода и установа. Исто тако у ст. 3 § 113 узима се као стварна активна државна служба ранији јаван рад чиновника, дакле време које несумњиво није проведено у државної служби нити у државним надлештвима итд.

Све ово показује да за појам стварне — ефективне — државне службе није одлучна само и једино одредба ст. 1 § 113 Ч. 3., па ни онда кад се какав други правни пропис изречно позива баш на ту одредбу, као § 124, већ да се у томе погледу имају, као диспона одредби ст. 1 § 113, применити и други правни прописи којима се регулише активна државна служба.

Из одредбе тач. 8 чл. 14 Закона о уређењу санитетске службе и о чувању народног здравља произлази да је и то један од прописа о којима је напред реч. Ту се одређује да се општинском лекару, примљеном у државну службу, признају године општинске службе „као да су проведене у државної“, тј. као да је био чиновник, који је стварно вршио активну државну службу у државним надлештвима, заводима и установама. У времену важења овога закона из 1881 год., не свака, већ по томе закону само лекарска општинска служба; и то не уопште, већ само у случају прелаза у државну службу, била је потпуно изједначена са државном, јер је, ма да не формално, била стварно државна, или исто што и државна служба, дакле онаква какву предвиђа ст. 1 § 113 Ч. 3. Овакав карактер ове службе има свој разлог у прописима поменутог закона из 1881 год. о примању и отпуштању лекара (чл. 14 тач. 6), о дужностима њиховим (чл. 14 тач. 9), о чињеници да они стоје на расположењу министру (чл. 2) итд.,

услед чега је време проведено у таквој служби и признато, на случај прелаза, као да је проведено у државној.

С обзиром на то, служба општинског лекара, о којој је реч у поменутом чл. 14 тач. 8 Закона из 1881 год. изједначена је са стварном — ефективном — државном службом о којој је реч у ст. 1 § 113 Ч. 3. Као таква, она долази у обзир при утврђивању процента од положајног додатка за пензију по § 124 Ч. 3.; а тиме и при утврђивању личног и породичног додатка по чл. 25 Уредбе бр. 37600/35.

Овде би се могло приговорити да је служба о којој је реч самоуправна служба из тач. 5 § 116 и тач. 8 § 270 Ч. 3. из 1931 год., па да је она по тим прописима призната само за одређивање количине пензије, а не и као стварна — ефективна — државна служба из ст. 1 § 113 Ч. 3. Међутим, у овим прописима (тач. 5 § 116 и тач. 8 § 270 Ч. 3.) реч је о чистој самоуправној служби, док се код случаја тач. 8 чл. 14 Закона из 1881 год. ради о самоуправној служби посебне врсте, која је, баш услед њеног специалног карактера, самим законом о регулисању те службе изједначена са активном државном службом.

Затим, исто би се тако могао ставити приговор из § 248 Ч. 3., по коме одредбе овог закона „важе ... без обзира на законске прописе који су важили пре ступања на снагу овог закона, и без обзира на то да ли им је пензија била регулисана по прописима који су раније важили, или не“. Овде међутим, а према напред изнетом, примена прописа тач. 8 чл. 14 Закона из 1881 год. има свој извор односно основ у прописима самога Ч. 3. из 1931 год., тј. у ст. 1 § 113, чију генералну одредбу о стварној активној државној служби поменути пропис из Закона од 1881 год. разрађује и употпуњује, како је то већ напред изложено.

Са ових разлога, а на основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета донела је ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању § 124 Ч. 3. и ст. 2 чл. 25 Уредбе бр. 37600/1 од 19 септембра 1935 године о личном и породичном додатку пензионера, у вези чл. 14 тач. 8 Закона о уређењу санитетске струке и о чувању народног здравља од 30 априла 1881 год.:

Служба општинског лекара, која је вршена у времену важења чл. 14 тач. 8 Закона о уређењу санитетске струке и о чувању народног здравља од 30 марта 1881 год. има да се узме у обзир код примене § 124 Ч. 3. од 1931 год., односно ст. 2 чл. 25 Уредбе бр. 37600/1 од 19 септембра 1935 год. о личном и породичном додатку пензионера.

О разумевању § 114 ст. 2 Закона о чиновницима од 31 марта 1931 године.

Бр. 8016/37-III
27 марта 1937

У ст. 1 § 113 Ч. 3. прописано је да чиновници, званичници и служитељи испуњавају услов за стицање права на личну пензију кад наврше десет година које су као такви стварно провели у активној државној служби. По ст. 1 § 114 Ч. 3., у овај десетогодишњи рок „рачуна се и време које је државни службеник грађанског реда стварно провео у активној служби као чиновник, званичник или служитељ државних саобраћајних установа, према одредбама закона који важе за то особље, а тако и време које је стварно провео у активној служби у војсци или морнарици, као официр или као чиновник или друге врсте службеник војног или грађанског реда, коме се та служба рачуна за пензију према одредбама Закона о устројству војске и морнарице“. Међутим, у ст. 2 § 114 прописано је: „Време подофицирске службе војске и морнарице, у случају прелаза по § 8 не рачуна се у рок из ст. 1 § 113“. У § 8 пак предвиђено је да се у струку за коју се тражи непотпуна средња или њој равна стручна школа, изузетно могу примити за службенике грађанског реда и подофицири који наврше десет година непрекидне и ваљане подофицирске службе у сталном кадру, а под условима и на начин предвиђен у чл. 74 Закона о устројству војске и морнарице.

Код примене ст. 2 § 114 Ч. 3. у погледу рачунања подофицирске службе у рок за стицање права на пензију, Државни савет је код случајева бр. 852/33 и бр. 5278/33 стао на гледиште да се та слу-

жба уопште не може рачунати у рок из ст. 1 § 113, без обзира на то да ли је прелаз из ње у грађанску службу извршен у времену важења Закона о чиновницима из 1931 год. односно по његовом § 8, или је то било пре овога закона. Међутим, у случајевима бр. 35681/33 и бр. 9472/34, Савет је нашао да се подофицирска служба не рачуна по ст. 1 § 113 само у случају где је прелаз у грађанску службу извршен саобразно § 8, дакле после ступања на снагу Закона о чиновницима из 1931 год., док се има рачунати ако је прелаз извршен пре овога закона. Услед ове супротности, наступила је надлежност Опште седнице Државног савета, која је ово питање сходно §§ 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, проучила и нашла:

Према напред цитираном ст. 1 § 114 Ч. 3., у десетогодишњи рок за стицање права на личну пензију рачуна се активна служба у војсци или морнарици у својству официра или чиновника или друге врсте службеника војног или грађанског реда, под условом да се та служба рачуна за пензију према одредбама Закона о устројству војске и морнарице. С обзиром на овакав законски пропис, несумњиво је да је њим обухваћена и подофицирска служба, тако да би она, по самом ст. 1 § 114, улазила у рок из ст. 1 § 113 Ч. 3., у колико се рачуна за пензију по Закону о устројству војске и морнарице. А пошто се она по чл. 74 односно 308 и 310 Закона о устројству војске и морнарице из 1923 год. рачунала, а по чл. 75 доцнијег закона из 1931 год. и сада рачуна за пензију, то значи да би се она у начелу имала рачунати и по ст. 1 § 113 Ч. 3. Међутим, услед изричите одредбе ст. 2 § 114 Ч. 3. она се не рачуна, у случају прелаза по § 8.

Поредећи ове две одредбе, ону из ст. 1 са оном из ст. 2 § 114 Ч. 3. по њиховом садржају, уочава се да одредба ст. 1 садржи опште правило о рачунању у рок за стицање права на пензију државне службе уређене посебним законима (о државном саобраћајном особљу и о устројству војске и морнарице), а не општим чиновничким законом. По томе општем пропису ту би се рачунала и подофицирска служба у војсци или морнарици. Ме-

ђутим, кад је она одредбом ст. 2 изузетна из рачунања у рок из ст. 1 § 113, то значи да пропис ст. 2 претставља изузетак од општег правила садржаног у ставу 1. Услед тога, ст. 2 као изузетак не може се тумачењем проширити, већ може доћи до примене само код случаја у њему предвиђеног. Случај пак који је предвиђен, јесте прелаз извршен из подофицирске у грађанску службу по § 8 Ч. 3. А пошто је тај § 8 садржан у Ч. 3. из 1931 год., то значи да прелаз који чини запреку за рачунање подофицирске службе у рок из ст. 1 § 113, јесте само онај који је извршен у времену важења тога закона, и то по његовом § 8. Онај пак прелаз који је извршен пре овога закона, очигледно је да није могао бити извршен по његовим одредбама, па ни по његовом § 8. Према томе, подофицирска служба се не рачуна у рок из ст. 1 § 113 Ч. 3., само у случају кад је прелаз из те струке у грађанску извршен после ступања на снагу Ч. 3. из 1931 год., и то по његовом § 8. Међутим, одредбом ст. 2 § 114 није обухваћен случај где прелаз није извршен по § 8, дакле кад је извршен пре ступања на снагу Ч. 3. из 1931 год., или кад је извршен после тога закона али не по његовом § 8, па се на такав случај може применити само ст. 1 § 114 Ч. 3.

Са ових разлога, а на основу §§ 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета донела је ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању § 114 ст. 2 Закона о чиновницима од 31 марта 1931 год.:

Време подофицирске службе војске и морнарице рачуна се у рок из ст. 1 § 113 Ч. 3. (за стицање права на пензију) кад прелаз у државну службу грађанског реда није извршен по § 8 тога закона.

То правило вреди и код прелаза подофицира у службу државних саобраћајних установа, јер у том погледу Закон о државном саобраћајном особљу из 1931 године садржи једнаке одредбе које и Закон о чиновницима из 1931 године.

5

О разумевању чл. 39 Закона о Државном савету и управним судовима (З. Д. с.).

Бр. 8016/37-IV

27 марта 1937

По чл. 37 и 38 З. Д. с. допуштена је жалба на Државни савет против пресуде управног суда, а жалбу може изјавити било појединац које је пред управним судом био тужилац, било пак тужена власт. Затим је у чл. 39 прописано да „Државна управна власт, кад се жали Државном савету, мора приложити жалби и одобрење надлежног министра“. Поводом жалби које су против пресуда управних судова изјављивали Државном савету поједини банови у својству претставника бановина као самоуправних јединица, дакле у бановинским пословима, био је у Државном савету различито тумачен цитирани чл. 39 у погледу питања: да ли је бан, кад не ради у својству органа државне управне власти, већ као претставник бановине као самоуправне јединице, дужан поднети, уз жалбу против пресуде управног суда, одобрење надлежног министра. Једно одељење Државног савета, код предмета бр. 25741/32 стало је на гледиште да у оваквом случају бан није дужан приложити министрово одобрење, док је друго одељење нашло (бр. 31646/36) да је одобрење и тада потребно. Услед ове супротности питање је изнето пред Општу седницу Државног савета, која га је проучила и нашла:

Према Уставу од 3 септембра 1931 год., бановине су управне и самоуправне јединице (чл. 84), а на челу бановине стоји бан (чл. 85). Овај дво-струки карактер бановине потиче отуда што бано-

вина има две врсте послова: сопствене послове бановине као самоуправне јединице (глава II Закона о банској управи) и послове опште државне управе који су пренесени у надлежност бановина по Закону о унутрашњој управи и по специјалним законима. А пошто бан стоји на челу бановине у сваком случају, значи да он води обадве врсте ових послова. Услед тога, у вршењу послова бан се појављује било у својству претставника бановине као самоуправне јединице, било пак у својству органа државне управне власти. У коме се пак својству показује код једног одређеног посла, зависи од тога у коју врсту послова тај посао спада.

Према напред цитираном чл. 39 З. Д. с., жалби против пресуде управног суда мора бити приложено министрово одобрење кад жалбу подноси „државна“ управна власт. А пошто бан, поред послова бановинске самоуправе, обавља послове опште државне управе, и пошто се само у овим другим пословима појављује као орган државне управне власти, а не и у првима, то значи да му је по чл. 39 за жалбу потребно министрово одобрење само онда кад ради у послу који је на њега пренет као на органа државне управне власти, а не и о бановинском самоуправном послу.

Овакав закључак затим непосредно произлази из разлике у тексту између чл. 38 и 39 З. Д. с. По чл. 38, жалбу може поднети „тужена власт“, а према чл. 39, одобрење министрово уз жалбу мора поднети „државна управна власт“. Значи, жалбу може поднети свака власт која је пред управним судом била тужена страна, без обзира на то да ли је државна или самоуправна; али ако је то државна управна власт, она мора жалби приложити још и одобрење министрово. Тако, ово одобрење министрово показује се за државну управну власт као услов за жалбу, а то је и разумљиво с обзиром на зависност управних власти нижих од министра према министру као старешини односне гране државне управе у погледу њених послова. Ова и оволика зависност пак према министру не постоји за самоуправне власти у погледу њихових властитих послова, тако да за ове власти код вршења њихових послова не би било ни разлога за одобрење.

За противно гледиште наводи се у главном одредба чл. 16 З. Д. с., по којој „под управним властима разумеју се и самоуправне власти“. Међутим, ваља уочити да чл. 16 долази непосредно после чл. 15, који садржи дефиницију административног спора, и где је речено да је то спор између појединца с једне и управне власти с друге стране, услед акта управне власти којим је појединцу повређено какво право или непосредни законски интерес. А кад је одмах после овога у чл. 16 речено само то да се под управним властима разумеју и самоуправе, значи да је тиме прописано да спор може бити покренут не само услед акта управне, већ и самоуправне власти. Самоуправна власт је, дакле, чл. 16 изједначена су управном само у том погледу што њен акт, као и акт управне власти, даје појединцу могућност за покретање административног спора, а ово нема никакве везе са одобрењем за жалбу.

У спору пред управним судом државна управна власт може бити само тужена страна, а не тужилачка. Ако управни суд њен акт поништи, она се, по чл. 38, може жалити Државном савету, и у том случају она наставља спор. Али за такву њену иницијативу потребно јој је одобрење надлежног министра по чл. 39. Међутим, самоуправна власт, било општина било бановина, за разлику од државне власти, може бити и тужилачка страна пред управним судом, тј. она сама може поднети тужбу против акта управне власти, и за то јој по закону није потребно ничије одобрење. А кад јој одобрење није потребно за покретање спора, нема разлога тражити га за настављање спора. Отуда у осталом и потиче разлика у тексту између чл. 38 и 39, али из тога опет произлази да питање одобрења не стоји ни у каквој вези са чл. 16.

Са ових разлога, а на основу §§ 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета донела је ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању чл. 39 Закона о Државном савету и управним судовима:

Бан, кад се жали против пресуде управног суда у својству претставника бановине као самоуправне јединице, није дужан приложити жалби одобрење надлежног министра, сходно чл. 39 Закона о Државном савету и управним судовима.

6

О разумевању § 84 Закона о народним школама, у вези § 1 Закона од 7 јула 1930 године о изменама и допунама у Закону о народним школама и Закона од 23 септембра 1933 о верској настави у народним, грађанским, средњим и учитељским школама.

Бр. 12828/37

21 маја 1937

На основу члана 4 Закона о Државном савету и управним судовима, изнето је пред Општу седницу Државног савета тумачење § 84 Закона о народним школама, у вези § 1 Закона од 7 јула 1930 године о изменама и допунама у Закону о народним школама и Закона од 23 септембра 1933 године о верској настави у народним, грађанским, средњим и учитељским школама у погледу питања: да ли посебним учитељима вере, који се постављају у основним школама, припада право на стан односно станарину. Код случаја бр. 17173/35 Државни савет је стао на гледиште да право наставника народних школа на станарину, по § 84 Закона о народним школама, произлази из дужности општина на давање овим наставницима стана, односно станарине где не да стана. А пошто у §§ 23 и 29 тога закона није предвиђена обавеза општине на давање стана вероучитељима, ови немају права на станарину по § 84. Међутим, код случаја бр. 29365/35 Савет је заузео гледиште супротно напред изложеноме нашавши да су учитељи вере, чије је постављење у основним школама омогућено § 1 Закона од 7 јула 1930 и Законом од 23 септембра 1933 год., редовни наставници ма да због природе њиховог посла немају посебног одељења већ

раде у свима одељењима школе, па да с обзиром на то имају право на стан односно станарину. Услед ове разлике у тумачењу истих законских прописа, напред изложено питање је изнето пред Општу седницу Државног савета, која га је проучила и нашла:

У § 29 став 1 Закона о народним школама прописано је да „свака школа мора, поред стана управитељског, имати у близини школе онолико прописаних станова за наставнике колико има посебних одељења, као и стан за једног послужитеља“. Одредбом пак § 23 тач. 1 истог закона стављено је у дужност школској општини да сагради и у добром стању одржава, осим школске зграде, још и станове за наставнике и за послужитеље. Међутим, према ст. 2 § 29, „у варошима и варошицама може општина уместо стана давати станарину“, чији је износ законом предвиђен. На концу, по § 84, „сви државни наставници народних школа имају право на стан, односно станарину по § 23 и § 29 овог закона“.

Одредбом овога последњег прописа, свима државним наставницима народних школа признато је право на стан односно станарину по §§ 23 и 29. Право дакле које им је овом одредбом признато, није им признато независно од осталих одредаба, већ „по §§ 23 и 29 овог закона“. Ти пак §§ предвиђају дужност општине на подизање и одржавање станова за наставнике и послужитеље, и то само онолико станова колико школа има посебних одељења, додајући томе броју још и један стан за управитеља и један за послужитеља. Општина је, према томе, дужна да снабде школу само толиким бројем станова, а пошто је тај број законом утврђен на број одељења школских додајући му још два стана за одређене службенике, то значи да је општина по закону дужна дати стан управитељу, наставницима који имају посебна одељења и једном по служитељу. Како пак према § 84, наставници имају право на стан односно станарину „по § 23 и § 29 овога закона“, то значи да ово њихово право проистиче из дужности општине на давање стана односно станарине, што опет има за последицу ограничавање овога права на ону меру у којој

је закон прописао дужност општине. С обзиром на то, а пошто је дужност општине по закону ограничена на давање стана односно станарине од наставника само онима који имају посебна одељења, то значи да само они, а не и други, имају право на стан односно станарину, које је гледиште заузео Државни савет и у решењу своје Опште седнице бр. 10053/36 од 8 априла 1936 („Службене новине“ бр. 119—XXVII од 27 маја 1936).

По овоме мерилу, за питање права посебних вероучитеља у основним школама на стан односно станарину, у колико им посебним законима ово право не би било признато, меродавно је то, да ли је по закону општина обавезна давати и њима стан односно станарину.

У закону о народним школама (§ 43) верска настава је предвиђена као обавезна за све признате вероисповести, па је ту прописано и која ће се лица моћи одређивати за извођење ове наставе. Међутим, у овоме закону није прописана дужност општине на давање стана вероучитељима, нити њихово право на стан или станарину. Овај § 43 измењен је доцнијим Законом од 7 јула 1930 о изменама и допунама у Закону о народним школама у чијем је § 1 предвиђена могућност постављања и посебних учитеља вере у школама у којима би ови имали најмање 20 часова недељно са по најмање 20 ученика у сваком разреду или одељењу. Као ни у Закону о народним школама, ни у овоме закону није прописана дужност општине на давање стана односно станарине посебним учитељима вере, нити пак право ових на стан или станарину. На концу, 23 септембра 1933 донет је посебан Закон о верској настави у народним, грађанским, средњим и учитељским школама, који, као и ранији Закон од 7 јула 1930 год., предвиђа могућност постављања и посебних учитеља основних школа“, али који, као ни ранији закони, не прописује обавезу општине на давање стана или станарине, нити право ових вероучитеља у томе смислу. Из свега овога произлази, да закони који су предвидели постављање посебних учитеља вере у основним школама нису овима на изричит начин признали право на стан односно станарину. Услед, тога, овакво њихово право могло би произ-

лазити, као и код осталих наставника основних школа, само из дужности општина на давање стана односно станарине. Ова пак дужност општина, као што је напред изложено, законом је ограничена само на наставнике који имају посебна одељења у школи. А пошто вероучитељи немају посебних одељења, према њима не постоји ни дужност општина на давање стана односно станарине. То пак значи да они немају право на стан односно станарину по § 84 Закона о народним школама.

Са ових разлога, а на основу §§ 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета донела је ово

РЕШЕЊЕ

у разумевању § 84 Закона о народним школама, у вези § 1 Закона од 7 јула 1930 о изменама и допунама у Закону о народним школама и Закона од 23 септембра 1933 о верској настави у народним грађанским, средњим и учитељским школама:

Учитељима вере у основним школама не припада, по § 84 Закона о народним школама, стан односно станарина, коју су, по §§ 23 и 29 овога закона, општине дужне давати учитељима са посебним одељењима.

о разумевању тач. 2 § 132 у вези тач. 1 § 104 и ст. 1 § 105 Закона о чиновницима:

Бр. 15573/37-1

22 јуна 1937

На основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, изнето је пред Општу седницу Државног савета тумачење тач. 2 § 132 у вези тач. 1 § 104 и ст. 1 § 105 Ч. з., у погледу питања: да ли пензионер, који је осуђен пресудом кривичног суда на губитак часних права, губи услед овакве осуде право на личну пензију. Код случаја бр. 5298/34 Државни савет је стао на гледиште да је губитак права на пензију код пензионера ограничен на случајеве предвиђене у § 132 Ч. з. Одредба пак тач. 3 § 132, о судској пресуди као разлогу за губитак права на пензију, протумачена је тако, да се она односи само на пресуду којом је изречен губитак права на пензију, а да сама осуда на губитак часних права по сили закона не повлачи и губитак права на пензију, без осуде и у томе смислу. Међутим у пресуди бр. 36159/32 и у другима, као и код предмета бр. 10839/37, Савет је нашао да осуда пензионера на губитак часних права повлачи губитак права на пензију по тач. 2 § 132 у вези тач. 1 § 104 и ст. 1 § 105 Ч. з. Услед овако супротних гледишта, напред изложено питање је изнето пред Општу седницу Државног савета, која га је проучила и нашла:

У § 132 Ч. з. предвиђени су у четири тачке случајеви кад пензионер губи право на личну пензију. Под тач. 2 прописано је да то бива судском пресудом, а под тач. 3 „дисциплинском пресудом“. О томе, каквом дисциплинском пресудом пензионер

губи право на личну пензију, не може бити сумње, с обзиром на § 244 Ч. з., који предвиђа губитак права на пензију као једну од дисциплинских казни за пензионера, из чега се опет закључује да тач. 3 § 132 има у виду дисциплинску пресуду којом је изречена дисциплинска казна губитка права на пензију по § 244 тач. 2 Ч. з.

Али, осим дисциплинске пресуде, у закону је предвиђено да пензионер губи право на личну пензију и „судском пресудом“ што свакако значи пресудом кривичног суда. Кривични пак суд може изрећи само ону казну која је предвиђена у кривичном закону (§§ 3 и 35), а у њему није предвиђена казна губитка права на пензију. Услед тога, кривична пресуда не може ни гласити, као што је случај са дисциплинском, непосредно на губитак права на пензију. А пошто је она законом ипак предвиђена као разлог за губитак права о коме је реч, то значи да једна од казни које њоме могу бити изречене, односно једна од казни предвиђених у Кривичном законнику, има за последицу губитак права на пензију. У Закону о чиновницима, а ни у Кривичном законнику није изричито речено која је то казна. Међутим, објашњење о томе садржано је у § 104 тач. 1 и § 105 ст. 1 Ч. з., где је реч баш о губитку права на пензију по судској пресуди.

У § 104 тач. 1 прописано је да државном службенику грађанског реда служба престаје ако је судском пресудом осуђен на губитак службе или часних права. Затим, по ст. 1 § 105 „у случају престанка службе по тач. 1 § 104 службеник се отпушта, а ако је већ испунио услове за личну пензију, губи право на пензију“. Ови се прописи налазе у Закону о чиновницима међу одредбама које говоре о престанку службе, што значи да се односе на активне службенике. По њима, дакле, активни службеник губи службу, а и право на личну пензију ако је за њу већ испунио услове, осудом било на губитак службе, било на губитак часних права. Оваква последица губитка часних права значи, да лице погођено овом казном по закону не може бити ни активни државни службеник ни пензионер. Очигледно је да на губитак службе може бити осуђено само лице које је у служби, док се на губитак ча-

сних права може осудити и лице изван службе, дакле и пензионер. Али, пошто лице осуђено на губитак часних права по закону губи право и на пензију, тј. не може бити државни пензионер, онда је за такав смисао закона без утицаја да ли је ово лице осуђено као активни службеник или као пензионер. Ово стога што се такво лице у сваком од ова два случаја, услед пресуде, налази у стању које искључује могућност да оно буде државни пензионер, односно да има право на пензију. Према томе, услед природе саме материје која се регулише одредбама § 104 тач. 1 и § 105 ст. 1, оне, ма да се налазе међу прописима о престанку службе и због тога се примењују првенствено на активне службенике, показују се као објашњење прописа тач. 2 § 132 Ч. з. о томе каква има да је судска пресуда услед које пензионер губи право на пензију. С обзиром на ово, судска пресуда коју предвиђа § 132 тач. 2 Ч. з. као разлог за губитак права на личну пензију код пензионера, јесте кривична пресуда којом се пензионер осуђује на губитак часних права. Уосталом, код супротне солуције не види се никаква разлога због кога би активни службеник осудом на губитак часних права изгубио и службу и право на пензију, а да пензионер не би изгубио ни пензију.

Против овога гледишта је било наведено, да би кривична пресуда, да би по § 132 тач. 2 имала за последицу губитак права на пензију код пензионера, требало да гласи баш на ту казну. У колико пак не гласи, осуђени би пензионер требало да буде накнадно суђен дисциплински, тако да би само тим путем могао изгубити право на пензију. Међутим, Кривични закон међу казнама не предвиђа губитак права на пензију, услед чега кривични суд не може ни изрећи такву казну. Дисциплинско пак суђење пензионеру после кривичне пресуде, и кажњавање губитком права на пензију овим путем, значило би губитак овога права дисциплинском пресудом, и немогућност губитка путем кривичне пресуде. Међутим, § 132 Ч. з. предвиђа, поред дисциплинске, још и кривичну пресуду, а то значи да ово супротно гледиште долази у опреку са самим текстом закона.

Са ових разлога, а на основу §§ 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета је донела ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању тач. 2 § 132 у вези тач. 1 § 104 и ст. 1 § 105 Закона о чиновницима:

Пензионер губи право на личну пензију по ст. 2 § 132 Ч. з. кад је осуђен пресудом кривичног суда на губитак часних права.

О разумевању ст. 1 § 113 у вези ст. 1 § 106 и § 131 Закона о чиновницима (Ч. з.).

Бр. 15573/37-II

22 јуна 1937

По ст. 1 § 113 Ч. з., „чиновници, званичници и служитељи испуњавају услов за стицање права на личну пензију кад наврше десет година које су стварно провели у активној државној служби као такви, у државним надлештвима, заводима и установама“. Према тач. 16 § 104 „државном службенику грађанског реда служба престаје ако надлежна власт одлучи да му престане служба“; а по ст. 1 § 106, у случају престанка службе по тач. 16 § 104, служба престаје на дан разрешења. Код случаја број 8947/37, где се радило о питању: да ли се, код отпуштања из службе по тач. 16 § 104, рачуна у рок за стицање права на пензију време од доношења акта о отпуштању из службе па до разрешења од дужности, једно одељење Државног савета стало је на гледиште, да се и то време рачуна у рок из ст. 1 § 113, с обзиром на одредбу ст. 1 § 106, по којој, у случају тач. 16 § 104, служба престаје на дан разрешења, што значи да све до тога дана траје активна државна служба. Међутим, по § 131 Ч. з. „време за одређивање количине личне пензије рачуна се до дана указа односно решења којим је службеник стављен у пензију, и то у календарском трајању“. С обзиром на овај пропис, једно одељење Државног савета, код случаја број 10587/35, нашло је да се у рок за стицање права на личну пензију рачуна време само до акта о престанку службе, што значи да се не рачуна време од доношења тога акта па до дана разрешења.

Пошто је на тај начин исто правно питање различито расправљено, оно је, на основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, изнето пред Општу седницу Државног савета, која га је проучила и нашла:

Код питања које је овде спорно, претпоставка је да је акт о отпуштању из службе по тач. 16 § 104 Ч. з. донет пре него што је службеник навршио десет година стварно проведених у активној државној служби, а да је тих десет година напунио у времену од доношења тога акта па до дана разрешења од дужности. Питање, дакле, да ли се само са овим временом од акта о отпуштању до разрешења може испунити услов за пензију, јесте питање о стицању права на пензију. Одредбе пак о стицању, количини, губитку пензије итд. садржане су у глави IX Ч. з.; док су питања у вези са престанком службе расправљена у глави VIII Ч. з. С обзиром на овакву поделу материјала у Закону о чиновницима, за решење овде спореног питања о стицању права на пензију меродавне су одредбе из главе IX која баш о тој материји говори, а не оне из главе VIII, где је реч о престанку службе.

Према одредбама из главе IX, а по § 128 ст. 2 „количина личне пензије одређује се по службеној дужности истим решењем којим се службеник пензионисао“. Затим је у § 131 прописано, да се за одређивање количине пензије рачуна време до акта о пензионисању. Из цитираног прописа § 128 ст. 2 произлази, да надлежна власт цени евентуално право на личну пензију службеника при издавању акта о престанку службе, па ако при доношењу тога акта службеник испуњава услове за пензију, он се пензионисао, а количина пензије му се одређује истим решењем. Ако ли пак услове за пензију службеник тада не испуњава, не може му бити одређена количина пензије, што значи да не може бити пензионисан, већ само отпуштен. У сваком случају, дакле, за оцену права на пензију долази у обзир време службе само до акта о престанку службе. Ово произлази већ из § 128, али је о томе дата изрична одредба у § 131 Ч. з.

Могло би се рећи, као што је једно одељење Државног савета и узело, да § 131 говори о одре-

ђивању количине пензије, а не о стицању права на личну пензију. Тачно је да је у томе пропису реч о количини пензије, али је несумњиво да се под количином пензије разуме свака пензија, дакле и она минимална, која се стиче након тек навршених десет година ефективне службе. Не може се, дакле, узети да се за стицање права на пензију време службе рачуна на један начин, а за количину пензије на други начин. С обзиром на то, одредба § 131 Ч. з. показује се као објашњење свију прописа о рачунању времена за пензију, па и онога из ст. 1 § 113, у погледу питања до кога се дана рачуна време службе за пензију. То пак значи да се време службе за стицање права на пензију по ст. 1 § 113 рачуна само до акта о престанку службе, а не до разрешења, па то важи и у случају тач. 16 § 104 Ч. з. Уосталом, ово је логична последица чињенице да се по садашњем Ч. з. за пензију рачуна време од постављења, а не од ступања на дужност.

Што се тиче § 106 Ч. з., где је речено да, у случају тач. 16 § 104 служба престаје на дан разрешења, он се налази међу одредбама главе VIII, која говори о престанку службе а не о пензији. Услед тога, он не долази у обзир код питања о стицању права на пензију, о чему је реч међу одредбама из главе IX као што је напред изложено, већ само код питања о престанку службе, као што су: обавеза служења до разрешења, правна важност радњи које службеник врши после акта о престанку службе па до разрешења, право на принадлежност активног службеника итд., а то све нема никаква утицаја при примени ст. 1 § 113 Ч. з.

Са овакх разлога, а на основу §§ 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета донела је ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању ст. 1 § 113 у вези ст. 1 § 106 и § 131 Закона о чиновницима:

Време од доношења акта о отпуштању државног службеника по § 104 тач. 16 Ч. з. из 1931 год. па до дана разрешења од дужности не рачуна се урок из ст. 1 § 113 Ч. з. за стицање права на пензију

О разумевању § 139 ст. 1 у вези § 272 и § 136 ст. 3 Закона о чиновницима из 1931 год. (односно одговарајућих одредаба Закона о државном саобраћајном особљу — § 145 ст. 1 у вези § 259 и § 142 ст. 2).

Бр. 23247/37

7 октобра 1937

По закону о чиновницима од 1923 год., поред положајне плате која је била везана за категорију и групу, била је предвиђена и основна плата, раздeљена на десет степени, од којих се виши добијао аутоматски након три године проведене на нижем степену. У чл. 31 тога закона било је прописано да по навршетку највишег степена основне плате, што значи после 30 година службе, службенику припада за све време даљег службовања његова највиша годишња основна плата увећана са 15%, а да се „ова повишица рачуна за пензију само онима који имају 35 година службе, ако специјалним законом није друкчије одређено“. С обзиром на овај пропис, службеник са више од 30 година службе имао је основну плату увећану са 15%, али кад би био пензионисан та му је повишица улазила у пензијски основ само у случају ако је имао пуних 35 година службе.

Према чл. 158 Закона од 1923 године, пензијске припадљности државних службеника (личне и породичне) издаване су из државних средстава.

Законом о чиновницима од 1931 године (§ 133) установљен је „Чиновнички пензиони фонд“ за породичне пензије чиновника и осталих државних службеника грађанског реда, и овим је законом прописана обавеза за активне службенике и пензио-

нере да улажу у тај фонд. За пензионере са пензијским припадљностима по Закону од 1923 год. речено је у § 272 ст. 1 новог Ч. з., да су дужни улагати у пензиони фонд од 1 априла 1931, а „као основ за улагање, саобразно § 136, служе оне припадљности које су им биле основ за одређивање личне пензије“. У § 136 предвиђено је шта код појединих врста службеника служи као основ за улагање, па је у ст. 3 речено, да су код пензионера основ „њихове последње активне припадљности по којима им је одређена пензија“. Ово значи, да би код пензионера, који су пензионисани по закону од 1923, повишица основне плате од 15% улазила у основ за улагање у пензиони фонд само у случају ако су имали пуних 35 година службе, јер им је, по чл. 31 закона од 1923, само тада ова повишица улазила у пензијски основ, односно пензија и по њој била одређена, а иначе не. Међутим, одредбом § 103 тач. б Финансијског закона за 1936/37 измењен је § 136 ст. 3. Ч. з. из 1931 тако да гласи: „Код пензионера основ за улагање су њихове последње активне припадљности по којима су улагали у чиновнички пензиони фонд на дан пензионисања“. Пошто овај пропис има у виду пензионере који су на дан њиховог пензионисања већ улагали у пензиони фонд, дакле док су били у активној служби, а пошто пензионери са пензијом по закону од 1923, док су били у активи уопште нису улагали у пензиони фонд, јер га тада није ни било (чл. 158), могло би се узети да се измена садржана у § 103 тач. б Финансијског закона за 1936/37 и не односи на пензионере по закону од 1923. Међутим, у извесним случајевима, од службеника пензионисаних по закону од 1923, а који су имали више од 30 а мање од 35 година службе, који су дакле на дан пензионисања имали основну плату увећану са 15%, али им то увећање није ушло у пензијски основ, наплаћиван је после 1 априла 1931 улог за пензиони фонд према последњим активним припадљностима, дакле са повећаном основном платом за 15%, што значи да је у основ за улагање у пензиони фонд било узето и то повећање. С обзиром на ово, а пошто се према § 139 Ч. з. породична пензија одређује процентуално од припадљности

на које је улагач, према одредби § 136, улагао у часу смрти у пензиони фонд, неке су власти, после смрти оваквих пензионера, а при регулисању породичних пензија, уносиле у основ за породичну пензију све принадлежности на које је умрли пензионер плаћао улог у пензиони фонд, дакле и оно повећање основне плате од 15%.

По тужбама Главне контроле због уношења ове повишице у основ за породичну пензију у оваквим случајевима, одељења Државног савета нису узимала исто гледиште (бр. 25.692/36 а затим бр. 6643/37), због чега је, на основу §§ 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, изнето пред Општу седницу Државног савета тумачење § 139 ст. 1 у вези § 272 и ст. 3 § 136 Ч. з. од 1931 год. (односно одговарајућих одредаба Закона о државном саобраћајном особљу — § 145 ст. 1, § 259 и ст. 2 § 142) у погледу питања: да ли код одређивања породичне пензије по § 139 ст. 1 Ч. з. улази у пензијски основ и увећање основне плате од 15% у оном случају где је лична пензија умрлог службеника била одређена по закону из 1923 без овога увећања основне плате, али му је то повећање ипак било узето у основ за улагање у Чиновнички пензиони фонд од 1 априла 1931 године. Пошто је ово питање проучио, Државни савет је нашао:

Према § 139 Ч. з. „породична пензија одређује се процентуално од принадлежности на које је улагач, према одредби § 136, улагао у часу смрти у Чиновнички пензиони фонд“. Као што је напред изложено, § 136 тач. 3 Ч. з. предвиђао је улагање код пензионера најпре према активним принадлежностима по којима му је одређена пензија, а доцније, услед измене садржине у § 103 тач. 6 Финансијског закона за 1936/37, према принадлежностима по којима је улагао у чиновнички пензиони фонд на дан пензионисања. Овде пак реч је о пензионерима по закону од 1923, а они на дан пензионисања уопште нису улагали у пензиони фонд, који тада није ни постојао. Међутим, за њих је у § 272 (прелазна и завршна наређења) предвиђено да су и они дужни улагати у пензиони фонд после 1 априла 1931, а „као основ за улагање, саобразно § 136, служе

оне принадлежности које су им биле основ за одређивање личне пензије“. Овим прописом, дакле, ти су пензионери изједначени са онима који долазе у пензију по закону од 1931, и то како у погледу саме обавезе улагања, тако и у погледу основа за улагање, који у обадва случаја обухвата активне принадлежности које су служиле као основ за одређивање личне пензије. Узимајући код пензионера по закону од 1923 ове принадлежности као основ за улагање, § 272 је нарочито упутио на одредбу § 136 („саобразно § 136“), а обадве ове одредбе биле су у овоме погледу сагласне. Али, упућивање § 272 на одредбу § 136 дало је §-у 272 карактер несамосталне одредбе, и такве која је у зависности од оне садржане у § 136. Отуда опет, измена § 136 има за последицу и измену § 272, као зависног од основног прописа § 136. Стога, кад је § 136 тач. 3 измењен тако, да су као основ за улагање узете активне принадлежности по којима је чиновник улагао у пензиони фонд на дан пензионисања, онда је тиме измењен и § 272 у томе смислу да су код пензионера по закону од 1923 основ за улагање његове активне принадлежности које је имао на дан пензионисања. Тачно је да такав пензионер на дан пензионисања није уопште улагао у пензиони фонд, али пошто га § 272 изједначаје у свему са пензионером по закону од 1931, онда је последица тога узимања истог основа за улагање у фонд код обадве ове врсте пензионера, а то су активне принадлежности на дан пензионисања. Како је пак код пензионера о којима је реч у активне принадлежности на дан пензионисања улазило и повећање од 15% основне плате, то значи да и оно улази у основ за улагање. А кад је на ово повећање улагање у пензиони фонд и вршено, и кад се према § 139 породична пензија одређује према принадлежностима на које је улагач у часу смрти улагао, онда то значи, да у основ за одређивање породичне пензије, улази и повећање основне плате од 15%.

Са ових разлога, а на основу § 13 Закона о пословном раду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета је донела ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању § 139 ст. 1 у вези § 272 и § 136 ст. 3 Ч. з. (односно одговарајућих одредаба Закона о државном саобраћајном особљу — § 145 ст. 1 у вези § 259 и § 142 ст. 2):

„Код одређивања породичне пензије по § 139 ст. 1 у вези § 272 и ст. 3 § 136 Закона о чиновницима из 1931 год. (односно одговарајућих одредаба Закона о државном саобраћајном особљу из 1931 год. — § 145 ст. 1, § 259 и ст. 2 § 142) улази у пензијски основ и увећање основне плате од 15% у оном случају, где је лична пензија умрлог службеника била одређена по Закону о чиновницима (односно Закону о државном саобраћајном особљу) из 1923 год без овог увећања основне плате, али му је то повећање ипак било узето у основ за улагање у Чинснички пензиони фонд од 1 априла 1931 г.“

10

О разумевању § 30 ст. 1 и § 165 Закона о чиновницима.

Бр. 29.560/37-1

16 децембра 1937

На основу § 12 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима изнето је пред Општу седницу Државног савета питање разумевања § 30 став 1 и § 165 Чиновничког закона. Према § 30 ст. 1, приликом примања у државну службу припадности теку од првог дана наредног месеца по ступању на дужност. Међутим, према § 165, награде дневничара рачунају се од дана ступања на дужност.

Код случаја број 1581-33, једном дневничару у служби државе, који је у току месеца био постављен за служитеља а службу при том није прекидао, и који је за цео тај месец примио дневничарску награду у почетку месеца, било је наложено да врати део те награде за време од дана постављења за служитеља па до краја месеца. Поводом тужбе његове, надлежно одељење Државног савета је узело да је тужиоцу дневничарска служба па и награда престала даном постављења за служитеља. А пошто му служитељска плата тече тек од првог дана наредног месеца по постављењу, сходно § 30, значи да му од дана постављења за служитеља па до краја тога месеца не припада ни дневничарска награда ни служитељска плата, ма да службу није прекидао, тако да је дужан вратити државној каси од примљене дневничарске награде онај део који отпада на време од дана постављења за служитеља па до краја месеца. Међутим, код случаја број 14396-36 Државни савет је стао на гле-

диште супротно ранијем, наставши да није у духу Закона о чиновницима да службеник буде на дужности, а да му за то време не теку никакве припадљености. Према томе, били су различито протумачени наведени законски прописи у погледу питања: до кога дана теку дневничарске припадљености лицу које је као дневничар постављено за државног службеника, а које при овој промени није прекидало службу. Услед тога, ово је правно питање изнето пред Општу седницу Државног савета, која га је проучила и нашла:

У § 30 став 1 Чиновничког закона претпоставља се редован случај примања у државну службу-лица које или први пут ступа у службу, или се после извесног прекида враћа, па се прописује да припадљености теку од првог дана наредног месеца по ступању на дужност. Исто тако, § 165 претпоставља редован случај почетка рада дневничара у служби државе, па прописује рачунање награде од дана ступања на дужност, из чега је у обадва изложена случаја изведен закључак да та награда траје до дана престанка рада у служби државе, али опет под претпоставком да рад заиста престаје, односно да се службенички однос овим престанком прекида. У обадва прописа, дакле, претпостављени су редовни случајеви, па су за њих прописана одговарајућа решења. Међутим, случај какав се појавио у два напред изложена спора, није редован, односно није онакав какав је претпостављен у цитираним прописима, услед чега се само по њима не може ни расправљати. Овде је реч о службеничком односу који није ничим прекинут, али у току кога је дошло до промене у својству службеника: од дневничара је постао регулисани службеник. Међутим, службенички однос, узет у ширем смислу, дакле и дневничарски, повлачи за службеника извесне атрибуције: вршење функција, одговорност, извесна права и припадљености, а то све у начелу почиње и престаје почетком и престанком службеничког односа. Ако пак тај однос није прекинут, онда не може доћи до прекида у било којој од ових атрибуција службеничког својства, осим друкчијег изричног законског прописа. За питање о коме је реч, то значи

да континуитет у служби не може изазвати прекид у припадљеностима, ако друкчије законом није прописано. Следствено томе, промена у својству службеника исто тако је без утицаја на ток припадљености, кад није праћена прекидом службе. С обзиром на то, постављење једног дневничара за регулисаног службеника не може имати за последицу прекид у припадљеностима, у колико при тој промени није било прекида службе.

Међутим, кад је до ове промене дошло у току месеца, поставље се питање, које ће припадљености припасти службенику од дана промене па до краја месеца: да ли дневничарске или оне регулисаног службеника. Код овога ваља пре свега истаћи да се дневничарима исплаћује награда у почетку месеца за цео месец унапред. А кад, према напред изложеноме, промена службеничког односа којој не следује прекид службе, нема за последицу прекид припадљености, онда значи ако би промена односа изазвала прекид дневничарске награде, да би одмах после добијања својства регулисаног службеника имале бити стављене у тецај припадљености које повлачи ново својство службеника. Међутим, то би било противно изричном пропису из ст. 1 § 30 Ч. 3., по коме припадљености регулисаног службеника теку од првог дана наредног месеца по ступању на дужност. А кад за овај други део месеца не теку те припадљености, то значи да промена о каквој је овде реч не назива прекид дневничарске награде у току месеца у коме је промена извршена. Према томе дневничар који је у почетку месеца примио дневничарску награду, а у току месеца био постављен за регулисаног службеника, и при томе није прекидао службу, није дужан враћати било који део примљене награде.

Са ових разлога, Општа седница Државног савета на основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, донела је ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању § 30 ст. 1 и § 165 Закона
о чиновницима:

„Лицу, које је као дневничар постављено за државног службеника, а које при овој промени није прекидало службу, припада дневничарска награда све до краја месеца, у коме је ово постављење извршено“.

11

О разумевању чл. 2 под Ђ. тач. 9 Уредбе од 16 фебруара 1932 г. о ослобођењу од поштанских такса

Бр. 29.560/37-II

16 децембра 1937

На основу §§ 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, изнето је пред Општу седницу Државног савета тумачење члана 2 под Ђ тач. 9 Уредбе о ослобођењу од поштанских такса у погледу питања: да ли ослобођење од поштанских такса које је наведеним прописом признато коморама, важи и у међусобном односу комора. Код случаја број 14968-35, где се радило о спору око ослобођења од поштанских такса једне адвокатске коморе у њеном општењу са другом адвокатском комором, надлежно одељење је стало на гледиште да су адвокатске коморе институције јавноправног карактера, и да су као такве обухваћене изразом „установе“ из члана 2 под Ђ тач. 9 наведене Уредбе, па као такве ослобођене поштанских такса и у међусобном саобраћају. Супротно овоме, код случаја број 20938-37, надлежно одељење је нашло да су према тексту наведеног прописа адвокатске коморе ослобођене ових такса само у односу са државним и самоуправним властима, надлештвима и установама, а не и у међусобном односу. Услед ове супротности наступила је надлежност Опште седнице Државног савета, која је питање проучила и нашла:

У § 7 Закона о пошти, телеграфу и телефону од 16 јула 1931 дато је уредбодавној власти овлашћење да ослобођење од поштанских такса уреди засебном уредбом са законском снагом. У следству овога донета је поменута уредба, у чијем су

чл. 2 побројане установе које су ослобођене од поштанских такса, па је код сваке од тих установа означено за какве се пошиљке ослобођење признаје, а затим у односу са ким. Пошто су у претходним одељцима побројане државне власти, надлештва и установе; верске власти и установе; самоуправне власти итд., у одељку Ђ, који носи наслов „остале установе“, поименично су у 12 тачака означене извесне установе јавноправног карактера, и код сваке од њих поменуте врсте пошиљки које се ослобођавају од таксе, а затим је прописано у односу с којим установама ово ослобођење важи. Тако је од извесних установа из овога одељка предвиђено њихово ослобођење у односу међусобном и са властима, код других само у односу са властима, код неких опет у односу са властима и то само по одређеним пословима, итд. Кад се одредбе о томе у каквом се односу ослобођење признаје, међусобно упореде код сваке од установа побројаних у одељку Ђ, види се да су те одредбе тако детаљисане, да се из правног карактера ових установа не може изводити какав закључак о обиму ослобођења које им је признато, већ да то произилази само из изричитог текста. У тач. 9 одељка Ђ побројане су коморе: трговачка, индустријска, занатска, радничка, лекарска, адвокатска, инжињерска, јавнобележничка и апотекарска, па им је признато ослобођење за обична писма и дописнице, а у погледу односа је речено да ослобођење важи „у односу са државним и самоуправним властима, надлештвима и установама“. У овоме пропису, дакле, није речено да ослобођење важи и у међусобном односу комора. А пошто, према изложеноме, обим ослобођења произилази само из текста, и пошто је код извесних других установа из одељка Ђ нарочито предвиђено ослобођење и у међусобном односу, то значи да такво ослобођење коморама није ни дато.

Као што је напред речено, било је истакнуто гледиште да су коморе обухваћене речју „установе“ из напред цитираног прописа тач. 9, па је из тога изведен закључак да код комора ослобођење важи и у међусобном односу. То значи да би се до овога дошло путем тумачења. Међутим, овакав за-

кључак би се са истих разлога могао извести и код оних установа код којих је ослобођење у међусобном саобраћају изричито предвиђено, тако да би нарочито истицање овога у тексту уредбе било сувишно, те би све установе из одељка Ђ уживале овакво ослобођење, без обзира на одредбу којом је баш прописан обим ослобођења. Ово пак не би било у сагласности са системом усвојеним у уредби где је код сваке установе изричито обележен обим ослобођења, а поред тога, с обзиром на чињеницу да је ослобођење од таксе повластица, противило би се начелу по коме се повластице признају само изричитим прописом.

Са ових разлога, а на основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета је донела ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању чл. 2 под Ђ тач. 9 Уредбе од 16 фебруара 1932 о ослобођењу од поштанских такса:

„Све коморе побројане у чл. 2 под Ђ тач. 9 Уредбе о ослобођењу од поштанских такса од 16 фебруара 1932 године ослобођене су од поштанских такса за обична писма и дописнице само у односу са државним и самоуправним властима, надлештвима и установама, а не и у међусобном односу“

12

О разумевању § 331 става 1 Закона о чиновницима од 31 марта 1931

Бр. 29.560/37-III
16 децембра 1937

На основу §§ 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима изнето је пред Општу седницу Државног савета питање разумевања става 1 § 331 Ч. з. од 31 марта 1931 године, који гласи: „Државни мајстори са свршеном војно-занатлијском школом а који су у служби код војске и морнарице провели најмање три године као дневничари и који се затекну на дан ступања на снагу овог закона на дневничарској служби, ако буду непосредно примљени у државну службу државних стручних мајстора (§ 45 став други) ослобођавају се приправничке службе и полагања државног стручног испита“. При примени овога прописа код случаја број 27272-36, где се радило о једном државном војном мајстору који је пре 1 априла 1931 год. радио у својству дневничара и који је пре тога дана иступио из службе услед одласка у кадар па се по отслужењу рока у кадру вратио у службу опет као дневничар, али после 1 априла 1931 год., тако да тога дана није био у служби, — Државни савет је стао на гледиште да за примену § 331 Ч. з. не претставља запреку чињеница што се лице које испуњава остале услове из овога прописа, није затекло у служби на дан ступања на снагу овог закона, ако је тада било изван службе само у циљу отслужења рока у кадру. Међутим, код случаја број 26569-37 надлежно одељење Државног савета је нашло да је по § 331 Ч. з. један од услова за

његову примену постојање службеничког односа баш на дан ступања на снагу овог закона, тј. 1 априла 1931 год., а да чињеница што је извесно лице тада било изван службе, па ма и у кадру, спречава примену ове одредбе без обзира на разлог престанка службе. Према томе, различито је протумачен наведени пропис у погледу питања: да ли је служба у кадру у времену ступања на снагу Закона о чиновницима од 31 марта 1931 г. запрека за примену става 1 § 331 овог закона код оних лица која испуњавају остале услове из тога прописа. Услед ове супротности гледишта наступила је надлежност Опште седнице Државног савета, која је изложено правно питање проучила и нашла:

По сталним одредбама Закона о чиновницима (§§ 13 и 14), постављењу на једно чиновничко службено место мора претходити приправна служба која траје најмање три године у једној струци, а затим положен државни стручни испит. Отступајући од овога правила, закон је у прелазним наређењима (§ 331) у погледу државних стручних мајстора код војске и морнарице предвидео изузетно ослобођење ових од приправничке службе и полагања државног стручног испита, али под тамо прописаним условима, од којих је један и тај, да је такав мајстор затечен у дневничарској служби на дан ступања на снагу овог закона. По тексту ове изузетне одредбе, могућности њене примене била би ограничена само на оне мајсторе који су се затекли у дневничарској служби на дан 1 априла 1931 год., тако да би они који су тада били изван службе потпадали под опште правило из сталних одредаба Закона о чиновницима (§§ 13 и 14). Како је пак, према напред изложеноме, била спорна примена цитираног прописа на оне мајсторе који су 1 априла 1931 били изван службе само због отслужења рока у кадру, то значи да би се на овај начин поставило питање, да ли је примена овога прописа онемогућена само чињеницом што извесно лице није затечено у служби на дан ступања закона на снагу, или би поред ове чињенице имао доћи у обзир још и разлог престанка службе.

У § 104 Ч. з. предвиђени су у 16 тачака слу-

чајеви престанка службе државних службеника, па је у тач. 11 наведен као разлог престанка и позив на отслужење редовног рока у кадру. За дневничаре пак прописано је у § 177 више разлога престанка службе, а као један од њих и навршена 21 година живота ако служба у кадру није регулисана, односно одлазак у кадар. Према овоме, закон предвиђа, како код државних службеника (чиновника, званичника и служитеља), тако и код дневничара више разлога престанка службе, а одлазак у кадар је само један од њих. С обзиром на то, престанком службе услед одласка у кадар, службеник долази у ситуацију лица изван службе, као и да му је служба престала из кога другог разлога. Разлог, дакле, престанка службе нема утицаја на одржавање службеничког односа, тако да и одлазак у кадар има за последицу прекид службеничког односа, као и други разлози престанка службе. Стога, лице коме је служба престала због одласка у кадар по закону се не може сматрати да је у служби, а ако је оно по томе разлогу било изван службе на дан ступања на снагу Закона о чиновницима од 31 марта 1931 г., значи да тада није затечено у служби. Како пак § 331 говори само о онима који су тога дана били у служби, то значи да се он не односи на оне који су тада били у кадру, јер су они већ тиме били изван службе.

Са ових разлога, а на основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета донела је ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању ст. 1 § 331 Чиновничког закона:

„Служба у кадру у времену ступања на снагу Закона о чиновницима од 31 марта 1931 године је запрека за примену ст. 1 § 331 овога закона код оних лица која испуњавају остале услове из тог прописа“.

13

О разумевању ст. 2 чл. 158 у вези члана 160 Закона о непосредним порезима од 1928 године.

Бр. 29.560/37-IV

16 децембра 1937

У одељењима Државног савета био је различито протумачен члан 158 став 2 у вези чл. 160 Закона о непосредним порезима од 1928 године, у погледу питања рока за застарелост наплате непосредног пореза који је већ разрезан по ранијем закону о непосредном порезу и чија наплата није била застарела до ступања на снагу садашњег Закона о непосредним порезима. Тако је код случаја број 30535-32, где се радило о застарелости наплате пореза разрезаног по закону који је претходио новоме из 1928 године, једно одељење стало на гледиште да се питање застарелости наплате пореза има ценити по прописима по којима је и разрез извршен, дакле по закону који је важио пре новог закона, док је код случаја број 15257-37 а у истом правном питању, нађено да се ранији закон примењује код расправљања питања застарелости само разреза, а да је за наплату пореза, па тиме и за застарелост наплате деродаван нови закон. Услед овог изложено правно питање је, на основу §§ 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, изнето пред Општу седницу Државног савета која га је проучила и нашла:

Пре садашњег Закона о непосредним порезима од 8 фебруара 1928 године рок застарелости за разрез свих непосредних пореза и за наплату већ разрезаног пореза износио је десет година (чл. 53 Закона о буџетским дванаестинама за април—јули

1925). — Новим пак законом од 1928 године — чл. 153 — овај је рок сведен на пет година, и то како за разрез пореза, тако и за наплату разрезаног пореза. Међутим, у завршним одредбама овога закона — ст. 2 чл. 158 — предвиђено је да се „несвршени разреза до 1 јануара 1929 године имају извршити по одредбама ранијих закона“. На концу, у чл. 160, који се исто тако налази у завршним одредбама новог закона, прописано је да „сви досадањи законски прописи о непосредним порезима..., сем случаја по ставу другом чл. 158, престају важити 1 јануара 1929 године.“

Кад се расмотри овај члан 160, и кад се уочи да се он налази међу завршним одредбама закона, несумњиво се утврђује да он у главном свом делу претставља редовну завршну одредбу којом се укидају ранији прописи о материји регулисаној новим законом. С обзиром на то, сва питања која настану око рада на непосредним порезима, без обзира на коју се пореску годину односе и кад су настала, имала би се расправити по одредбама новог пореског закона. А пошто је у овоме закону уређено и питање застарелости права државе како на разрез пореза, тако и на наплату разрезаног пореза, значило би да би и за ова питања били меродавни прописи новог закона. Тако, рок застарелости права државе на разрез пореза, који је требало извршити пре ступања на снагу овога закона, као и рок застарелости права државе на наплату пореза разрезаног по ранијим прописима, а чија наплата по тим прописима није била застарела, износио би пет година.

Међутим, поред овог главног дела којим се укидају прописи ранијих закона о непосредним порезима, чл. 160 је предвидео и један изузетак, — „сем случаја по ставу другом чл. 158“, и тиме изузетно задржао раније прописе за случај о коме је реч у ст. 2 чл. 158. У овој пак одредби прописано је да се несвршени разреза до 1 јануара 1929 имају извршити по одредбама ранијих закона. Овим изузетком су, дакле, из општег правила примене одредаба новог закона издвојени само раније несвршени разреза, а за послове око тога, па тиме и за питање застарелости разреза, задржани ра-

нији прописи. На све пак остале радње, сходно општем правилу из чл. 160 протегнуте су одредбе новог закона. Услед овога код питања застарелости наплате пореза разрезаног по ранијим законима, а код кога наплата није застарела по тим ранијим законима, меродавне су наредбе новог закона где је предвиђен рок застарелости од пет година.

Са ових разлога, а на основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета је донела ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању ст. 2 чл. 158 у вези чл. 160 Закона о непосредним порезима:

„Застарелост права наплате непосредног пореза разрезаног по ранијим законским прописима, а које право наплате није било застарело по тим ранијим законима на дан ступања на снагу новог Закона о непосредним порезима од 8 фебруара 1928 год., има се ценити по овом новом закону.“

О разумевању § 88 Закона о чиновницима у вези чл. 292 Закона о устројству војске и морнарице.

Бр. 7729/38-1

22 марта 1938

У одељењима Државног савета различито је протумачена одредба § 88 Закона о чиновницима у вези чл. 292 Закона о устројству војске и морнарице, у погледу питања: да ли повластица бесплатног лечења у јавним болницама, која је у § 88 Ч. з. изричито предвиђена за државне службенике грађанског реда и пензионере, као и њихове породице, важи и за породице активних официра. Код случаја бр. 14001/35, где се радило о спору једног активног официра против решења Министра социјалне политике и народног здравља којим је од овога официра тражено да плати трошкове око лечења његове кћери у болници за душевне болести, надлежно одељење Државног савета је стало на гледиште да је одредбом § 88 Ч. з. предвиђено право државних службеника и чланова њихових породица на лечење у јавним болницама о државном трошку, а да је ово начело прихваћено и у чл. 292 војног закона, само с тим да ће се лица о којима говори овај закон, у местима где нема војних болница, лечити у јавним болницама о државном трошку, а на рачун Министарства војске и морнарице. Стога је одлучено да овај официр није дужан платити болничке трошкове око лечења његове кћери. Међутим, код случаја бр. 23697/37, а при чињеничном стању као и у првом случају, друго одељење саветско је нашло да се § 88 Ч. з. односи само на државне службенике грађанског реда и

чланове њихових породица, а не и на официре, за које важи искључиво чл. 292 војног закона, који не предвиђа право бесплатног лечења у грађанским болницама за чланове породице активних официра, услед чега је нађено да је официр дужан платити трошкове лечења у грађанској болници за чланове своје породице. Због овако супротних гледишта, изложено правно питање је изнето пред Општу седницу Државног савета, која га је проучила и нашла:

У § 88 Ч. з. прописано је: „Државни службеници грађанског реда и пензионери, као и њихове породице, имају право на лечење у јавним болницама на државни трошак (§ 7 Закона о болницама)”. Из текста овога законског прописа произлази, да се повластица у њему предвиђена односи на државне службенике грађанског реда, активне и пензионисане, и породице једних и других. Дакле, по самом овом пропису он се не односи на официре нити на њихове породице. Затим, према ст. 3 § 1 Ч. з., одредбе главе IX овога закона, уколико се тичу породичних пензија и чиновничког пензионог фонда, као и одредбе прелазних и завршних наређења које се на то односе, важе и за све државне службенике војног и грађанског реда у војсци и морнарици. Међутим, § 88 о коме је овде реч, налази се у глави VII (опште одредбе) Закона о чиновницима, а не у глави IX (пензије), нити пак међу прелазним и завршним наређењима. С обзиром на све ово, § 88 Ч. з. не односи се на официре и њихове породице, услед чега њима не припада по овоме пропису право на лечење у јавним болницама о трошку државе.

О лечењу официра и њихових породица, као и осталих војних лица, садржана је посебна одредба у чл. 292 Закона о устројству војске и морнарице. Овај члан има седам ставова којима се одређује: 1) право на бесплатне лекове и лечење кад болују код својих кућа, за активне официре, војне чиновнике и чланове њихових породица, а и за активне подофицире и њихове породице кад не могу да се лече у војним болницама; 2) право активних официра и војних чиновника на бесплатан смештај и лечење у војним болницама, а затим

исто то право за активне подофицире, капларе, морнаре, редове и питомце; 3) право свих горе поменутих лица на лечење у јавним болницама, у местима где нема војних, на рачун Министарства војске и морнарице; 4) право породица свих лица из првог става на бесплатан смештај и лечење у војним болницама, ако се због операција и уопште због стања и природе болести морају лечити у војним болницама; 5) дужност активних официра, војних чиновника, подофицира и других да плаћају храну за себе и чланове породице за време лечења у болници; 6) код извесних активних подофицира примање хране у натури а не у новцу за време лечења у болници; 7) право на бесплатан смештај официра и других као и њихових породица, у бањама санаторијумима и климатским местима где има војно-државних зграда намењених за ту сврху.

Из овога прописа се закључује да је организација помоћи у случају болести официра и чланова њихових породица изведена друкчије него код службеника грађанског реда и њихових породица. Ови, према § 88 Ч. з., у случају болести имају право само на лечење у јавним болницама о државном трошку. Међутим, официри и њихове породице имају право на бесплатне лекове и лечење кад болују код својих кућа, затим на бесплатан смештај у бањама, санаторијумима и климатским местима где за то има огућности, и на концу на лечење у војним болницама под нарочитим условима. Ово пак све указује, да у чл. 292 војног закона није усвојено начело из § 88 Ч. з., већ је цело ово питање решено војним законом на потпуно други начин него што је то код § 88 Ч. з., а ово све с обзиром на средства којима располаже војна управа. Услед тога, питање права на бесплатно лечење породица активних официра не може се решавати с обзиром на начело из § 88 Ч. з., већ искључиво према одредбама чл. 292 војног закона, који ово питање уређује.

Као што је напред изложено, у ст. 1 чл. 292 реч је о праву извесних војних лица и породица на бесплатне лекове и лечење кад болују код куће, а у ст. 2 о праву на бесплатно лечење у војним

болницама војних лица али не и њихових породица, док је у ст. 3 речено да ће се, у местима где нема војних болница, лечити „сва горе поменута лица“ у јавним болницама, на рачун Министарства војске и морнарице. За питање о коме се овде ради, важно је утврдити на која се лица односе речи: „сва горе поменута лица“. Пошто се ове речи налазе у ст. 3, могло би се закључити да су то сва лица поменута у претходним ставовима, а међу онима из ст. 1 налазе се и чланови породице активних официра и војних чиновника, активних подофицира и музичара. Међутим, при ближој анализи чл. 292 уочава се, да је у ст. 1 реч о лековима и лечењу само за случај боловања код куће, а да се о лечењу у болници говори у ст. 2 и прописује која војна лица имају право на лечење у војним болницама. Ст. 3 пак говори о истој врсти лечења као и ст. 2 — о болничком лечењу —, али само предвиђа случај да у извесном месту нема војне болнице, па прописује да ће се у таквом случају болесник лечити у јавној болници на рачун војне управе. Према томе, о болничком лечењу у начелу реч је у ст. 2, док одредба ст. 3 чини само допуну оне из ст. 2, јер предвиђа случај потребе болничког лечења у месту где нема војне болнице, дакле уређује једно детаљно питање које се може појавити код случаја потребе болничког лечења. Њему, према томе, уопште није циљ одређивање ко има право на болничко лечење, јер је то питање уређено одредбом ст. 2. Стога, речи из ст. 3: „сва горе поменута лица“ не односе се на сва лица из ст. 1 и 2, већ само на она која уопште имају право на бесплатно болничко лечење, а то су она из ст. 2. Међу њима пак, као што је напред изложено, нису у чланови породица активних официра, а то значи да они немају право лечења у грађанским болницама на рачун Министарства војске и морнарице. Уосталом, овакво тумачење је дато и у Правилнику од 24 јануара 1933 Ђ. бр. 25103/32 за извршење Закона о устројству војске и морнарице, где је у тач. 68 под 3 речено, да се одредба ст. 3 чл. 292 односи искључиво на лица побројана у ст. 2, тако да се овај пропис из Правилника показује као законит.

Према свему овоме, право породица активних официра на бесплатно лечење у јавним болницама не произлази ни из § 88 Ч. з., нити пак из чл. 292 војног закона.

Са ових разлога, а на основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета донела је ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању § 88 Ч. з. у вези чл. 292 Закона о устројству војске и морнарице:

„У § 88 Ч. з. и у чл. 292 Закона о устројству војске и морнарице предвиђено право на бесалатно лечење у јавним болницама не припада и породицама активних официра“.

О разумевању ст. 1 чл. 3 Закона о судијама редовних судова.

Бр. 7729/38-II

22 марта 1938

У одељењима Државног савета различито је протумачен ст. 1 чл. 3 Закона о судијама редовних судова, у погледу питања: да ли се за рокове из овога прописа рачуна само служба у суду после положеног судијског испита, или за те рокове може доћи у обзир и време адвокатске праксе у сразмери из последње реченице чл. 3 овога Закона. Наиме, код случаја бр. 23355/32 једно одељење Државног савета је стало на гледиште да је, по ст. 1 чл. 3, за судију среског и окружног суда услов одређена служба у суду после положеног судијског испита, а да се та служба не може надокнађивати адвокатском праксом, која се признаје по ст. 2 чл. 3 само за звање председника окружног и судије апелационог суда. Међутим, код случаја бр. 15637/37, једно друго светско одељење нашло је да и при примени ст. 1 чл. 3, дакле при постављању судије среског и окружног суда, може доћи у обзир и адвокатска пракса, сходно чл. 5 Закона о судијама. Услед овако неједнаких гледишта, изложено правно питање је, на основу §§ 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, изнето пред Општу седницу Државног савета, која га је проучила и нашла:

У чл. 3 и 4 Закона о судијама редовних судова, који су и после ступања на снагу Закона о чиновницима (§ 283) задржати на снази, прописани су услови за добијање појединих судијских звања, па је у ст. 1 чл. 3 предвиђено: „За судију среског суда

може бити постављен онај који је провео, после судијског испита најмање годину дана у суду, а за судију окружног суда онај који је, после судијског испита провео у суду најмање две године". У ст. 2 овога члана, прописани су услови за добијање звања претседника окружног и трговачког суда и судије апелационог суда, а ти услови се састоје: било у одређеном броју година државне службе у коме од тамо побројаних звања, било пак у седмогодишњој адвокатској пракси. Као у ст. 2 чл. 3 за тамо побројана звања, тако су и у чл. 4 предвиђени услови за највиша судијска звања, а који се састоје опет било у утврђеном броју година службе у одређеним звањима, било пак у дванаестогодишњој адвокатској пракси. Према овоме, као услов за добијање појединих судијских звања, осим звања судије среског и судије окружног суда, прописана је: било служба на извесним положајима и у одређеном трајању, било пак одређени број година адвокатске праксе. Међутим, за звања судије среског и окружног суда прописана је у ст. 1 чл. 3 као услов искључиво једногодишња односно двогодишња служба у суду после положеног судијског испита. А пошто закон у другим својим одредбама није предвидео могућност замењивања ове службе у суду као услова за звање судије среског и окружног суда, као што је то учињено код прописивања услова за остала судијска звања у ст. 2 чл. 3 и чл. 4, то значи да је та служба у суду, поред општих услова из чл. 2, једини услов за добијање звања судије среског и окружног суда, и да по закону нема могућности да се она замењује, било у целисти било делимично, адвокатском праксом. Према томе, лице које не испуњава услов из ст. 1 чл. 3 не може бити постављено за судију среског односно окружног суда.

За гледиште да се и код ових звања служба у суду, као услов из ст. 1 чл. 3, може заменити адвокатском праксом у извесној сразмери, узета је као разлог одредба из чл. 5 Закона о судијама. По њој: „За квалификацију по чл. 3 и 4 овога Закона, године проведене на разним положајима срачунавају се, ако се тим наређењима тражи подједнак број година за те положаје, а ако није од-

ређен подједнак број година, онда се године проведене на тим положајима сразмерно срачунавају и допуњују". Као што из текста овога члана произлази, он уопште не садржи услове за било које од судијских звања, а то би у осталом било и немогућно, кад су услови за сва та звања већ претходно прописана у чл. 3 и 4. Он се позива на чл. 3 и 4 и објашњава их, али само у толико што предвиђа могућност сразмерног срачунавања времена проведеног на разним положајима поменутим у претходним члановима. А чим он говори о разним положајима и срачунавању времена, то значи да он има у виду само оне положаје код којих чл. 3 и 4 предвиђа могућност да се, као услов за неко од судијских звања, узме служба било на једном, било на другом, трећем итд. од тих положаја. И отуда је реч о срачунавању службе на тим положајима. Међутим, код звања судије среског и окружног суда, у ст. 1 чл. 3 као услов уопште нису предвиђене службе на разним положајима, већ само једна врста службе: у суду после положеног судијског испита. Услед тога, за добијање ових звања не постоји могућност било каквог срачунавања или допуњавања служби на разним положајима или у адвокатури, а то значи, да се чл. 5 не односи на услове прописане ст. 1 чл. 3 за судију среског и окружног суда. Према томе, чл. 5 нема утицаја на смисао ст. 1 чл. 3 онакав какав је напред изложен.

Са свих разлога, а на основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета је донела ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању ст. 1 чл. 3 Закона о судијама редовних судова:

„За рокове из ст. 1 чл. 3 Закона о судијама редовних судова рачуна се само и искључиво служба у суду после положеног судијског испита, и за те рокове не може доћи у обзир ни време адвокатске праксе, које се истим законом предвиђа само за рокове прописане у ст. 2 чл. 3 и чл. 4, али не и у ст. 1 чл. 3 истог закона“.

О разумевању тач. 5 § 132 Закона о чиновницима.

Бр. 7729/38-III

22 марта 1938

На основу §§ 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, изнето је пред Општу седницу Државног савета тумачење тач. 5 § 132 Ч. з. у погледу питања: да ли је служба код Средишњег уреда за осигурање радника (С. у. з. о. р.) односно окружних уреда као његових органа, самоуправна служба у смислу тач. 5 § 132 Ч. з., и да ли је према томе пензија од Сузора пензија од самоуправе. Код случаја бр. 8846/36, где је једном државном пензионеру, који је био запослен као чиновник у једном Окружном уреду за осигурање радника (У. з. о. р.) на месту које повлачи право на пензију, због ове његове службе која је била узета као самоуправна, било обустављено исплаћивање државне пензије док буде у служби код уреда, једно одељење Државног савета је нашло да је узор таква јавна установа која има карактер самоуправе, и да служба у њој искључује могућност истовременог примања државне пензије по тач. 5 § 132 Ч. з. Међутим, код случаја бр. 10133/37 једна државна лична пензионерка имала је, по умрлом мужу, право на породичну пензију од Сузора, па је управна власт налазећи да је пензија од Сузора самоуправна пензија одлучила, да ова пензионерка не може истовремено примати обадве пензије, већ да има право да изабере једну од њих. Поводом њене тужбе, надлежно одељење Државног савета је стало на гледиште да Су-

зор није самоуправно тело у смислу Устава и закон који се односе на самоуправе, већ јавна установа заснована на начелу самоуправе, и да због тога пензија од Сузора није самоуправна пензија, тако да она не спречава истовремено примање државне пензије. Према овоме, право на задржавање државне пензије у случају бр. 8846/36 и право на истовремено примање државне личне пензије и Сузорове породичне пензије у случају бр. 10133/37, зависило је од решења напред изложеног правног питања. А пошто је оно у наведена два случаја било различито расправљено, изнето је пред Општу седницу Државног савета, која га је проучила и нашла:

У првобитном тексту § 132 Ч. з. била су предвиђена четири случаја кад државни пензионер губи право на личну пензију, али је одредбом тач. 6 § 80 Финансијског закона за 1933/34 додата још једна тачка као пета, по којој пензионер губи право на личну пензију „Ступањем у самоуправну службу у звања која повлаче право на пензију, док служба траје. У случају да овакав службеник добије пензију и од самоуправе не може уживати обе пензије, већ има право избора”. Ова одредба финансијског закона, услед тога што је дата као тачка пета § 132 Ч. з. постала је саставни део Закона о чиновницима, због чега се има и тумачити у вези са осталим одредбама тога закона. С обзиром на то, првенствено се по смислу одредаба Закона о чиновницима има утврдити шта се у оваквом случају сматра као самоуправна служба, односно као пензија од самоуправе.

По § 116 тач. 5 овога закона, који се налази баш међу одредбама о пензијама, „службенику који испуни услов из § 113, за одређивање количине пензије признаје се у стварном трајању и време проведено у самоуправној служби бановина, као и време које су чиновници провели у самоуправној служби уопште у звањима за која се тражи факултетска спрема...” Служба која је овим прописом несумњиво узета као самоуправна, то је она код бановина. А то баш указује да се овде мисли на самоуправе територијалне, односно на оне које су једино споменуте у Уставу

(чл. 88—97) а то су бановине и општине. И пошто се служба у њима у начелу признаје за државну пензију, логична је последица тога да активна служба код таквих самоуправа искључује истовремено примање државне пензије. Обрнуто пак, у колико се извесна служба не признаје за државну пензију, не би било разлога — па прописа о томе и нема —, да таква служба спречава примање државне пензије. По истом том начелу, примање пензије од установе код које се служба не признаје за државну пензију, и истовремено примање државне пензије међусобно се не искључују.

Код питања о коме је реч, ради се о служби код Уреда за осигурање радника. По §§ 124 и 143 Закона о осигурању радника, Средишњи уред, односно окружни уред за осигурање радника, јесте јавна установа заснована на начелу самоуправе. Несумњиво је, дакле, да су то јавне установе са самоуправним обележјем. Али, то нису самоуправе у смислу Устава, јер нису територијалне, нити је пак служба у њима самоуправна служба у смислу тач. 5 § 116 Ч. з., па није ни спорно да се та служба не признаје за државну пензију по овоме пропису. А последица овога непризнавања уредске службе за државну пензију састоји се у томе, што служба код Средишњег уреда односно окружног уреда не спречава истовремено примање државне пензије, нити пак пензија државна и уредска једна другу искључују.

Са ових разлога, а на основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета донела је ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању тач. 5 § 132 Закона о чиновницима:

„Служба код Средишњег уреда за осигурање радника, односно код окружних уреда као његових органа, није самоуправна служба у смислу тач. 5 § 132 Ч. з., а пензија стечена код Средишњег уреда и његових органа није пензија од самоуправе у смислу истог прописа“.

О разумевању § 130 Закона о државном саобраћајном особљу (З. с. о.).

Бр. 7729/38IV

22 марта 1938

На основу §§ 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, изнето је пред Општу седницу Државног савета тумачење § 130 З. с. о. у погледу питања: да ли се код саобраћајних службеника, који имају егzekутивне и неегzekутивне службе, узима у првих 10 година, које су услов за стицање права на пензију, само егzekутивна служба, или пак она каква је у томе времену стварно била.

По § 121 З. с. о., чиновник, званичник или служитељ испуњава услов за стицање права на личну пензију кад наврши 10 година ефективне службе, а према § 130 истог закона „Службеницима државних саобраћајних установа који испуњавају услове из § 121, од плате као пензијског основа припада за првих 10 година 50%. За свако даље пола године које се по § 124 рачуна за одређивање количине пензије припада им по 1,125% а егzekутивним службеницима 1,5%“. Као што се види првих 10 година службе повлачи у сваком случају за пензију 50% од плате као пензијског основа, док служба преко тих 10 година повлачи већи проценат ако је егzekутивна, а мањи ако је неегzekутивна. Стога, код случаја где има једне и друге врсте службе, од питања каква ће се служба узети у првих 10 година што повлачи 50%, зависи колико ће претећи службе једне и друге врсте, а од којих свака повлачи различит проценат. Узме ли се да у првих 10 година улази искључиво егzekу-

тивна служба без обзира да ли она пада у то време по временском току службе, као што је једно одељење Државног савета узело у случају бр. 23526/37, значило би да се од службе која прелази 10 година умањује егzekутивна, а повећава неегzekутивна; односно умањује она која повлачи већи пензијски проценат, а повећава она за коју је везан мали проценат. Обрнуто пак, ако се у првих 10 година узме само неегzekутивна служба, онда се код преостатка повећава егzekутивна са већим процентом, а скраћује неегzekутивна са мањим пензијским процентом. Ове две солуције претстављале би крајности, од којих би прва била најнеповољнија, а друга најповољнија за службеника. Међутим, између ове две крајње солуције постоји средња, која је прихваћена у одлуци надлежног одељења Државног савета, бр. 30583/37, а која се састоји у томе што се у првих 10 година службе има узети она служба која је по временском реду службе вршена у току првих 10 година службовања, тако да се по томе од службе преко првих 10 година узима егzekутивна и неегzekутивна служба у стварном трајању. Услед тога што је ово правно питање, према изложеноме било различито расправљено у одељењима Државног савета, оно је изнето пред Општу седницу, која га је проучила и нашла:

У § 130 З. с. о. прописано је да од плате као пензијског основа припада 50% за првих 10 година, али при томе није нарочито одређено каква се служба има узети у ових „првих 10 година“. Недостатак пак нарочите одредбе о томе указује, да се за ових првих 10 година не тражи никаква нарочита служба, дакле ни егzekутивна ни неегzekутивна посебно, већ да се има узети једноставно служба, дакле она која по временском току своје пада у првих 10 година урачунљиве службе, а без обзира на то да ли је егzekутивна или неегzekутивна, или пак делимично и једна и друга. Затим, недостатком нарочитог прописа о овоме остављено је да се, при рачунању службе и пензијског процента у оваквом случају, иде оним редом којим се по правилу иде и у осталим случајевима регулисања пензије, а то је временским редом тока службе, тако да се као „првих 10 година“ има узети

она десетогодишња служба која по временском току службе пада у то прво време, а без обзира на то каква је била. Из обадва ова разлога произлази да закон није узео ни једну од напред изложене две крајње солуције овога питања, већ да је прихватио ону средњу, а која се и иначе појављује као последица уобичајеног начина обрачунавања времена за пензију.

Са ових разлога, Општа седница Државног савета, на основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, донела је ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању § 130 Закона о државном саобраћајном оссбљу:

„У тумачењу § 130 З. с. о. код саобраћајних службеника који имају егzekутивне и неегzekутивне службе, узима се у првих 10 година, које су услов за стицање права на пензију, она служба каква је у томе времену стварно била“.

О разумевању § 80 тач. 4 Финансијског закона за 1933/34.

Бр. 15.075/38-1

31 маја и 3 јуна 1938

На основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, изнето је пред Општу седницу Државног савета тумачење § 80 тач. 4 Финансијског закона за 1933/34 у погледу питања, да ли се овај пропис односи на лекаре само у грађанској служби, или и на лекаре официре војске и морнарице. Код случаја бр. 9756/35, где се радило о регулисању пензије једног пензионисаног санитетског пуковника и о рачунању времена проведеног у рату, надлежно одељење Државног савета стало је на гледиште да се повластица из наведеног законског прописа не односи на лекаре официре у служби војске и морнарице, а то стога што се овај пропис позива искључиво на одредбе Закона о чиновницима грађанског реда, које говоре о напредовању и пензији. Међутим, код случаја бр. 29033/37, где се радило о истом правном питању као и у претходном случају, Државни савет је нашао да наведени пропис, према његовом тексту, важи за све лекаре у државној служби, па према томе и за оне у служби војске и морнарице. Услед ове супротности питање је изнето пред Општу седницу Државног савета, која га је проучила и нашла:

§ 80 тач. 4 Финансијског закона за 1933/34 гласи:

„Лекарима, који се на дан ступања овога закона на снагу затекну у државној или самоуправ-

ној служби време које су провели на војној дужности као лекари, студенти, у заробљеништву, интернацији, као волонтери санитетских установа у земљи или на страни у ратовима од 1912 до 1920 закључно, признаје се у време ефективне државне службе по § 113 и 116 Закона о чиновницима — за напредовање и пензију — с тим да се на основу овако признатог времена, изузетно од §§-а 12 и 13 Закона о чиновницима, распореде и унапреде у одговарајуће групе, рачунајући групну службу у смислу § 49 Закона о чиновницима, одбијајући кадровски рок од 14 месеци”.

Према тексту овога законског прописа, повластица у њему садржана призната је лекарима у служби државној и самоуправној, и то онима који су се у једној или другој служби затекли на дан ступања Закона на снагу, а то је 1 априла 1933 год. У погледу лекара из државне службе, као што се види, закон не чини разлике у томе код које гране државне управе извесни лекар служи, нити пак којим је законом уређена служба у којој ради. С обзиром на то, несумњиво је да повластица о којој је реч у § 80 тач. 4 важи за све лекаре у државној служби који су затечени на дан 1 априла 1933 год. Како су пак лекари који су у служби војске и морнарице исто тако у државној служби, то значи да наведена повластица и за њих важи.

Као што је напред речено, било је узето да се овај пропис не односи на лекаре у служби војске и морнарице, а то стога што се он позива искључиво на одредбе Закона о чиновницима грађанског реда које говоре о унапређењу и пензији, док су ова питања за санитетске, као и остале официре уређена Законом о устројству војске и морнарице. Па кад се те одредбе из Чиновничког закона, на које упућује § 80, не могу применити на лекаре официре, а повластица из § 80 се може остварити једино путем примене тих одредаба, значило би да је ова повластица, односно § 80 тач. 4 за лекаре официре неприменљива.

Међутим, код овога питања ваља уочити да је повластица о којој је реч призната генерално, свима лекарима у државној служби, не постављајући при томе никаква ограничења осим њиховог

присутства у служби на дан 1 априла 1933 године. То пак значи, да се § 80 тач. 4 позвао на одредбе Закона о чиновницима само у толико у колико је то општи закон, а да се тиме није желело искључити оне лекаре за које не важи Закон о чиновницима, већ посебни закони. А да је ово тачно, доказује се још и тиме што је повластица из § 80 тач. 4 призната не само лекарима у државној служби, већ и онима који су у самоуправној служби. Јасно је, међутим, да за самоуправне чиновнике, па дакле ни лекаре, не важи Закон о државним чиновницима. А кад је и поред тога повластица призната и самоуправним лекарима, а у тексту § 80 се позвало само на одредбе из Закона о чиновницима, то указује на напред изложени закључак, да § 80 тач. 4 није ограничио примену повластице само на оне лекаре за које је меродаван тај закон, већ је одредбе његове поменуо само као опште одредбе о материји о којој је реч, с тим да се оне као начело примене и на лекаре чија је служба уређена и другим правним прописима, а не само Законом о чиновницима, односно да се код таквих лекара повластица из § 80 примени путем примене оних одредаба из посебних закона, које одговарају одредбама Чиновничког закона о напредовању и пензији.

Са ових разлога, а на основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета донела је ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању § 80 тач. 4 Финансијског закона за 1933/34:

„Прописи § 80 тач. 4 Финансијског закона за 1933/34 год. односе се и на лекаре који су у служби Министарства војске и морнарице“.

О разумевању § 93 тач. 2 Финансијског закона за 1937/38, односно § 101 тач. 2 Финансијског закона за 1936/37.

Бр. 15.075/38-II

31 маја и 3 јуна 1938

У § 93 тач. 2 Финансијског закона за 1937/38 прописано је: „На терет слободног кредита једног чиновника више групе може се поставити само један чиновник ниже групе, односно чиновнички приправник с тим, да се не може прекорачити број ни укупна сума кредита по буџету одобрена“. Иста је оваква одредба била садржана у § 101 тач. 2 Финансијског закона за 1936/37, само што у њој није било речи о чиновничким приправницима. Код случаја бр. 11976/37, где је на упражњено место једног чиновничког приправника са потпуном средњошколском спремом био постављен чиновнички приправник са непотпуном средњошколском спремом, па се Главна контрола тужила сматрајући да се упражњено место једне струке, по наведеном пропису може попунити службеником исте или ниже групе али само исте струке, — надлежно одељење Државног савета је ставило на гледиште да овај пропис не садржи ограничења у погледу попуњавања упражњеног места једне струке лицем из ниже струке, па је тужбу одбацило. Међутим, код случаја бр. 26490/37, где је на упражњено место једног чиновника са факултетском спремом био постављен чиновнички приправник са средњошколском спремом, једно друго одељење Државног савета, поводом тужбе Главне контроле, заузело је гледиште супротно ономе ранијем, услед чега је, а на основу чл. 4 За-

кона о Државном савету и управним судовима, питање разумевања ових прописа изнето пред Општу седницу Државног савета, која га је проучила и нашла:

У § 45 Ч. з. прописано је у које се положајне групе распоређују звања: струка за које се тражи непотпуна средња школа (ст. 1); затим струка за које је прописана потпуна средња школа (ст. 2), и на концу струка за које се тражи факултетска спрема (ст. 3). Затим је у § 46 Ч. з. предвиђено, да ће се за све струке државне службе грађанског реда законом утврдити број службених места, по звањима и њиховим положајним групама у којима су та звања распоређена, а исто тако и број места чиновничких приправника (систематизација места), који се бројеви државним буџетом не могу повећавати. На концу, у §§ 47 и 48 Ч. з. прописано је, под претпоставком постојања систематизације, да се чиновнички приправник односно чиновник може поставити односно унапредити само на упражњено место његове струке, а не ма које струке. Према томе, кад је у једној струци упражњено извесно место, оно се, по прописима Закона о чиновницима, може попунити новим службеником само за ту струку, а не за ма коју другу. Међутим, пошто систематизација места која се § 46 Ч. з. предвиђа а у §§ 47 и 48 претпоставља, још није прописана, у финансијским законима последњих година редовно се прописује одредба по којој се постављења или унапређења службеника по појединим ресорима могу вршити само на слободно буџетско место и пошто се утврди постојање слободног кредита. Као што се види, ова стална одредба из финансијских закона показује се по смислу истоветна са §§ 47 и 48 Ч. з., само док ови имају у виду систематизацију места, дотле ова одредба финансијских закона претпоставља отсуство систематизације, а постојање буџета у коме је код сваког ресора означен број службеничких места по струкама, са звањима и њиховим положајним групама. Према томе, онај део буџета у коме су предвиђена службеничка места, узет је као замена још непрописане систематизације места, па је на бази тако узетог буџета, прописано финансијским законима

исто оно што је предвиђено и у §§ 47 и 48 Ч. з. Како пак по овим прописима и по § 46 Ч. з. број службеничких места треба да је утврђен по струкама, тако да новог постављења односно унапређења може бити само на место које је остало упражњено у једној струци, то значи да се, и по овим одредбама финансијских закона, упражњена места могу попуњавати искључиво лицима из оних струка у којима су места остала упражњена.

Одредбе финансијских закона, о чијем се тумачењу у овом случају конкретно ради, не говоре уопште о струкама, али је јасно да оне долазе као последица оних прописа у којима је реч о постављењима и унапређењима на упражњена места предвиђена у буџету. На тај начин, прописи § 93 тач. 2 Финансијског закона за 1937/38 односно § 101 тач. 2 Финансијског закона за 1936/37, показују се као одредбе којима се уређују само извесна детаљна питања која могу настати услед примене оних главних одредаба о попуњавању упражњених, а буџетом предвиђених места. При попуњавању таквих места, може бити спорно, да ли се на упражњено место чиновника једне положајне групе може поставити чиновник ниже групе, или чак и чиновнички приправник, па је поводом таквог питања дата одредба § 101 тач. 2 Финансијског закона за 1936/37, а касније § 93 тач. 2 Финансијског закона за 1937/38, по којима је могућно постављење чиновника ниже групе, или приправника, на упражњено место, односно на терет слободног кредита, једног чиновника више групе. Питање, дакле, које је овим прописима уређено, није самостално, већ је дошло као детаљ главног питања о попуњавању упражњених места. А пошто то попуњавање може бити само по струкама, последица је тога да и могућност постављања млађих чиновника или приправника на упражњена места старијих, постоји само у границама струка, а не и мимо њих.

Са ових разлога, а на основу §§ 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета је донела ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању § 93 тач. 2 Финансијског закона за 1937/38, односно § 101 тач. 2 Финансијског закона за 1936/37:

„Приликом постављења које се врши, у смислу § 93 тач. 2 Финансијског закона за 1937/38, односно § 101 тач. 2 Финансијског закона за 1936/37, на терет слободног кредита једног чиновника више групе, може се поставити само један чиновник ниже групе и исте струке, односно чиновнички приправник исте струке, с тим да се не може прекорачити број ни укупна сума кредита по буџету“.

О разумевању § 25 ст. 3 Закона о болницама, измењеног §-ом 329 Закона о чиновницима.

Бр. 15.075/38-III

31 маја и 3 јуна 1938

На основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, изнето је пред Општу седницу Државног савета тумачење § 25 ст. 3 Закона о болницама измењеног §-ом 329 Ч. з. у погледу питања: да ли награда предвиђена овим законским прописом припада сваком лекару вршиоцу дужности управника болнице или само ономе који је у једноме од звања поменутих у овој законској одредби. При тумачењу овога законског прописа, једно одељење Државног савета је, у случају бр. 31646/36, где је дужност управника болнице вршио један асистент, стало на гледиште да награда од 400.— динара месечно припада само шефовима одељења и примарним лекарима кад врше дужност управника болнице, а секундарним лекарима по 300.— динара независно од тога, док осталим лекарима, па дакле ни асистентима, не припада ова награда за вршење дужности управника. Међутим, код случаја бр. 5418/38, где је један асистент био одређен за вршиоца дужности управника болнице, па се поставило питање његовог права на награду за овај посао, једно друго одељење Државног савета је нашло да награда долази као законска последица вршења дужности управника болнице, а без обзира на звање, па да и асистент има право на ту награду кад врши дужност управника. Услед овако супротних гледишта, питање је изнето пред Општу седницу Државног савета, која га је проучила и нашла:

У првобитном тексту § 25 Закона о болницама од 27 фебруара 1930 године предвиђени су у ставу 1 и 2 додаци на службу лекарима и чиновницима I и II категорије у државним и бановинским болницама, а затим је у ст. 3 прописано: „Шеф одељења или примарни лекар ако врши дужност управника болнице прима за вршење ове службе специјалан додатак од 400.— динара месечно“. После овога је у ст. 4 одређено, да се управници болница, који су нарочито постављени, и секундарни лекари не могу бавити приватном лекарском праксом. Међутим, од ових ставова § 25 укинута су први и други одредбом § 328 Закона о чиновницима од 31 марта 1931 год., док је §-ом 329 Ч. з. измењен ст. 3 тако да гласи: „Шеф одељења или примарни лекар, ако врши дужност управника болнице, прима за вршење ове службе особену награду од 400.— динара, а секундарни лекари од 300.— динара месечно“.

По § 19 Закона о болницама и § 346 Ч. з. у здравственој струци постоји нарочито звање управника болнице, а §-ом 17 Закона о болницама, а делимично и другим одредбама, прописане су дужности везане за ово звање, тако да ове дужности по правилу има да обавља онај чиновник који је постављен у звање управника болнице. Како су пак ови послови, пошто произлазе из организације службе, такви да се морају обављати и у времену кад у извесној болници место управника није попуњено, предвиђена је могућност да се постави нарочити лекар да врши дужност управника болнице. Такав лекар не постаје управник болнице већ задржава положај који иначе има, али због тога што су му стављени у дужност и послови везани за звање управника болнице, закон му је признао особену награду за вршење ове особене службе. Већ према своме законском називу — „награда“ — она се показује као извесна накнада за један нарочити посао, који иначе лекару не долази у дужност, — а не као део принадежности везаних за звање или положај. С обзиром на овакав карактер ове награде, за право на њу меродавна је само чињеница вршења дужности управника болнице, а не и звање које може имати лекар када врши дуж-

ност управника. Према томе лекар са ма којим звањем, ако врши дужност управника болнице има право на особену награду за овај посао.

Тачно је да су у § 329 Ч. з. којим је измењен § 25 ст. 3 Закона о болницама, поменута звања шефа одељења, примарног лекара и секундарног лекара, а пропуштено само звање асистента. Међутим, кад награда о којој је реч има онај карактер, какав је напред изложен, и кад она није део принадежности везан за звање или положај, онда се ово пропуштање помињања звања асистента не може узети као довољан разлог за закључак, да само асистенту, кад врши дужност управника болнице, не припада ова награда, која се за такав исти рад признаје свима другим лекарима. Поред тога што би такав закључак био противан онаквом карактеру ове награде какав произлази из закона, за њега не би било никаква објективна разлога. То пак значи да је пропуштање помињања звања асистента у ст. 3 § 25 Закона о болницама и § 329 Ч. з. последица законодавне технике, а не тежње да се ова награда не призна само асистентима. С обзиром на то, по разлогу прописивања ове награде, она припада сваком лекару кад врши дужност управника болнице.

Са ових разлога, а на основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета је донела ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању ст. 3 § 25 Закона о болницама, измењеног §-ом 329 Ч. з.

„Право на особену награду, предвиђену у ст. 3 § 25 Закона о болницама, измењеног §-ом 329 Ч. з., има сваки лекар, кад врши дужност управника болнице“.

О разурмевању § 264 ст. 2 Закона о чиновницима у вези чл. 117 Закона о уређењу Управе фондова.

Бр. 15.075/38-IV

31 маја и 3 јуна 1938

На основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, изнето је пред Општу седницу Државног савета тумачење § 264 ст. 2 Ч. з. у вези чл. 117е Закона о уређењу Управе фондова, у погледу питања: да ли се за наплату потраживања државне хипотекарне банке може ставити забрана административним путем у висини до државног службеника, и ако може, до кога износа. Расправљајући ово питање V одељење Државног савета је, код случаја бр. 22879/37, стало на гледиште да потраживање Државне хипотекарне банке ужива бенефицију из ст. 2 § 264 Ч. з. као државно потраживање, и да се за наплату његову може ставити административна забрана на принадлежности пуштеној за наплату државних потраживања. Међутим, I одељење Државног савета, код случаја бр. 22947/37, нашло је да потраживање Државне хипотекарне банке није државно потраживање и да се за наплату његову не може ставити забрана административним путем по ст. 2 § 264 Ч. з. нити у висини предвиђеној за наплату државних потраживања; али да чл. 117е Закона о уређењу Управе фондова омогућава наплату државних потраживања административним путем, па дакле и стављање забране тим путем, али само у висини предвиђеној у ст. 1 § 264 Ч. з. за приватна потраживања. Наконцу, у случају бр. 1031/38, II одељење Државног савета заузело је гледиште да ово потраживање

није државно и да се за његову наплату не може ставити забрана административним путем по ст. 2 § 264 Ч. з., нити за то има могућности по чл. 117е Закона о уређењу Управе фондова. Услед ових различитих гледишта, питање је изнето пред Општу седницу Државног савета, која га је проучила и нашла:

По § 264 ст. 1 Ч. з., до ступања на снагу Закона о извршењу и обезбеђењу, државним службеницима се може ставити забрана на једну трећину њихових принадлежности, осим личног и породичног додатка, и то судским путем, или по њиховом пристанку. Али, по ст. 2 § 264, за државна потраживања може се ставити забрана до 50% активних принадлежности заједно са личним додатком, и то административним путем. Према овоме за могућност стављања забране административним путем по ст. 2 § 264, потраживање треба да је државно. Стога се поставља питање, да ли је потраживање Државне хипотекарне банке државно потраживање. Гледиште да јесте, заснива се искључиво на чињеници да је поверилачка банка државна. Међутим, само потраживање банчино потиче редовно из односа зајма, а то значи из односа приватно-правног карактера, услед чега је и потраживање истог правног карактера. Чињеница пак што је сама банка државна, остаје без утицаја на правни карактер њеног потраживања, а то не само стога што држава има својих приватно-правних послова, већ у овом случају нарочито зато што је ова банка привредно предузеће државе, каквих држава може имати, па и има. Послови тих предузећа и односи њихови са појединцима редовно су приватно-правни тако да и у овом случају исти карактер има и потраживање банчино према њеном дужнику, а без обзира на то што је банка државна.

У § 264 ст. 2 Ч. з. реч је о државном потраживању, а то значи о потраживању државе. Самим тим пак што о карактеру таквог потраживања није овим прописом дато ближе опредељење, значи да је реч о потраживању државе у редовном смислу, дакле државе као власти. Према томе, потраживање државе, које се може обезбедити стављањем забране административним путем по ст. 2 § 264

Ч. 3., треба да је потраживање државе као власти, односно да потиче из јавно-правног односа, какав је закључак у сагласности и са § 94 Ч. 3. Међутим, напред је изложено да потраживање Државне хипотекарне банке према њеном дужнику, а које потраживање потиче из односа зајма, није јавно-правног карактера. Услед тога за наплату таквог потраживања, кад је дужник државни службеник, забрана се не може стављати на припадности службеника по ст. 2 § 264 Ч. 3. административним путем.

Као што је напред изложено, по једном гледишту могућност стављања забране административним путем произлазила би из Закона о уређењу Управе фондова, а специјално из његових чланова 53 и 117е. По чл. 53, који се налази у отсеку III (права и повластице) Закона, вели се: „Извршење наплате из заложеног имања, Банка ће вршити нарочитим својим органима или пуномоћницима, а по прописима овога закона“. Реч је дакле о извршењу наплате из заложеног имања а не из кога другог имања или потраживања дужниковог. Јасно је, према томе, да се под заложеним имањем не могу схватити припадности службеника. У чл. 117е овога закона прописано је да се закон проширује на целокупну територију Краљевине Југославије; одредбе чл. 53 да имају обавезну снагу само за досадашњу Краљевину Србију, док „у осталим покрајинама потраживања Државне хипотекарне банке уживају право првенства и неодложне наплате административним путем, тако да је Државна хипотекарна банка овлашћена да доспела плаћања извршује егзекутивним путем преко надлежних власти“. Овај члан, дакле, који се налази у прелазним наређењима, изричито ограничава примену чл. 53 на правно подручје Краљевине Србије, док за остала правна подручја, свакако с обзиром на разлику у поступку извршења, прописује како ће се поступати. Али, начин тога поступања, с обзиром да се о њему говори у реченици која долази непосредно после оне којом се примена чл. 53 ограничава на правно подручје Србије, очигледно је да се односи на радње из чл. 53. У њему пак, као што је изложено, реч је о извршењу наплате само из заложеног имања, из чега произлази, да се и по-

властица банчина из цитираног текста чл. 117е односи само на извршење наплате из заложеног имања у осталим покрајинама осим до садашње Краљевине Србије. Према томе, у чл. 117е није реч о стављању забране на какво потраживање дужниково, а поготову не на припадности дужника државног службеника.

Према Закону о уређењу управе фондова забране може бити по његовом чл. 59, по коме: „поред залог у непокретном имању, као ручне залог, предвиђене у предњем члану, Банка има право: да се за наплату дужне јој отплате и главнице, користи и свима осталим средствима за обезбеђење“. Међу средства за обезбеђење долази и забрана, тако да је по овоме пропису, и поред хипотеке или ручне залог, могућа и забрана, па дакле и забрана на припадности државног службеника банчиног дужника. Међутим, забрана је средство обезбеђења које се редовно ставља судским путем, а само по изузетку и у нарочитим случајевима административним путем, кад је дужник државни службеник. Како пак у чл. 59 или у коме другом пропису овога закона није предвиђено стављање забране административним путем код дужника државног службеника, јасно је да је тиме остављено да се забрана и у оваквом случају, као и у сваком другом, ставља редовним путем, дакле судским.

Према изложеноме, по Закону о уређењу Управе фондова, за случај да је банчин дужник државни службеник, не постоји могућност стављања забране административним путем за наплату банчиног потраживања. А пошто такве могућности нема, према напред изложеноме, ни по § 264 ст. 2 Ч. 3., то значи да се за овакво потраживање не може стављати забрана административним путем.

Са ових разлога, а на основу §§ 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општи седница Државног савета је донела ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању § 264 ст. 2 Ч. з. у вези чл. 117е Закона о уређењу Управе фондова:

„Занапластупотраживања Државне хипотекарне банке не може се ставити забрана на припадљивости државног службеника административним путем и на начин предвиђен у ст. 2 § 264 Чиновничког закона“.

О разумевању тач. 2 чл. 19 у вези чл. 15 Закона о Државном савету и управним судовима.

Бр. 17509/38

25 јуна 1938

На основу § 12 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, изнето је пред Општу седницу Државног савета тумачење тач. 2 чл. 19 у вези чл. 15 Закона о Државном савету и управним судовима, у погледу питања: да ли се због повреде извесних формално правних прописа може управно-судском тужбом нападати одлука дисциплинског суда или органа који су у саставу управне власти. У једном случају (бр. 17.443/37) био је један општински службеник дисциплински кажњен отпустом из службе, одлуком општинске управе донетом на основу чл. 107 Уредбе о општинским службеницима у Савској бановини. Пошто је срески начелник одбацио жалбу овога општинског службеника, он се тужио управном суду наводећи да је он био општински службеник на главном службеничком месту, и да због тога општинска управа није била надлежна за решавање по његовој кривици. Управни суд је ову тужбу одбацио одлуком, налазећи да се ради о дисциплинској ствари, а да према тач. 2 чл. 19 Закона о Државном савету и управним судовима, у таквим стварима нема места тужби на управни суд. Међутим, поводом жалбе службеникове, Државни савет је поништио одлуку управног суда, узевши да овде није спор о самој дисциплинској ствари, већ о надлежности једне власти за расправљање дисциплинске ствари, а такав спор је административни, а не онакав о каквом је реч у тач. 2 чл. 19 поменутог закона. Код другог

случаја (бр. 26.429/37), једног општинског чиновника казнио је отпустом из службе општински дисциплински суд код греског начелства, а затим је, по жалби службениковој, општински дисциплински суд код банске управе, као дисциплински суд другог степена, изменио казну отпуста из службе казном стављања на нижи положај. Против пресуде другог степеног суда поднела је општина тужбу управном суду, тврдећи да другостепени дисциплински суд није био надлежан за дисциплинско суђење у овом случају, са разлога што лице о којем је донесена дисциплинска пресуда није уопште више било општински службеник у времену изрицања дисциплинске пресуде дисциплинског суда при банској управи, јер је раније правомоћно отпуштено из службе административним путем. Управни суд је одбацио ову тужбу одлуком као и у претходном случају, али је по жалби општине, Државни савет поништио одлуку управног суда са разлога као, и у случају бр. 17.443/37, додајући тим разлозима да је без утицаја да ли је орган који је вршио дисциплинску власт инокосни или зборни, као ни то да ли се тај орган зове суд или како друкчије, већ да је одлучно само то да је он орган управне, а не орган судске власти. На концу, у трећем случају (бр. 29.317/37), по дисциплинској кривици чиновника једне градске општине донео је пресуду градски дисциплински суд као суд првог степена, а у другом степену поводом жалбе виши дисциплински суд за службенике градских општина односне бановине. Против ове пресуде вишег суда поднео је заинтересовани чиновник тужбу управном суду, нападајући пресуду са формалне стране :1) што суд није био састављен на начин прописан законом, 2) што га је суд осудио за дела за која није био оптужен и 3) што му је одмерена казна по закону који се није могао применити. Ову тужбу је управни суд одбацио с позивом на поменути чл. 19 тач. 2 Закона, сматрајући ствар као дисциплинску, па се заинтересовани чиновник жалио Државном савету. Надлежно одељење Државног савета је, међутим, у овом случају прихватило гледиште управног суда, па је услед ове супротности са ранијом праксом, напред изложено правно питање, изнето пред Оп-

шту седницу Државног савета, која је питање проучила и нашла:

Према чл. 15 и 18 Закона о Државном савету и управним судовима, појединац или правно лице, ако налази да му је коначним актом управне власти повређено какво право или непосредни лични интерес заснован на закону, може побијати тај акт тужбом на управни суд, и тражити да се као противан закону поништи. По чл. 16 истог закона, под управним властима разумеју се и самоуправне власти. Међутим, према чл. 19, тужба на управни суд, односно Државни савет, није допуштена, 2) у дисциплинским стварима у колико законом не би било друкчије одређено као и 3) у стварима у којима су и у колико управне власти позитивним правом овлашћене да доносе решења на основи слободне оцене.

С обзиром на чл. 15 и 18, свака повреда права коју управна власт својим коначним актом, а који испуњава услове из ових прописа наноси појединцу, у начелу даје овоме право на подношење тужбе управном суду и тражење да се тај акт поништи. Међутим, ако је тај акт један од оних који се помињу у чл. 19, тужба није допуштена.

Главни критериј, дакле, за акт подобан да послужи као предмет административног спора, јесте повреда права коју тај акт појединцу наноси. А пошто субјективна права појединаца произлазе из закона, значи да акт о каквом је реч може бити само онај којим је повређен закон на штету појединца. Услед тога, онде где нема повреде закона, нема ни повреде права. Тако, код акта управне власти донетих на основу слободне оцене, самим тим што је управној власти законом дато право да акт донесе по слободној оцени, истим тим законом појединцу није дато право да у односној материји од управне власти добије акт у одређеном смислу. А кад је појединац у оваквом случају уопште нема таквога права, онда му никакво право не може ни бити повређено актом слободне оцене, па му стога закон не признаје ни право на тужбу. Али то увек под претпоставком да се управна власт, при доношењу таквога акта, креће у границама законског овлашћења, јер се у закону (чл. 19 тач. 3) каже

„у стварима у којима су и у колико управне власти... овлашћене...“. Према томе, кад је од управно-судске тужбе заштићен акт слободне оцене само у колико је власт имала законског овлашћења за доношење таквога акта, значи да је тужба могућна против акта у коме је управна власт прекорачила законско овлашћење о слободној оцени, и тим прекорачењем повредила право појединца. По истом разлогу, кад се ради о дисциплинским актима, тужба није допуштена у колико би се њома нападала одлука у погледу саме дисциплинске ствари. Али, у колико би се том одлуком изишло из овлашћења прописаних за решавање по дисциплинским стварима, у закону нема запреке за тужбу у погледу тога прекорачења, што значи да би тужба била допуштена.

С обзиром на ово, ваља утврдити да се дисциплинском ствари сматра сваки конкретни случај који се расправља по дисциплинским прописима, а то су одредбе које предвиђају случајеве повреде службене дужности, затим власти надлежне за рад поводом таквих повреда, њихов поступак и казне. Према томе, у колико је у извесном случају рађено у границама дисциплинским прописа, таква ствар је несумњиво дисциплинска, и поводом ње не може бити административног спора.

С обзиром на то, кад није спор о самој „дисциплинској ствари“, наима кад није спор о томе да ли је дисциплински орган у свом коначном акту правилно применио на конкретни случај материјалне и формалне прописе, већ кад је спор о прекорачењу законом дате власти органу који је одлуку донео, наима када се тужбом покрене спор о томе да органу који је извршио дисциплинску власт није припадала уопште каква дисциплинска власт над појединцем; да му није припадала стварна надлежност у конкретном случају; да је орган коме припада дисциплинска власт над појединцем применио казну другу а не ону коју закон предвиђа, или казну већу од оне коју закон допушта; или да је казну применио без прописаног поступка, — онда је спор изван одредбе тач. 2 чл. 19 Закона о Државном савету и управним судовима, и такав спор долази под општу одредбу чл. 15 и 18, те је у таквом слу-

чају прекорачење законом дате власти тужба допуштена свакако уз претпоставку повреде права или непосредног личног интереса тужиоцевог.

Међутим, разлог помесне ненадлежности дисциплинског органа не може дати основа тужби због прекорачења дисциплинске власти, јер то није разлог ни за побијање у вишем степену мериторне одлуке кривичног суда по Закону о судском кривичном поступку, како је то изричито одређено у § 221 тога закона. То питање, дакле, остаје у границама „дисциплинске ствари“. Исто тако, поједине мане у дисциплинском поступку које је тужитељ морао тражити да се уклоне ако је сматрао да су од важности за исход дисциплинског поступка, као и мане које нису уклоњене јер је дисциплински орган — овлашћен на то прописима дисциплинског поступка — односни предлог одбацио по својој слободној оцени, тако и мане дисциплинског поступка које нису биле од одлучног утицаја за мериторну одлуку, — не могу бити основ тужбе због прекорачења дисциплинске власти, јер сва та питања остају у границама „дисциплинске ствари“. Но ако је мериторна одлука донета уопште без ислеђења; ако окривљени није као такав био саслушан, или му се није дала прилика да се брани; или постоје какве друге сличне тешке повреде прописа поступка који ујемчују потребно ислеђење и правилно пресуђење ствари, — такве радње прелазе границе права датог органу у пресуђивању „дисциплинске ствари“, и могу дати основа тужби за поништај одлуке управног органа, донете при дисциплинској ствари а у следству прекорачења законом дате му власти, јер, као што је наведено, таква одлука излази из круга тач. 2 чл. 19, а улази под опште правило из чл. 15.

При томе, разумљиво је да је без важности како се такав акт назива, као и то да ли га је донео орган појединац или колегијални орган, већ је једино од важности да га је донео орган управне власти. Као што је напред изложено, конкретни случајеви који су били расправљени у Државном савету, односили су се увек на одлуке дисциплинских власти које су у саставу управне власти, и чији су чланови органи управне власти. Ти органи управне власти, којима је поверена дисциплинска власт, имају

овлашћење да, било колегијално било појединачно, врше дисциплинску власт над јавним службеницима, али то само у границама овлашћења које се увек простира само на дисциплинску материју, и то по нарочито прописаном поступку. И у колико ти органи, радећи по дисциплинским стварима у границама овлашћења и по прописаном поступку, врше потребне радње, те су радње дисциплинских органа извршене у дисциплинским стварима, и оне не могу бити предмет административног спора, сходно чл. 19 тач. 2 Закона о Државном савету и управним судовима. Међутим, ако ти органи у којој својој радњи изиђу из круга овлашћења датих им за дисциплинске послове, или које од ових послова изврше противно дисциплинским прописима, па на тај начин повреду какво право, — онда они тим радњама излазе из функције дисциплинских органа и постају оно што су и иначе, дакле органи управне власти. Као последица тога, акти њихови издати у следству такве повреду прописа, нису акти дисциплинских органа, већ акти органа управне власти. Чињеница пак што ти акти могу потицати и од зборних органа, овде није од важности стога што таква чињеница уопште не долази у обзир за утврђивање да ли је један акт управне или какве друге природе. Овде је од важности само то да су ови акти издати од органа управне власти којима је поверено вршење дисциплинских функција, и који су и при доношењу тих аката изишли из овлашћења и поступка прописаних за дисциплинске послове. С обзиром на то, ово се не односи на акте органа судске власти — редовне и управне судове — кад врше дисциплинске послове, јер они уопште нису у саставу управне власти и њихови акти ни иначе по правилу нису управни акти. Према томе, акти органа управне власти о каквима је овде реч, јесу управни акти, а таква њихова природа чини их подобним да буду предмет административног спора.

Са ових разлога, а на основу §§ 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета је донела ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању чл. 19 тач. 2 у вези чл. 15 Закона о Државном савету и управним судовима:

„Постоји административни спор у смислу чл. 15 Закона о Државном савету и управним судовима и тужба је дозвољена кад се тужбом побија решење у дисциплинској ствари, донето од стране органа управне власти, са разлога прекорачења законом дате му власти: наиме са разлога да је дисциплинску створ пресудио орган којему у конкретном случају не припада над осуђеником дисциплинска власт уопште, или да је био стварно ненадлежан, или да је применио казну а да осуђеник није био саслушач, или му није дата прилика да се брани, или да постоји која друга слична шешка повреда прописаног поступка“.

То вреди било да је побијени акт донео орган појединач или зборни орган (комисија, поверенство, дисциплински суд), било да се такав акт назива решењем, одлуком, или пресудом, али да је донет са стране органа управне власти“.

О разумевању § 270 ст. 1 тач. 6 Закона о чиновницима из 1931 год.

Бр. 30579/38-1

26 новембра 1938

У одељењима Државног савета био је неједнако протумачен пропис из § 270 ст. 1 тач. 6 Ч. з. у погледу питања: да ли се ова одредба односи само на служитеље и званичнике Србије и Црне Горе који су на дан 1 јануара 1922 имали 15 година ефективне службе, или на све званичнике и служитеље Србије и Црне Горе који су та звања добили пре 1 септембра 1923 године. Наиме, у случају бр. 3996/37 надлежно одељење Државног савета је стало на гледиште да се бенефиција из § 270 тач. 6 може применити од поменутих службеника само на оне који су на дан 1 јануара 1922 имали навршених 15 година ефективне службе, сходно чл. 281 Финансијског закона за 1922/23; док је једно друго одељење, код случаја бр. 21206/37 нашло да је за примену наведеног прописа довољно да је званичник или служитељ добио то звање пре 1 септембра 1923, а без обзира на то да ли је имао или не 15 година службе на дан 1 јануара 1922. Услед ове супротности, а на основу §§ 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, питање је изнето пред Општу седницу Државног савета, која га је проучила и нашла:

У § 270 ст. 1 тач. 6 Чиновничког закона прописано је да ће се лицу, које је пре 1 септембра 1923 постало активни државни службеник са правом на пензију, па буде пензионисано после ступања на снагу овога закона (1 априла 1931), а које испуњава услов за стицање права на личну пензију од-

ређен у §-у 113, од времена проведеног пре 1 септембра 1923, рачунати за одређивање количине пензије, поред времена из § 116, по одбитку кадровског рока, двоструко и године које је провео у војсци Србије и Црне Горе на војној дужности, било по својој војној обавези или као добровољац, у ратовима од 1912 до 1920 закључно. Први, дакле, услов за примену ове повластице јесте, да је лице о коме се ради, постало пре 1 септембра 1923 год. активни државни службеник са правом на пензију. Дан 1 септембра 1923 године узет је стога што је тада добио обавезну снагу Закон о чиновницима и осталим државним службеницима грађанског реда од 31 јула 1923, којим су уређени службенички односи, па и право на пензију, за све државне службенике у земљи. С обзиром на то, на оне службенике који пре овога закона од 1923 нису имали право на пензију већ су га добили тек тим законом, не односи се наведени § 270 тач. 6, јер они нису постали службеници са правом на пензију пре 1 септембра 1923. Стога, за примену § 270 тач. 6 на званичнике и служитеље Србије и Црне Горе, поставља се питање да ли су они пре 1 септембра 1923 били активни државни службеници са правом на пензију, или су то постали тек ступањем на снагу закона од 1923.

По предатним прописима како Србије тако и Црне Горе несумњиво је да звање званичника и служитеља није повлачило право на пензију, и да услед тога ови службеници нису ни могли бити са тим правом по тим ранијим законима. Међутим, пошто су званичници и служитељи изван Србије и Црне Горе имали право на пензију, а у циљу да се они из Србије и Црне Горе у извесној мери изједначе са њима, прописано је у чл. 281 Финансијског закона за 1922/23: „До доношења закона о регулисању положаја државних службеника и служитељи, сви званичници и служитељи у Србији и Црној Гори, који су до 1 јануара 1922 навршили 15 година службе, не могу се из исте отпустити. А званичници и служитељи који су навршили 15 година службе, могу бити пензионисани под условима који важе за државне чиновнике“. Овим прописом, дакле, који претставља прелаз од закона по-

којима званичници и служитељи нису имали право на пензију па „до доношења закона о регулисању положаја државних службеника и служитеља“, односно до Закона о чиновницима од 1923, онемогућено је отпуштање званичника и служитеља у Србији и Црној Гори који су до 1 јануара 1922 навршили 15 година службе, а истовремено прописано да такви службеници са 15 година службе могу бити само пензионисани. То значи, да је петнаестогодишња служба прописана за њих као услов за пензију, и да после испуњеног тога услова нису могли бити отпуштени већ само пензионисани, као што је уосталом случај и са осталим службеницима. На тај начин њихова звања су постала таква која повлаче право на пензију, као и звања осталих службеника, односно као и звања служитеља и званичника изван Србије и Црне Горе, само са различитим бројем година службе као условом за пензију. Чињеница, што су по наведеном чл. 281 могли бити отпуштени они који на дан 1 јануара 1922 нису навршили 15 година службе, не значи да ови службеници нису наведеним прописом постали службеници са правом на пензију, јер је и код осталих службеника у звањима која повлаче право на пензију постојала, а и данас постоји, могућност отпуштања све до испуњеног услова за пензију, па је једино тако могло бити и код ових о којима је реч, код којих је као услов за пензију прописана петнаестогодишња служба. Према томе, они нису тек са навршених 15 година пре 1 јануара 1922 постајали службеници са вравом на пензију, односно службеници чије звање повлачи то право. С обзиром на то, наведеним чл. 281 везано је право на пензију за звања званичника и служитеља у Србији и Црној Гори, па су на тај начин службеници са тим звањима као и остали, постали службеници са правом на пензију, а без обзира на то да ли су 1 јануара 1922 имали или не 15 година службе односно услов за пензију. А пошто је то извршено наведеним прописом пре 1 септембра 1923 године, значи да они нису постали службеници са правом на пензију тек Законом о чиновницима из 1923 године, већ пре тога закона. То опет значи да се § 270 ст. 1 тач. 6 Ч. з. из 1931 и на њих од-

носи, а без обзира на број година службе које су имали на дан 1 јануара 1922.

Са ових разлога, а на основу §§ 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета је донела ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању § 270 ст. 1 тач. 6 Закона о чиновницима:

„Одредба ст. 1 тач. 6 § 270 Ч. з. односи се на званичнике и служитеље Србије и Црне Горе који су та звања добили пре 1 септембра 1923 год., а не само на оне који су на дан 1 јануара 1922 г. имали 15 година ефективне службе“.

О разумевању § 45 Ч. з. у вези § 29 Закона о уређењу шеријатских судова и о шеријатским судијама.

Бр. 30579/38-II
26 новембра 1938

У пракси Државног савета различито је протумачен § 45 Ч. з. у вези § 29 Закона о уређењу шеријатских судова и о шеријатским судијама у погледу питања: да ли шеријатски судија који нема факултетске спреме, може бити унапређен из V у IV положајну групу 2 степена. У једном случају (бр. 8689/36), где је овакво унапређење било извршено па се Главна контрола тужила, Државни савет је нашао да могућност унапређења у IV/2 групу шеријатског судије без факултетске спреме произлази из чињенице што такав шеријатски судија може доћи и у звање врховног шеријатског судије, које почиње са IV/1 групом, а у коју се може доћи тек после 3 године проведене у IV/2 групи. Међутим, код другог случаја (бр. 26878/36) надлежно одељење Државног савета стало је на гледиште да одредбе §§ 45 и 346 Ч. з. спречавају унапређење у IV/2 групу шеријатског судије без факултетске спреме. Услед овако супротних гледишта, напред изложено правно питање изнето је пред Општу седницу Државног савета, која га је проучила и нашла:

У § 28 Закона од 29 марта 1929 године о уређењу шеријатских судова и о шеријатским судијама прописана је, поред осталих услова, школска спрема за шеријатске судије, и то било свршен правни факултет са шеријатским курсом на њему, било шеријатска судијска школа, која је иначе

равна средњој школи. Затим је у § 29 предвиђена дужина праксе као услов за судију среског шеријатског суда и за врховног шеријатског судију, и то различито за оне са факултетском спремом од оних са средњошколском спремом. Овај пропис из § 29 задржат је на снази одредбом § 288 Ч. з. С обзиром на ову разлику у школској спреми код шеријатских судија, у Закону о чиновницима од 31 марта 1931 године предвиђено је (§ 346), да звање шеријатског судије који је без факултетске спреме почиње са VIII положајном групом, док звање шеријатског судије са факултетском спремом почиње са VII положајном групом, као и звање судије окружног или среског суда. Напредовање једних и других предвиђено је у § 346 заједнички кроз VI и V положајну групу, код којих је стављена напомена да су то шеријатске судије из § 45 ст. 2 и 3. Међутим, код IV положајне групе 2 и 1 степена поменуто је само звање „шеријатски судија“, без икакве ознаке о школској спреми. На концу, у § 45 ст. 2 Ч. з. прописано је да се звања у струкама за које се тражи потпуна средња школа распоређују од IX до V положајне групе закључно, а она за која се тражи факултет од VIII групе на више.

Из напред изложених одредаба Закона о чиновницима, а специјално § 45, јасно произлази, да у начелу чиновник без факултетске спреме не може напредовати даље од V положајне групе, која је завршна група за чиновнике са средњошколском спремом. А да би то и поред општег правила било могуће, био би потребан нарочити законски пропис који би претстављао изузетак од § 45. Међутим, у самом Ч. з. нема такве одредбе која би се односила специјално на шеријатске судије без факултетске спреме, већ је баш напротив и код њих наглашена примена општег правила тиме што је у распореду звања (§ 346), код VII, VI, и V положајне групе, нарочито означено да су у њима шеријатске судије не само са факултетом већ и са средњом школом; док у IV групи и старијима те ознаке нема, из чега произлази да они без факултета не могу доћи у ту групу, што је у складу са § 45 Ч. з.

Закључак супротан овоме, наиме да и шери-

јатски судија без факултета може доћи у IV групу, изведен је из чињенице што је одредбом § 288 Ч. з. задржат на снази § 29 Закона о шеријатским судовима и судијама, а по њему, срески шеријатски судија и без факултета може доћи у звање врховног шеријатског судије, које је §-ом 346 предвиђено у IV/1 као почетној групи. Како пак постављењу у IV/1 групу мора претходити трогодишња служба у IV/2 групи, сходно § 49 Ч. з., значило би да је овим посредним путем омогућено долажење у IV/2 групу и шеријатског судије без факултета, јер је само то начин за примену и оног дела поменутог § 29, који предвиђа могућност постављења шеријатског судије без факултета за врховног шеријатског судију. Међутим, овде ваља уочити да се до оваквог решења не долази путем изричног законског прописа који би садржавао отступање од општег правила, већ путем извођења закључака из наведених прописа. А пошто би оваква солуција била супротна напред изложеном општем начелу из § 45, значи да би то био изузетак од општег прописа. Како се пак изузетци установљавају само на изричит начин, и до њих се не долази путем извођења закључака, то се ни у овом случају не може применити тумачење које доводи до решења супротног општем пропису. Поред овога, у напред изложеном спорном питању реч је само о могућности унапређења у IV групу шеријатског судије без факултета, а не о условима за постављење у звање врховног шеријатског судије. Унапређење једног и постављење другог претстављају посебна питања која се не решавају заједно, нити су у зависности једно од другог, па се ни из решења једног од њих не може изводити решење другог. Стога се из услова за врховног шеријатског судију, а без обзира на то какви су ти услови, не може у овом случају изводити закључак о условима за унапређење среског шеријатског судије у IV положајну групу.

Са ових разлога, а на основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета је донела ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању § 45 Ч. з. у вези § 29 Закона о уређењу шеријатских судова и о шеријатским судијама:

„Шеријатски судија који нема факултетске спреме не може бити унапређен из V у IV положајну групу 2 степена“.

О разумевању ст. 1 § 139 Закона о чиновницима.

Бр. 30579/38-III
26 новембра 1938

По ст. 1 § 139 Ч. з. „породична пензија одређује се процентуално од припадљивости на које је улагач, према одредби § 136, улагао у часу смрти у Чиновнички пензиони фонд, и то по овим процентима:

После навршених пет година улагања за једног уживаоца породичне пензије 25%, за два 35%, за три 45%, за четири и више 55%. После навршених десет година улагања ови проценти се повећавају са 5%, а за сваку даљу годину преко десет година повећавају се са 1%, с тим да породична пензија не може да буде већа за једног уживаоца од 55%, за два од 65%, за три од 75%, а за четири и више од 85%.

Приликом примене овога прописа код случаја бр. 9547/37, где је била регулисана породична пензија удовици једног државног чиновника коме је било признато 31 год. 7 месеци и 9 дана службе, управна власт је одредила проценат за породичну пензију према 31 години службе, не узимајући у обзир оних преосталих 7 месеци и 9 дана службе. Због тога што јој ово преостало време није узето у обзир за проценат, заинтересована се тужила Државном савету, али јој је тужба била одбијена са образложењем, да се према § 139 Ч. з. проценат за породичну пензију одређује само према навршеним целим годинама улагања. Код случаја пак бр. 23778/38, где је умрли чиновник имао 32 године 9 месеци и 29 дана службе, управна власт је,

при регулисању породичне пензије, поступила као и у претходном случају, утврдивши пензијски проценат према 32 године службе. Међутим, по тужби заинтересоване удовице, Државни савет је, противно гледишту из претходног случаја, нашао да је пензијски проценат требао обрачунати према 32 године и 10 месеци, за колико је времена вршено улагање у пензиони фонд, јер се проценат утврђује према томе времену, а за такво обрачунавање процента и по месецима нема ни законске ни техничке сметње. Али пошто је ово гледиште противно ономе из случаја бр. 9547/37, обустављено је изрицање пресуде по овом другом спору, па је на основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, изнето пред Општу седницу Државног савета тумачење § 139 ст. 1 Ч. з. у погледу питања: да ли се при утврђивању процента за породичну пензију, узимају у обзир само навршене целе године службе, или поред тога још и месеци према стварном трајању улагања у Пензиони фонд. Пошто је проучио ово питање Државни савет је нашао:

По Закону о чиновницима из 1931 године за породичне пензије државних службеника установљен је Чиновнички пензиони фонд (§ 133), у који улажу како активни службеници, тако и пензионери (§ 136). Висина породичне пензије одређује се процентуално од припадљивости на које је улагач улагао у часу смрти у Чиновнички пензиони фонд (§ 139), што значи да висина породичне пензије зависи од висине припадљивости на које је улагач улагао, а затим од процента. Проценат пак одређује се према дужини улагања, сходно ст. 1 § 143 Ч. з., где је прописано да се „за породичну пензију рачуна само оно време за које је улагач плаћао улоге”.

С обзиром на текст ове одредбе, несумњиво је да се за породичну пензију не може рачунати више времена него што је улагано у пензиони фонд. Али из тога се никако не може закључити да би се за породичну пензију могло рачунати мање од тога времена. Јер ако је за проценат меродавно време улагања, то значи да је то оно време за које је улагање и вршено, дакле не више,

али ни мање од тога. Ово опет има за последицу да се то време не мора подударати са целим годинама, већ поред њих могу бити и месеци за колико је уплаћивање и вршено. С обзиром на то у смислу је закона да се, при обрачунавању процента за породичну пензију по § 139 Ч. з., узму у обзир не само целе године службовања умрлог службеника, већ и месеци за које је он улагао у Чиновнички пензион фонд. То пак што је у ст. 1 § 139 речено да се проценти „за сваку даљу годину преко десет година повећавају са 10/0“, не мења напред изложени смисао закона. Ово пре свега стога што овоме пропису није ни циљ одређивање шта ће се од времена улагања рачунати, а затим што он, узимајући једну временску јединицу и вежујући за њу један одређени проценат, није прописао немогућност обрачунавања делова те временске јединице и према њима делова процента. А пошто запрека за такво обрачунавање није предвиђена, и пошто се у начелу за породичну пензију рачуна све време улагања, дакле и месеци, то значи да се проценат има утврђивати и према месецима улагања.

Са ових разлога, а на основу §§ 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета је донела ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању ст. 1 § 139 Ч. з.:

При одређивању породичне пензије по § 139 Ч. з. за време преко десет година улагања у Чиновнички пензион фонд, проценат повећања пензије одредиће се према стварном времену улагања, изимајући у обзир и време мање од једне целе године улагања.

О разумевању § 84 Закона о народним школама, измењеног §-ом 30 Финансијског закона за 1933/34 год.

Бр. 32605/38

21 децембра 1938

У пракси Државног савета био је различито протумачен § 84 Закона о народним школама, који је измењен §-ом 30 Финансијског закона за 1933/34 год., у погледу питања: да ли учитељици народне школе, удатој за неучитеља, а која не живи у истом месту са мужем, припада стан односно станарина. Наиме, у случају бр. 25291/34 Државни савет је нашао да учитељици удатој за неучитеља не припада стан односно станарина без обзира на то да ли са мужем живи у истом месту или не; док је у случају бр. 8374/38 заузео гледиште да учитељици, ако живи потпуно одвојено са кућанством од мужа неучитеља, припада стан односно станарина. Услед ове супротности питање је, на основу §§ 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, изнето пред Општу седницу Државног савета, која га је проучила и нашла:

У ст. 1 § 84 Закона о народним школама прописано је да „сви државни наставници народних школа имају право на стан, односно станарину, по §§ 23 и 29 овог закона, као и на огрев по селима“. Затим је у ст. 2 истог § 84 било предвиђено, да „учитељица удата за неучитеља не може добити стан у натури“, али је овај пропис измењен одредбом § 30 Финансијског закона за 1933/34 год., тако, да гласи: „учитељи супрузи кад су у истом месту имају право само на један стан (односно

једну станарину) и огрев за једног учитеља, а учитељица удата за неучитеља нема права на стан (односно станарину) и огрев”.

Према овоме, одредбом §§ 23 и 29 у вези § 34 ст. 1 Закона о народним школама, у начелу је признато наставницима, народних школа право на стан односно станарину. Као изузетак од овог правила предвиђено је у цитираном § 30 да учитељица кад је удата за учитеља у истом месту, нема права на посебан стан, већ њих обадвоје имају право само на један стан. Пошто је овим прописима циљ да обезбеде учитељима стан, овај је изузетак у складу баш са тим циљем, јер учитељи супрузи, кад живе у истом месту, разумљиво је да живе заједно и да им нису потребна два стана, тако да учитељица у таквом положају већ има стан, услед чега јој се посебан не може ни давати. Други изузетак напред изложеног правила садржан је опет у § 30, а по њему нема право на стан односно станарину учитељица која је удата за неучитеља. За ову одредбу претпоставка је, као и за први изузетак, да учитељица има стан код мужа, ма да неучитеља, и да она ни у таквом случају нема потребе за посебним станом. Међутим, кад таква учитељица не живи у истом месту са својим мужем, онда је разумљиво да с њим не може ни становати у истом стану, већ да у таквом случају она има потребу за станом, као и да није удата. У таквом случају, дакле, стање ствари је исто онакво какво је изазвало потребу доношења нарочитог прописа о обезбеђењу стана учитељу односно учитељици, те према томе овде не стоји она претпоставка која је била разлог за изузетно прописивање одузимања права на стан учитељици удатој за неучитеља. А кад стање ствари није онакво какво је узето као претпоставка за прописивање, па према томе и за примену изузетног прописа, онда значи да се тај изузетни пропис не може ни применити на такво стање. Стога остаје да се овде, где је случај такав какав је претпостављен при прописивању општег правила, примени то опште правило, по коме и учитељица има право на стан односно станарину по ст. 1 § 84 Закона о народним школама. Према томе, чињеница што је учитељица

удата за неучитеља не претставља јој сметњу за уживање тога права, с обзиром на то што она не живи у истом месту са мужем.

Са ових разлога, а на основу §§ 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета је донела ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању § 84 Закона о народним школама измењеног §-ом 30 Финансијског закона за 1933/34 годину:

„Учитељица, удата за неучитеља, која не живи са својим мужем у истом месту, има право по § 84 Закона о народним школама измењеном тач. 1 § 30 Финансијског закона за 1933/34 год., на стан, односно станарину“.

О разумевању чл. 153 Закона о чиновницима из 1923, односно § 156 Закона о чиновницима из 1931 год.

Бр. 2890/39-1

4 фебруара 1939

У пракси Државног савета различито је био протумачен чл. 158 Ч. з., из 1923, односно § 156 Ч. з. из 1931 год. у погледу питања: да ли примање породичне пензије претставља сметњу за истовремено уживање личне провизије бивших монополских радница. Наиме, код случаја бр. 16472/35 и других, једна бивша радница фабрике дувана, која је примала породичну пензију по мужу бившем државном службенику, а која је била стекла право на личну провизију као радница дуванске режије, била је од Управе државних монопола одбијена од тражења исплате ове провизије стога што прима породичну пензију од државе, и што је провизија била схваћена као једна врста пензије. Тужбу заинтересоване одбацио је Државни савет, наставши да се и провизија, као и породична пензија, исплаћује из државних средстава, па да се обадве, пошто су пензије, не могу истовремено примати, сходно наведеним законским прописима. Међутим, код случаја бр. 25322/37 са истим чињеничким стањем, Државни савет је нашао да се провизија не може сматрати као пензија, и да стога у закону нема запреке да се она прима истовремено са државном породичном пензијом. Због ове супротности, а на основу §§ 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, напред изложено правно питање је из-

нето пред Општу седницу Државног савета, која га је проучила и нашла:

У чл. 153 Ч. з. из 1923 год. било је прописано: „Нико не може добијати две пензије од државе. Ако има права на две, примаће већу“. У овоме смислу постоји одредба и у § 156 Ч. з. из 1931, која гласи: „Нико не може добијати две пензије; ако има право на две, примаће већу“. Како по садашњем, тако и по ранијем закону, дакле, спречено је истовремено примање двеју пензија, без обзира да ли би то биле личне или породичне пензије, односно једна лична а друга породична. Оно што је несумњиво, као претпоставка за примену наведених прописа, то је да свако од ових двају примања, која би се стекла код једнога лица и у исто време, буде пензија, било лична било породична.

Стога, за решавање питања могућности истовременог примања државне породичне пензије и личне провизије бивших монополских радница, међународно је то да ли провизија има карактер пензије.

Право на пензију на какву мисли Закон о чиновницима, било личну било породичну, стиче се на основу Чиновничког закона — општег или посебног —, а долази као последица државне службе, односно по закону обавезног улагања у Пензиони фонд, дакле као последица једног јавно-правног односа између државе и њеног службеника. Међутим, право на личну провизију монополских радница стиче се радом у монополским установама, односно улагањем у посебан Пензиони фонд сталних монополских радника. У прописима којима се овај рад регулише, однос радника се назива радним односом, а не државном службом. Али, без обзира на овај назив, карактер тога односа јасно произилази из тих прописа. Тако, према Правилнику од 2 јануара 1926 Ком. бр. 918 о раду у монополским установама „радници монополских установа су она лица (мушког или женског пола) која су примљена на рад у коју монополску установу, а не потпадају под одредбе Закона о чиновницима... (§ 1). Затим, према § 20 истог Правилника „радни однос престаје... 2) ступањем у

државну службу по Закону о чиновницима...". По § 16, у погледу, осигурања ових радника за случај болести, несреће итд., важе одредбе Закона о осигурању радника, а у 19 предвиђено је право радника да бирају своје поверенике по Закону о заштити радника. Најзад, у закључним одредбама (§ 29) изрично је прописано да се по ступању у живот тога Правилника не могу поставити радници у монополским установама по Закону о чиновницима, већ само по одредбама тога Правилника. Овај Правилник био је на снази све до доношења новог Правилника о раду у монополским установама Бр. 29988 од 19 јула 1935 год., који је и данас у важности, а који је из ранијег Правилника преузео све наведене одредбе. Из тих пак одредаба произилази да однос радника у монополским установама није однос јавне службе, као што је код државних службеника, већ обичан најамни однос, који је уређен прописима издатим од стране послодавца, за које радник при упослењу има да изјави да су му познати (§ 5 новог Правилника).

С обзиром на такав радни однос, за ове раднике је било и раније, а и сад је предвиђено обезбеђење потпуно независно од одредаба Закона о чиновницима, а под именом провизије, опскрбе, провидбе, пензије или другим. У циљу изједначења ранијих различитих врста опскрби, прописан је најпре 20 јуна 1927 (бр. 182) а затим 14 марта 1928 г. (К. бр. 115) Правилник о повећању и изједначењу пензија (провизија, помоћи и милостиња) бившег монополског радништва, њихових удова и сирочади, који је касније замењен Правилником о пензионом фонду сталних монополских радника (бр. 51384 од 30-XII-1935).

Као што је у правилницима о раду у монополским установама радни однос утврђен не као државна служба, већ као најамни однос, тако је и у правилницима о опскрби ових радника њихово обезбеђење, у следству напред истакнутог радног односа, предвиђено не као пензија која долази као последица државне службе, већ као осигурање по начелима радничког осигурања. С обзиром на то, ово осигурање, под називом провизије, опскрбе, провидбе, пензије или којим другим именом, нема

карактер пензије по Закону о чиновницима, односно није пензија у смислу тога закона. Ово схватање дошло је до изражаја и у одредбама о пензијским додацима који редовно припадају уз пензију. А пошто обезбеђење бивших монополских радника није пензија, уз њега није ни везано право на додатке. А кад то није пензија, онда за његово уживање не може бити запрека истовремено примање државне породичне пензије.

Са ових разлога, а на основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница државног савета је донела ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању чл. 153 Ч. з. из 1923, односно § 156 Ч. з. из 1931 год.:

„Примање породичне пензије од државе не претставља сметњу за истовремено уживање личне пензије бивших монополских радница“.

О разумевању одредаба о повећању дневничарских награда из Уредаба о висини награда дневничара у појединим ресорима.

Бр. 2890/39-II

4 фебруара 1939

У §-у 166 Закона о чиновницима прописано је, да се „величина награде дневничара одређује Уредбом ресорног министра, донетом у споразуму са Министром финансија”. По овоме законском овлашћењу донете су Уредбе, о наградама дневничара из појединих ресора, и те су уредбе у главном једнообразне. У њима су најпре предвиђене почетне дневничарске награде, према врстама дневничарске службе, а затим повишице које се могу добити након две године службе. Одредбе о условима за добијање повишица по смислу су истоветне у свима уредбама, ма да су односни текстови донекле различити. Тако је у одредбама о наградама дневничара у ресорима: Претседништва министарског савета (чл. 5), Министарства финансија чл. 2), Министарства иностраних послова (чл. 5), Министарства саобраћаја чл. 2), Министарства физичког васпитања народа (чл. 5), за дневничара поштанско-телеграфско-телефонске струке (чл. 2), и Поштанске штедионице (чл. 2), прописано „после сваке друге године непрекидне и беспрекорне службе награда се може повећати и то...” У уредбама за Министарства правде, грађевина, трговине и индустрије, шума и рудника, пољопривреде, текст о овоме гласи: „после сваке навршене друге године беспрекорне службе награда се може повећати и то...” У уредби за Министарство војске и морнарице предвиђено је

(чл. 5): „после сваке навршене две године службе награде из табеле чл. 4 ове уредбе могу се, ако за то има буџетске могућности, на предлог претпостављених повећати у следећем износу”. У уредби за Министарство унутрашњих послова (чл. 2) речено је: „после навршене две године службе награда се може повећати, и то...” а за Министарство просвете (чл. 2): „после сваке навршене две године непрекидне службе награда се може повећати.” У свима уредбама, после цитираних текстова означени су износи повишица према врстама дневничарске службе.

У пракси Државног савета били су различито протумачени прописи из ових одредаба у погледу питања: да ли се дневничару може признати у један мах повећање награда у износу који садржи више повишица, а према броју година проведених на претходном степену; или му се награда може повећати само првом наредном повишицом а без обзира на то колико је на претходном степену провео година преко прописане две године. Наиме, код случаја број 25782/38, где је управна власт повећала награду једном дневничару у један мах за неколико повишица с обзиром на то што је на претходном степену провео више од две године, Државни савет је, поводом тужбе Главне контроле, нашао да је, после претходне, могла бити дата само прва наредна повишица, а без обзира на број година проведених на претходној повишици. Међутим, у случају бр. 19691/38, Савет је нашао да се повишице не могу дати са повратним дејством, али да нема запреке повећању награде одједном са више повишица, рачунајући за сваку повишицу по две године службе.

Услед ове супротности, а на основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, напред изложено правно питање изнето је пред Општу седницу Државног савета, која га је проучила и нашла:

У свима напред поменутих уредбама предвиђено је, да се наредна повишица дневничарске награде може дати пошто дневничар прослужи две године на претходној плати односно повишици. То значи да је двогодишња служба дневничара на

једној плати само услов за добијање наредне повишице, а да дневничар тиме не стиче и право на повишицу. Што се тиче управне власти, за њу је речено да после две године службе награду може повећати, што значи да је не може повећати без ове две године, али ни са њима не мора, већ само може. У питању пак да ли ће је тада повећати или неће, у поменутих уредбама није ништа прописано, из чега произилази да је остављено слободној оцени власти, по начелу усвојеном за напредовање службеника уопште по Закону о чиновницима, по чијем су овлашћењу и поменуте уредбе издате. Повећање награде се, дакле, не врши аутоматским померањем. Према томе, да ли ће управна власт повећати награду одмах после две године или касније, зависи од њене слободне оцене, које јој је право дато наведеним уредбама. И кад је у извесном случају управна власт пропустила да наредну повишицу да одмах после навршене две године, онда је то пропуштање извршено у следству коришћења њеног права да по својој слободној оцени одлучи кад ће ту повишицу дати, а време тако пропуштено показује се као конзумирано по праву слободне оцене власти. Услед тога нема могућности да се то пропуштено време урачуна у рокове за касније повишице, и да се, накнадно урачунавајући то време, даје неколико повишица у један мах. С обзиром на то, дневничарска се награда у сваком случају може повећати само једном, и то првом наредном повишицом.

Са ових разлога, а на основу §§ 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета је донела ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању одредаба о повећању дневничарских награда из уредаба о висини награда дневничара у појединим ресорима:

„Дневничарска се награда може повећати само једном, и то првом наредном повишицом, без обзира на то колико је дневничар година провео на претходном степеноу преко прописане две године“.

О разумевању чл. 45 ст. 1 Закона о устројству војске и морнарице.

Бр. 8445/39-1

1 априла 1939

Према чл. 45 ст. 1 Закона о устројству војске и морнарице „Ко избегне службу у сталном кадру служиће три године ако се ухвати до навршене своје 40 године старости“. У пракси Државног савета ова је законска одредба била различито протумачена у погледу питања: да ли се може прописати трогодишња служба у кадру и у случају кад се војни обвезник, који је избегавао војну обавезу, сам јавио војним властима. Код случаја бр. 29146/36 Државни савет је нашао да је за примену наведеног прописа довољно да је војни обвезник избегавао службу у кадру, а да је при томе без утицаја на који је начин дошао у руке власти. Супротно овоме, код случаја бр. 1294/39, Савет је заузео гледиште да је за примену овог прописа потребно да је обвезник избегавао службу у кадру, али да је био ухваћен, а не да се сам јавио.

Услед ове супротности, напред изложено правно питање је изнето пред Општу седницу Државног савета, која га је проучила и нашла:

У Закону о устројству војске и морнарице војна обавеза је предвиђена као општа (чл. 7 ст. 1), а „служба у сталном кадру почиње начелно у оној календарској години, у којој регрут навршује 21 годину живота...“ (чл. 42). Поред овога, „свако лице уопште, које подлежи обавези службе у сталном кадру дужно је да се и лично стара о испуњењу ове своје обавезе. У против-

ном на њега ће се применити одредбе из чл. 45 овог закона и § 51 Војног кривичног закона" (ст. 7 чл. 7). На концу, у закону су предвиђени случајеви у којима се ступање у кадар може одложити (чл. 52).

Из начела опште војне обавезе произлази дужност сваког војног обвезника да своју обавезу регулише, и то, с обзиром на чл. 42, у календарској години у којој навршује 21 годину живота. Изузетно од овога, закон је предвидео могућност одлагања ступања у кадар, односно регулисања војне обавезе, али то само по одлуци надлежне војне власти. Међутим, случај где војни обвезник не регулише своју војну обавезу у времену законом прописаном, а за то нема одобрења војне власти, претставља повреду напред наведених прописа од стране обвезника, а закон то назива избегавањем војне обавезе. Логична је пак последица тога, да такав војни обвезник није у истом положају као и онај који се на време јавио властима у циљу регулисања обавезе.

Међутим, такав обвезник може бити ухваћен, а може се сам јавити властима, па се поставља питање да ли ова разлика може имати утицаја на примену ст. 1 чл. 45. Овде пре свега ваља нагласити да је такав обвезник у сваком случају прекршио своју законску дужност у погледу регулисања војне обавезе, а већ самим тим он је дошао у положај који по правилу повлачи неповољне последице. За власт пак такав случај изазива дужност трагања за оваквим обвезником. У следству тога трагања он може бити пронађен и ухваћен, или се може сам јавити властима. У првом случају примена ст. 1 чл. 45 је несумњива. У другом пак случају, ако се сам јави властима, ове, пошто већ иначе трагају за њим, хватају га као лице које избегава војну обвезу. Према томе, чим је обвезник избегавао војну обавезу и за њим било наређено трагање, он се по закону сматра као ухваћен, ма на који начин дошао у руке власти. Услед тога, прописивање трогодишњег рока у кадру по ст. 1 чл. 45 неће бити отклоњено тиме што се сам јави властима обвезник који је избегавао војну

обавезу и за којим је наређено трагање у циљу хватања.

Са ових разлога, а на основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета је донела ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању ст. 1 чл. 45 Закона о устројству војске и морнарице:

"Ст. 1 чл. 45 Закона о устројству војске и морнарице има се применити на свакога ко избегне службу у сталном кадру, без обзира на који начин дође у руке власти до навршене своје 40 године старости".

О разумевању чл. 42 Закона о Државном савету и управним судовима у вези § 104 тач. 16 и § 110 Ч. з.

Бр. 8445/39-И

1 априла 1939

У петнаест такача § 104 Ч. з. подвиђени су случајеви престанка службе државном службенику, па је на концу у тач. 16 речено да службенику служба престаје и онда „ако надлежна власт одлучи да му престане служба“. Затим је у § 110 прописано да се одлука о престанку службе (тач. 16 § 104) може донети у случају ако надлежна власт „нађе да је службеник неспособан или неподобан за службу, или ако то иначе захтевају интереси службе“. Тумачећи ове прописе, Државни савет је у Општој седници од 27 и 28 априла 1932 донео решење бр. 13930/32, по коме је власт, при доношењу одлуке о престанку службе по тач. 16 § 104 Ч. з., дужна да претходно испита и утврди чињенице из којих је могла стећи уверење о неспособности или неподобности дотичног службеника, или да његово уклањање захтева интерес службе. Међутим, после овог решења издат је Закон од 27 децембра 1932 о аутентичном тумачењу § 110 Ч. з., по коме се овај пропис „има разумети тако, да је самим тим што се одлука о престанку службе позива на тај параграф констатовано, да је код службеника наступио који од случајева из овог законског прописа који повлачи претстанак службе, па да је таква одлука донесена у смислу закона.“ С обзиром на ово законодавно тумачење, власт није више дужна испитивати чињенице које би утврђивале постојање разлога

предвиђених у § 110 за престанак службе, као што је било изнето у наведеној одлуци Опште седнице Државног савета, већ је узето као довољно да се власт у одлуци о престанку службе по §-у 104 тач. 16 само позове на § 110. Међутим, у пракси Државног савета било је случајева где се власт, у одлуци о престанку службе, није позвала на § 110 Ч. з., већ одлуку донела само с позивом на тач. 16 § 104. По тужбама појединаца Државни савет је редовно ништио такве одлуке због овога недостатка. Али, при доношењу нових одлука у следству таквих пресуда Државног савета, појавило се, поводом нових спорова, питање да ли те нове одлуке могу имати правно дејство тек од дана њиховог доношења, или пак од дана раније већ поништене одлуке, која се замењује новом. Код случаја бр. 14464/36 Државни савет је стао на гледиште да нова одлука не може имати повратног дејства, већ да престанак службе у таквом случају важи само од дана доношења нове одлуке. Противно овоме, код случаја бр. 112/38 нађено је да нова одлука ступа у свему, па и у погледу почетка важења, на место раније одлуке, дакле да може имати повратно дејство.

Услед ове супротности питање је изнето пред Општу седницу Државног савета, која га је проучила и нашла:

Према § 107 Закона о општем управном поступку, одлука треба да садржи означавање странака, излагање предмета поступка, одлучење и образложење. Излагање предмета поступка и образложење чине посебну целину у односу на одлучење. Код акта о престанку службе по тач. 16 § 104 Ч. з., а с обзиром на одредбу § 110 у вези раније одлуке Опште седнице Државног савета бр. 13930/32, власт која доноси такав акт била је дужна претходно испитати и утврдити чињенице из којих је могла стећи уверење о неспособности или неподобности службеника или о интересу службе за његово уклањање. То утврђивање и испитивање чињеница, а затим оцена о неспособности, неподобности или интересу службе, значи у ствари оно што § 108 предвиђа као излагање предмета поступка и образложење. Међутим, у наведеном за-

конодавном тумачењу од 27 децембра 1932 прописано је, да само позивање одлуке на § 110 Ч. з. значи констатацију да је код службеника наступио који од случајева из те одредбе. Значи, дакле, да позивање на § 110 по закону замењује излагање предмета поступка и образложење, које услед тога постаје непотребно. С обзиром на то, ако се одлука о престанку службе, која је донета по тач. 16 § 104, не позива на § 110, то је исто као да не садржи излагање предмета поступка и образложење. Овај пак недостатак чини одлуку непотпуном, с обзиром на § 107 Зуп., што даје разлога ништењу одлуке. Према томе, таква одлука се ништи само због наведеног недостатка, а не у целисти, односно не ништи се стога што уопште није могла бити донета, већ само зато што није могла бити донета без позивања на § 110 Ч. з.

У следству управно-судске пресуде којом се оваква одлука ништи, власт може утврдити да у конкретном случају заиста не постоји ни један од случајева из § 110 Ч. з., па да овај пропис баш због тога није био поменут у одлуци. У таквом случају недостаје један у материјалном погледу битни елеменат за престанак службе по тач. 16 § 104, а пошто је одлука иначе поништена, отпуштени службеник се враћа у оно стање у коме је био пре одлуке. Али, ако власт у следству пресуде нађе да су постојали разлози из § 110, на који се одлука само није позвала, то значи да је онај битни материјални елеменат за престанак службе постојао, али да је одлука садржавала у томе недостатак који се према томе показује као формалне природе. А такве природе недостатак не чини одлуку незаконитом у погледу некога од њених битних елемената, који су према томе и поред управно-судске пресуде остали недирнути. Ти пак битни елементи који су остали чине да важност одлуке није престала, већ да се одлука има само употпунити у погледу недостатка констатованих управно-судском пресудом. Према томе, акт донет у изложеном смислу нов је само по форми, али је у погледу битних елемената у ствари онај ранији акт, услед чега има и правно дејство од дана важности ранијег акта.

Уосталом, оваква је солуција потпуно у складу са начелом да акт управне власти који је донет у извршењу правноснажне управно-судске пресуде ступа у свему, па и у погледу почетка правног дејства, на место пресудом поништеног акта. Али, овде се ради о акту којим се изриче престанак службе државног службеника, па се тврдило да поништењем таквог акта, а сходно чл. 42 Закона о Државном савету и управним судовима, тај акт престаје правно постојати, што значи да службенику који је њиме био уклоњен из службе ова није правно ни престајала, али да му може тек новим актом престати. Међутим, као што је напред изложено, то може бити тачно у случају где је недостатак позивања на § 110 дошао услед отсуства услова из § 110 за престанак службе. Али, ако су ти услови као материјални постојали, онда се овај недостатак показује као формалне природе, који се у почетку може отклонити и тиме ранији акт употпунити.

Са ових разлога, а на основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета је донела ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању чл. 42 Закона о Државном савету и управним судовима у вези тач. 16 § 104 и § 110 Ч. з.:

„Кад је пресудом Државног савета поништен акт управне власти о престанку службе по тач. 16 § 104 Ч. з. због тога што се власт није позвала у томе акту и на § 100 Ч. з., власт може, доносећи нови акт у следству пресуде Државног савета, дати овоме потврдно дејство од дана ранијег акта“.

**О разумевању тач. 2 § 132 Ч. з. у вези § 49
Кривичног закона.**

Бр. 12340/39-1

16 маја 1939

У тач. 2 § 132 Ч. з. прописано је да „пензионер губи право на личну пензију судском пресудом“, а у §-у 49 Кривичног закона је предвиђено „при свакој осуди најмање на шест месеци строгог затвора или на годину дана затвора изрећи ће суд губитак државне или друге јавне службе“. У пракси Државног савета ови су прописи били различито протумачени у погледу питања: да ли пресуда редовног суда, којом је државни пензионер кажњен најмање на шест месеци строгог затвора или на годину дана затвора, а којом није изречен губитак пензије, повлачи губитак права на личну пензију. Наиме, решавајући у случајевима бр. 1997/38 и бр. 8400/38, где су два државна пензионера била осуђена на више од шест месеци строгог затвора, једно одељење Државног савета је стало на гледиште да таква казна повлачи губитак права на пензију с обзиром на § 49 Кривичног закона, док је једно друго одељење нашло да сама та казна није довољна за губитак пензије. Стога је ово питање изнето пред Општу седницу Државног савета, која га је проучила и нашла:

Међу разлозима губитка права на личну пензију у § 132 Ч. з. предвиђена је судска пресуда (тач. 2) и дисциплинска пресуда (тач. 3). О томе, каквом дисциплинском пресудом пензионер губи право на личну пензију, не може бити сумње с обзиром на § 244 Ч. з., који предвиђа губитак права на пензију као једну од дисциплинских казни за

пензионера, а што значи да се у § 132 тач. 3 мисли на дисциплинску пресуду којом се изриче губитак права на пензију. А кад је у тач. 2 § 132, као разлог губитка права на пензију предвиђена судска пресуда, а при томе није ближе означено каква та пресуда треба да буде, као што то није речено ни код дисциплинске пресуде, — онда из тога произлази да та пресуда, као и дисциплинска, треба да је таква да се њоме изриче губитак права на личну пензију, или бар да за осуђеника ствара такво стање које искључује могућност да буде државни пензионер (губитак часних права — решење Опште седнице Државног савета бр. 15573/37 од 22 јуна 1937. — „Службене новине“ бр. 151 — XLVII од 8 јула 1937 год.). С обзиром на то, судска пресуда која у пресуђењу не садржи одлуке о губитку права на личну пензију, не повлачи губитак пензије по самом § 132 тач. 2 Ч. з.

Као што је напред речено, разлог схватању да таква судска пресуда има за последицу губитак права на личну пензију, нађен је у одредби § 49 Кривичног закона. Међутим, из напред цитираног текста тога прописа („изрећи ће суд губитак државне или друге јавне службе...“) јасно произлази да се њиме налаже суду да у предвиђеном случају изрекне губитак државне или друге јавне службе. А кад је овај налог законом упућен суду, онда је јасно да није управна власт та која би имала поступати по њему. Затим, у овоме пропису је реч о изрицању губитка државне или друге јавне службе, а у напред изложеном питању се не ради о губитку службе, већ пензије. Услед овога, § 49 Кривичног закона не даје управној власти основ за доношење одлуке о губитку права на личну пензију државног пензионера осуђеног на казну од најмање шест месеци строгог затвора или на годину дана затвора, а коме редовни суд није изрекао губитак права на пензију. Управна власт би могла донети такву одлуку у следству извесне судске пресуде, али то само кад би за то имала ослонаца у закону, као што јој је то дато одредбом тач. 10 § 104 Ч. з. за престанак службе. Међутим, пошто за губитак пензије нема сличне одредбе, значи да управна власт нема могућности

да у оваквом случају изрекне пензионеру губитак пензије. Али, ако управна власт налази да је кривично дело, због кога је пензионер осуђен, такво да повлачи и дисциплинску одговорност, она у § 243 Ч. з. има могућности да покрене дисциплински поступак.

Са ових разлога, а на основу §§ 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета је донела ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању § 132 тач. 2 Ч. з. у вези § 49 Кривичног закона:

„Пресуда редовног суда, којом је државни пензионер кажњен најмање на шест месеци строгог затвора или на годину дана затвора, а којом није изречен губитак пензије, не повлачи сама по себи губитак права на личну пензију“.

О разумевању § 108 Финансијског закона за 1938/39

Бр. 12340/39-II

16 маја 1939

У § 108 Финансијског закона за 1938/39 прописано је: „Свима лицима која су за време ратова од 1912 до 1920 била на војној дужности по својој војној обавези или добровољно, а по тадашњим законима Краљевине Србије и Краљевине Црне Горе су имала право на ђачки рок у кадру па су служила у ђачким четама, добровољачким и четничким одредима или у ма којој другој војној јединици, све време проведено на војној дужности или у заробљеништву рачуна се по свом ефективном трајању као државна и самоуправна служба по §§ 113, 116, 120 и 270 ст. 1 тач. 4 Закона о чиновницима од 1931 односно по одговарајућим одредбама специјалних закона“. Пошто се у прописима Закона о чиновницима поменутих у овој одредби, а по којима се време проведено у рату на војној дужности има рачунати као ефективна државна служба, говори само о личној пензији, док за породичну пензију говоре друге одредбе Закона о чиновницима, поставља се питање: да ли се време проведено на војној дужности о коме је реч у § 108, рачуна само за личну пензију, или и за породичну пензију породица оних службеника који су умрли у активној служби. Наиме, решавајући по случајевима бр. 16670/38 и бр. 31096/38, једно одељење Државног савета је стало на гледиште да се ово време рачуна не само за личну већ и за породичну пензију, док је једно друго одељење нашло да се прописи Закона о чиновницима, који су у § 108 поменути, односе само на личну

пензију, па да се према томе време о коме је реч може рачунати само за личну, а не и за породичну пензију. Услед ове супротности питање је изнето пред Општу седницу Државног савета, која га је проучила и нашла:

У смислу цитиране одредбе § 108, време проведено на војној дужности или у заробљеништву у току ратова рачуна се као државна и самоуправна служба по §§ 113, 116, 120 и 270 ст. 1 тач. 4 Закона о чиновницима, односно по одговарајућим одредбама специјалних закона. Сви пак наведени прописи Закона о чиновницима говоре само о личној пензији. Међутим, према § 139 Ч. з. проценат за породичну пензију одређује се према времену улагања у Чиновнички пензиони фонд. Али, пошто по Чиновничком закону који је претходио садашњем, није било пензионог фонда, па дакле ни улагања, у § 265 садашњег закона је предвиђено, да се државним службеницима који су се на дан ступања на снагу овог закона затекли у активној државној служби, или су у њој раније били па после овога закона у њу поново ступили, „рачуна као време улагања у Чиновнички пензиони фонд све оно време до дана ступања на снагу овог закона које се овим законом признаје за пензију“. С обзиром на то, време службе пре садашњег закона, а за које се није улагало у Пензиони фонд, рачуна се као време улагања, па тиме и за породичну пензију, ако се то време овим законом признаје за пензију, дакле личну. Међутим, одредбом § 108 прописано је да се време о коме је у њој реч, рачуна по поменутим параграфима Закона о чиновницима од 1931 године, дакле да се признаје по томе закону. А кад се ово време, с обзиром на § 108, рачуна за личну пензију по Закону о чиновницима, онда се, у смислу његовог § 265, рачуна и као време улагања, а тиме и за породичну пензију, сходно § 139 Ч. з.

Схватање, да се време о коме је реч у § 108 рачуна само за личну а не и за породичну пензију, имало би за последицу да се службенику који се пензионисао урахуна ово време за личну пензију, а да се, после његове смрти, његовој

породици не урахуна, а то би било противно § 265 Ч. з.

Са ових разлога, а на основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета је донела ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању § 108 Финансијског закона за 1938/39:

„Време проведено на војној дужности, о коме је реч у § 108 Финансијског закона за 1938/39, рачуна се и за породичну пензију породица оних службеника, који су умрли у активној служби“.

О разумевању § 270 ст. 1 тач. 13 Ч. з.

Бр. 12340/39-III

16 маја 1939

У 14 тачака § 270 Ч. з. прописано је да ће се оним државним службеницима грађанског реда који су то били пре 1 септембра 1923, па буду пензионисани после ступања на снагу овог закона, а испуњавају услов за стицање права на личну пензију из § 113, рачунати од времена проведеног пре 1 септембра 1923, за одређивање количине пензије, поред времена из § 116, још и време које је у томе §-у означено. Тако је у тач. 13 прописано, да се од времена стварно проведеног у државној служби у Јужној Србији у својству чиновника, званичника или служитеља до 30 јула 1923 године закључно рачуна сваких осам месеци у дванаест, а од 31 јула 1923 до 30 јула 1930 год. закључно двоструко. Услед тога што је у почетној реченици овог §-а речено да се у њему ради о рачунању времена „оним државним службеницима који су то били пре 1 септембра 1923“, поставило се питање: да ли се службеницима који су служили у Јужној Србији пре 30 јула 1930 год. рачуна таква служба са повластицом само ако су постали државни службеници грађанског реда пре 1 септембра 1923, или пак и онда ако су то постали после овога дана. Наиме, у случају бр. 29415/38 где управна власт није применила повластицу из тач. 13 § 270 стога што је заинтересовани службеник ступио у службу у Јужној Србији 26 октобра 1923, дакле после 1 септембра 1923, Државни савет је стао на гледиште да се ова повластица имала применити јер је била призната ранијим законом под

којим је службеник служио у Јужној Србији, а новим законом није одузета. Међутим, код случаја бр. 25318/38, а при једнаком чињеничком стању, једно одељење Државног савета је нашло да је за примену ове повластице меродаван дан ступања у службу, а кад је то било после 1 септембра 1923, тач. 13 § 270 се не може применити. Услед ове супротности питање је изнето пред Општу седницу Државног савета која га је проучила и нашла:

Пре свега ваља уочити да време које се има рачунати за пензију по појединим тачкама §-а 270 Ч. з., било у ефективном трајању било са повластицом, није признато као урачуњљиво тек по Закону о чиновницима из 1931 године, већ је било признато ранијим прописима а ти су ранији прописи, ма да нису поменути, примљени и доведени у склад у §-у 270 Ч. з. На тај начин је учињено да се овим законом признаје све време које је ранијим прописима било признато, и то у оној мери и под оним условима како је по тим ранијим прописима било. С обзиром на то, ни одредба из тач. 13 § 270 није нова већ је преузета делом из решења Министарског савета Ј.Б. бр. 15637 од 23 јуна 1920 по коме се од времена службе у Јужној Србији рачунало за пензију сваких осам месеци у дванаест, а делом из ст. 8 чл. 137 Закона о чиновницима од 1923 по коме се од дана ступања у живот тога закона (31 јули 1923) па за седам година (дакле до 30 јула 1930) ова служба рачунала двоструко. У овој дакле, као ни у осталим тачкама § 270, Закон о чиновницима није имао намеру да службеницима који су служили под ранијим прописима призна нешто мање од онога што су им признавали ти прописи под којима су служили. С обзиром на то, да ли ће се служба у Јужној Србији рачунати са повластицом меродаван је правни пропис из времена кад је та служба вршена. Код питања о коме је овде реч, где се ради о служби у Јужној Србији после 1 септембра 1923 године, долази у обзир Закон о чиновницима од 1923 г., а по његовом чл. 137 ст. 8 рачунала се служба у Јужној Србији двоструко у колико је вршена у времену важења његовог до 30 јула 1930

године, а без обзира да ли је ступање у службу у Јужној Србији било пре или после 1 септембра 1923 године. Услед тога, таква се служба и по садашњем закону рачуна на исти начин, дакле без обзира да ли је почела пре или после 1 септембра 1923 године.

Овакав закључак, кад се ради о служби вршеној после ступања на снагу Закона из 1923, није противан почетној реченици § 270 Ч. з. из 1931, где се говори о службеницима који су то били пре 1 септембра 1923. Ово стога што је тач. 13 обухваћено и време на које се односи поменуто решење Министарског савета од 23 јуна 1920, дакле и време пре 1 септембра 1923, те је стога наведени део почетне реченице § 270 могао доћи, но с тим да се он односи само на ту службу. Али, пошто се цела повластица која је по ранијим прописима била везана за службу у Јужној Србији хтела поновити онако како је раније била призната, стављена је цела у једну одредбу — тач. 13 § 270 —, дакле и у погледу времена после 1 септембра 1923, и то је разлог због кога овај део времена није издвојен из § 270. На овакав закључак указује и чињеница што је у почетној реченици § 270 речено и то да се по томе § рачуна само време пре 1 септембра 1923 („рачунаће се од временаведеног пре 1 септембра 1923...“), али се и поред тога у тач. 13 изрично говори и о времену после 1 септембра 1923 („а од 31 јула 1923 до 30 јула 1930 године закључно двоструко“). Зато из свега овога произлази да се одредбом тач. 13 није хтелo уредити питање повлашћене службе у Јужној Србији само за време до 1 септембра 1923, већ и за време после тога дана, а наиме хтелo се само признати оно што је постојало пре садашњег закона, и на начин како је то раније било уређено.

Са ових разлога, а на основу §§ 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета је донела ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању § 270 ст. 1 тач. 13 Ч. з.:

„Лицима која су служила у Јужној Србији у својству чиновника, званичника или служитеља пре 30 јула 1930 године рачуна се таква служба за пензију са повластицом, у смислу тач. 13 § 270 Закона о чиновницима из 1931 године, без обзира да ли су постала државни службеници пре или после 1 септембра 1923 године“.

О разумевању § 52 Закона о учитељским школама у вези са § 25 тач. 4 Финансијског закона за 1934/35 годину.

Бр. 15.984/39-1

24 јуна 1939

На основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, а због супротних гледишта у одељењима Државног савета (случајеви бр. 21770/38 и бр. 3015/39), изнето је пред Општу седницу Државног савета тумачење § 52 Закона о учитељским школама у вези § 25 тач. 4 Финансијског закона за 1934/35 годину, у погледу питања: да ли се у 15 година службе, које су услов за положај директора учитељске школе, рачуна само служба после завршеног факултета или одговарајуће школе; или се у тих 15 година рачуна и служба учитеља народне школе, односно служба вршена пре завршеног факултета. Пошто је ово правно питање проучио, Државни савет је нашао:

Услови за директора учитељске школе прописани су у § 52 Закона о учитељским школама од 27 септембра 1929, по коме се, поред остале спреме, тражи да је кандидат „радио са успехом као професор, наставник, школски надзорник или референт у просветној струци најмање петнаест година укупно, а од ових пет година у учитељској школи“. По § 63 истог Закона „за напредовање директора и професора учитељских школа из групе у групу рачунају се учитељске године службе као професорске“. Касније, одредбом §-а 24 под II Финансијског закона за 1932/33 годину додат је наведеном § 52 Закона о учитељским школама нов

— четврти став, који гласи: „За директоре у учитељским школама могу се поставити и она лица која испуњавају услове за директорско звање у потпуним средњим школама“. Ти пак услови за директора потпуне средње школе — прописани су у § 72 Закона о средњим школама од 31 августа 1929, по коме се у то звање може поставити професор са положеним професорским испитом који има најмање 15 година наставничке службе у средњој школи. Без позивања на наведене прописе, најпре је у § 30 тач. 5 Финансијског закона за 1933/34, а затим у § 25 тач. 4 Финансијског закона за 1934/35 годину, дата одредба по којој „Професори средњих и њима равних стручних школа, који имају 15 година службе а одликовали су се својим школским радом, могу бити постављени за директоре потпуних средњих и средњих стручних школа у IV положајној групи 1 степена, изузетно од §-а 49 Закона о чиновницима; за директора непотпуне гимназије у V групи може се поставити професор, који испуњава услове из чл. 72 Закона о средњим школама.“

Из наведених одредаба произлази пре свега, да су услови за директора учитељске школе и за директора потпуне средње школе прописани одвојено у организационим законима: у Закону о учитељским школама и у Закону о средњим школама. Заједнички пак услови за ова два звања предвиђени су тек касније: најпре у § 24 Финансијског закона за 1932/33, а затим у § 25 тач. 4 Финансијског закона за 1934/35. Међутим, ни по тексту нити по смислу, ови прописи финансијских закона нису дошли да мењају услове предвиђене у организационим законима, већ само да их допуне. По § 52 Закона о учитељским школама, за директора учитељске школе могло је бити постављено само оно лице које је испуњавало услове из тога прописа. А одредбом § 24 под II Финансијског закона за 1932/33 тим лицима су додата још и она која испуњавају услове за директорско звање у потпуним средњим школама, који су услови прописани Законом о средњим школама. Овом одредбом, дакле, нису мењани услови из § 52 Закона о учитељским школама, већ је њома само проширен круг

лица која могу доћи у обзир за звање директора учитељске школе. С обзиром на то, не одговара закону схватање да су поменутим прописом Финансијског закона за директора учитељске школе предвиђени исти услови као и за директора потпуне средње школе.

Последња одредба која овде долази у обзир јесте она из § 25 тач. 4 Финансијског закона за 1934/35. По смислу те одредбе јасно се види да тежиште њено није у прописивању услова за добијање звања директора потпуне средње или које средње стручне школе, већ у томе да се са испуњењем услова и добијањем кога од тих звања, улази у IV положајну групу 1 степена, изузетно од § 49 Закона о чиновницима, а што значи да се путем ове одредбе отклањају општи услови из § 49 Ч. з. за улажење у положајну групу у којој су та звања распоређена, и да се тиме само стручни услови прописују као довољни. У колико је у наведеном § 25 поменута дужина службе, то с обзиром на циљ ове одредбе, није дато као нов пропис, већ је преузето из специјалних закона: о учитељским школама и о средњим школама, јер као што је наведено, обадва та закона траже петнаест година службе за директорско звање. Каква пак та служба треба да буде, зависи опет од специјалних закона, јер је услов о томе у § 25 преузет из тих закона. По Закону о учитељским школама, међутим, у ту се службу рачунају и учитељске године, према изричном пропису § 63. С обзиром на то, а кад је реч о условима за директора учитељске школе, петнаестогодишња служба, као један од услова за то звање, јесте она коју предвиђа Закон о учитељским школама, а не она из Закона о средњим школама.

Са ових разлога, а на основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима Државни савет у својој Општој седници донео је ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању § 52 Закона о учитељским школама у вези са § 25 тач. 4 Финансијског закона за 1934/35 годину:

„У петнаест година службе, које су услов за положај директора учитељске школе, а по Закону о учитељским школама од 27 септембра 1929 године, рачуна се и служба учитеља народне школе“.

О разумевању § 48 тач. 1 под б) Финансијског закона за 1938/39 годину.

Бр. 15.984/39-II

24 јуна 1939

Одредбом § 48 тач. 1 под б) Финансијског закона за 1938/39 овлашћен је Министар војске и морнарице „да може исплаћивати по 100.— дин. месечно на име додатка за спремину — свима официрима у пешадији, артиљерији, коњици и инжињерији који се налазе у строју на положајима водника, командира, команданта батаљона — дивизиона и њима равним.“ У следству овога овлашћења издао је Министар војске и морнарице наређење Б.бр. 13.017 од 18 јуна 1938 год., у коме је прописао којим се све официрима има исплаћивати овај додатак, а којима не припада, уврстивши међу ове друге најпре оне који уживају ма какав други додатак, а затим оне који су на службама у наређењу побројаним, а међу којима су командири и водници чета прикомандованих војника, болничарских и пекарских чета итд.

Примењујући наведени законски пропис са поменути наређењем министровим, управна власт је одбила од тражења овога додатка једног пешадијског поручника, водника у батаљону прикомандованих војника једног гарнизона. По његовој тужби Државни савет је (бр. 26139/38) нашао да он испуњава услове за примање овога додатка, јер је официр, водник и налази се у строју. У другом пак случају (бр. 5277/39), где се због исте ствари тужио један пеш. потпоручник, водник једне болничарске чете, Државни савет је нашао да тужиоцу не припада додатак о коме је реч, јер, ма да офи-

цир, није водник у строју у пешадији, артиљерији, коњици или инжињерији, већ у једном од помоћних родова војске. Према томе, наведени законски пропис био је различито протумачен у погледу питања: да ли додатак на спремину, предвиђен тим прописом, припада само официрима који се налазе у строју на у закону побројаним положајима, а у главним родовима војске; или пак и онима официрима главних родова војске који се налазе на дужностима у јединицама помоћних родова војске. Због ове супротности питање је изнето пред Општу седницу Државног савета, која га је проучила и нашла:

Пре свега ваља констатовати да је наведеним законским прописом дато Министру војске и морнарице овлашћење да може исплаћивати поменути додатак официрима означеним у закону по чину, положају и служби. То значи да другим официрима он овај додатак не може исплаћивати, али исто тако да га не мора исплаћивати ни свима онима који су у закону означени, већ њима само може. Али, да би се избегло појединачно решавање без једног општег правила о томе коме ће се официру, на кога се поменути пропис односи, признати додатак, односно да би се спречила могућност неједнаког решавања, министар је издао напред наведено наређење које је општег карактера, и по коме се има решавати у конкретним случајевима. То наређење било би противно закону само у колико би се њиме признавао додатак и оним официрима на које се наведена законска одредба не односи. Међутим, уопште није спорно да је то наређење у овоме погледу у границама закона. У колико би пак тим наређењем био обухваћен број официра мањи него што је то учињено цитираним законом, наређење опет не би било противно закону, јер је законом дато министру овлашћење да у њему означеним официрима може, али да не мора, исплаћивати додатак за спремину. Према томе, све и кад би се закон односио на официре главних родова војске, који се налазе на дужностима у јединицама помоћних родова војске, ипак изузимање тих официра од исплаћивања додатка не би било противно закону.

Међутим, изузимањем тих официра није смањен круг оних који су у закону означени. Закон говори о официрима у пешадији, артиљерији, коњици и инжињерији који се налазе у строју на предвиђеним положајима, а не о официрима пешадијским, артиљеријским, коњичким и инжињерским. То значи да није довољно да је официр пешадијски итд. и да се налази у строју ма у којој јединици, већ је потребно да је у строју баш у пешадији, артиљерији, коњици или инжињерији, дакле да је у строју у једном од главних родова војске, као водник, командир, командант батаљона — дивизиона. Стога, овај се законски пропис не односи на официре пешадијске, артиљеријске, коњичке и инжињерске који се налазе на дужностима у јединицама помоћних родова војске.

Са ових разлога, а на основу § 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета је донела ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању § 48 тач. 1 под б) Финансијског закона за 1938/39 годину:

„Додатак за спрему, предвиђен у § 48 тач. 1 под б) Финансијског закона за 1938/39 год., припада официрима који се налазе у строју на у закону побројаним положајима, а у главним родовима војске“.

О разумевању чл. 1 Закона о добровољцима у вези чл. 2 тач. 3 измењеног Правилника за извршење Закона о добровољцима.

Бр. 15.984/39-III

24 јуна 1939

У чл. 1 Закона о добровољцима од 31 августа 1928 прописано је која се лица по томе закону сматрају као добровољци, али у закону није предвиђено да ли се извесна од тих лица могу не сматрати добровољцима услед извесних радњи или стања. Међутим, у чл. 2 тач. 3 Измена Ђ. д. бр. 5491 од 6 марта 1930 у Правилнику за извршење Закона о добровољцима прописано је, да се добровољачко својство има признати и онима „који су са оправданих разлога за време операција и у борбама допали непријатељског ропства па нису употребљени у борби против Србије и њених савезника, већ су стално остали у ропству до демобилизације односно свршетка рата, или су за време ропства погубљени или умрли“. Примењујући овај пропис, управна власт је одбила да призна добровољачко својство једном бившем аустријском држављанину који је 1914 ступио као добровољац у црногорску војску, у којој је остао до капитулације Црне Горе јануара 1916 год., кад је од аустроугарских војних власти био ухваћен и спроведен у затвор, а затим регрутован и уврштен у аустроугарску војску, где је остао до свршетка рата. Његову тужбу због непризнавања добровољачког својства одбацио је Државни савет с позивом на наведени пропис Правилника (бр. 15303/38). Међутим, код предмета бр. 369/39, са истим чињеничним стањем као у претходном случају, надлежно одељење Држав-

ног савета је нашло да је тужилац без своје кривце био спречен да до демобилизације остане као добровољац у црногорској војсци, а да је после заробљавања, као аустријски поданик и војни обвезник, морао да се покорава наредбама аустроугарских војних власти под претњом најтеже казне, што значи да је само под принудом био у аустроугарској војсци. Према томе, наведени прописи били су различито протумачени у погледу питања: да ли има право на признање добровољачког својства један бивши аустроугарски држављанин, који је као добровољац српске или црногорске војске без своје кривце био заробљен, а затим уврштен у аустроугарску војску. Услед тога ово је правно питање изнето пред Општу седницу Државног савета, која га је проучила и нашла:

Признавање добровољачког својства једноме лицу јесте само констатација чињенице да је то лице било добровољац. Код напред изложених случајева и у постављеном правном питању претпоставке су да је лице о признавању чијег се добровољачког својства ради: било аустроугарски држављанин, да је у току ратова било добровољац у српској или црногорској војсци, да је као такво без своје кривце заробљено, и да је било не по својој вољи уврштено у аустроугарску војску. По оваквим претпоставкама, дакле, такво је лице морало бити добровољац у српској или црногорској војсци. Чињеница пак, што је оно било аустроугарски држављанин и што је без своје кривце било заробљено, не одузимају му ни по једном пропису — а што није ни спорно — право на признавање добровољачког својства. Остаје последња чињеница: после заробљавања увршћивање у аустроугарску војску, која је у наведеном пропису Правилника узета као разлог непризнавања добровољачког својства. Према томе, питање се своди на то: да ли је онакав добровољац о каквом је реч, изгубио својство добровољца тиме што је без своје воље уврштен у аустроугарску војску.

Код овога питања меродавно је то, да такво лице, пошто је било заробљено, није у положају само заробљеника, већ и у положају држављанина и војног обвезника аустроугарског. По томе што

би био само заробљеник, аустроугарске власти не би имале право да га увршћују у своју војску, и ако би то тражиле од њега, његово одбијање не би по закону могло имати последица. Међутим, оне су то право имале по томе што је такав заробљеник аустроугарски држављанин и војни обвезник, и ако би он такво тражење власти одбио, то одбијање би претстављало кривично дело по законима којима он иначе подлежи као аустроугарски држављанин, а по којима такво дело, нарочито у времену рата, повлачи најтежу казну.

Према наведеној одредби Правилника, код добровољца о каквом је реч, ради се о лицу које је несумњиво било добровољац, али се као услов за задржавање добровољачког својства тражи да после заробљавања није било увршћено у аустроугарску војску. Међутим, код оних добровољаца који су били аустроугарски држављанин, а с обзиром на последице одбијања да по позиву ступе у аустроугарску војску, такав се услов показује као правно немогућ за испуњење. Услов пак немогућ, по општем правном начелу, не може се ни постављати, а ако се постави не веже никога. Услед тога није се могао постављати ни изложени услов из наведене одредбе Правилника, а кад је ипак прописан, он се показује као противан закону, тако да се не може примењивати.

Уосталом, овакав услов, по садржају своме, у супротности је са првим делом цитираног прописа из Правилника, по коме није сметња за признавање добровољачког својства чињеница што је извесни добровољац „са оправданих разлога за време операција и у борбама допао непријатељског ропства.“ Ово стога што одбијање војника да допадне у непријатељско ропство, кад је у таквим приликама да то не може избећи, има по правилу исту последицу као и одбијање једног војног обвезника да у време рата ступи у војску државе чији је држављанин. А кад, баш због такве последице, принудно заробљавање не смета признавању добровољачког својства, онда са истог разлога не може да смета ни принудно увршћивање у непријатељску војску лица о каквом је реч.

Са ових разлога, наведени услов из Правилни-

ка, за задржавање добровољачког својства у случајевима какви су изложени, показује се као противан закону.

Стога је Државни савет у својој Општој седници, на основу §§ 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, донео ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању чл. 1 Закона о добровољцима у вези са чл. 2 тач. 3 измењеног Правилника за извршење Закона о добровољцима:

„Један бивши аустроугарски држављанин, који је, као добровољац српске или црногорске војске, без своје кривице био заробљен, а затим увршћен у аустроугарску војску, има право на признање добровољачког својства“.

О разумевању чл. 1 и 3 Закона о добровољцима у вези са чл. 3 измењеног Правилника за извршење Закона о добровољцима.

Бр. 15.984/39-IV

24 јуна 1939

У Закону о добровољцима од 31 августа 1928. године прописано је у чл. 1 правило о томе ко ће се по томе закону сматрати као добровољац, али је у погледу извесних права која су добровољцима призната предвиђена разлика између оних добровољаца који су били борци и оних који су били неборци. О томе пак који ће се сматрати као борци а који као неборци у закону није ништа прописано, већ је о томе садржана одредба у Правилнику Ђ.бр. 1 од 1 децембра 1928 за извршење Закона о добровољцима, а који је Правилник измењен решењем Министарства војске и морнарице Ђ. бр. 8613 од 27 априла 1937. По чл. 3 овога измењеног Правилника „добровољац-неборац је онај добровољац, који је у току ратова својевољно ступио у српску или црногорску војску, окатегорисан за неборачку службу и као такав употребљаван искључиво на неборачким дужностима које су као такве побројане у распису Врховне команде Е.Б.бр. 29056 од 9 новембра 1917 године, као и онај који је приступању дао изјаву да жели служити само као добровољац-неборац и тиме одбио свако вршење борачке дужности у току ратова“. Примењујући овај пропис Правилника, управна је власт једном добровољцу одбила да призна својство борца, стога што је служио као неборац у бојној комори једног пешадијског пука, а која се служба сматрала као неборачка, у смислу расписа Врховне команде

Е.Б.бр. 29056 од 9 новембра 1917 год. Тужбу овога добровољца одбио је Државни савет (бр. 4667/38) усвојивши гледиште управне власти. На исти начин био је одбијен један други добровољац који је служио у неборачкој јединици, па је управна власт из тога извела закључак, да је он при ступању у добровољце или био окатегорисан за неборца или дао изјаву да жели служити као неборац, а Државни савет је, поводом тужбе, нашао (бр. 10467/38) да је власт могла из таквог чињеничног стања закључити да му се не може признати својство добровољца—борца. Међутим, кад је код случаја бр. 359/39 управна власт одбила да једном добровољцу призна својство борца стога што је он био употребљаван искључиво на неборачким дужностима закључујући из тога да је он или био окатегорисан или дао изјаву за неборца, Државни савет је, поводом тужбе, нашао, да се из саме чињенице што је тужилац био употребљаван на неборачким дужностима није могао извести закључак да је он био окатегорисан односно дао изјаву за неборца, већ је управна власт била дужна да утврди постојање било које од ових двеју чињеница. Према томе, наведени пропис Правилника био је различито протумачен у погледу питања: да ли се из чињенице што је један добровољац био употребљаван искључиво на неборачким дужностима може извести претпоставка да је он био окатегорисан за неборачку службу или дао изјаву да жели служити само као неборац, па из тога закључити да му се има признати својство добровољца—неборца; или је за признавање својства добровољца—неборца потребно утврдити да је добровољац, који је стварно служио на неборачким дужностима, био већ при ступању у добровољце комисијски окатегорисан за неборачку службу, односно да је дао изјаву да жели служити само као неборац. Услед изложених различитих гледишта, ово је правно питање изнето пред Општу седницу Државног савета, која га је проучила и нашла:

Као што је напред речено, Закон о добровољцима (чл. 3) чини разлику између бораца и небораца, али не прописује никакво правило о томе који ће се сматрати борцима, а који неборцима.

Пропуштање давања прописа о томе разумљиво је стога, што по природи ствари својство борца односно неборца зависи искључиво од фактичког стања у коме је сваки војни обвезник, па и добровољац, био, а никако од претпоставки о томе. А кад је надлежна војна власт нарочитим актом обележила које се војне јединице сматрају борачким а које неборачким, самим тим је одређено — припадништвом одређеној јединици — који је обвезник борац, а који неборац. Код оваквог стања, правно питање могло би бити спорно само у колико би се спорила правилност обележавања појединих јединица као борачких односно неборачких. С обзиром на то, категорисање добровољаца при ступању у војску на борце и неборце, односно давање изјава да желе служити као борци или као неборци, овде је без утицаја, стога што својство борца или неборца не зависи од тога, већ од чињенице да ли је извесни војник стварно служио као борац или као неборац. Јер, у случају где је један добровољац био окатегорисан или дао изјаву за неборца, али ипак служио као борац, очигледно је да му се има признати својство борца, о чему је уосталом дат и нарочити пропис у тач. Г. чл. 3 наведеног Правилника. По истом правилу, онде где је добровољац био окатегорисан за борца или дао такву изјаву, али ипак био употребљен искључиво на неборачким дужностима, несумњиво је да он није био борац, па му се стога такво својство не може признати, јер би то било противно фактичком стању. Према томе, категорисања или изјаве не могу бити меродавни у случају где постоје податци о томе на каквој је дужности — борачкој или неборачкој — извесни добровољац био. И кад се тачност таквих података не побија, а из њих произлази да је добровољац био искључиво на неборачким дужностима, онда то значи да је био неборац.

С обзиром на ово, у сваком случају где се утврди да је добровољац служио само у неборачким јединицама, може му се признати само својство добровољца—неборца, а да управна власт није дужна истраживати какву је изјаву добровољац дао, односно како је био окатегорисан.

Са ових разлога, а на основу §§ 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета је донела ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању чл. 1 и 3 Закона о добровољцима у вези са чл. 3 измењеног Правилника за извршење Закона о добровољцима:

„Из чињенице што је један добровољац био искључиво употребљаван на неборачким дужностима, има се закључити да је био окатегорисан за неборачку службу или дао изјаву да жели служити само као неборац, па му се стога има признати својство добровољца-неборца“.

О разумевању § 346 Закона о чиновницима.

Бр. 15.984/39-V

24 јуна 1939

У § 346 Ч. з. распоређена су чиновничка звања по положајним групама, а према ресорима, али је за нека звања која постоје у више разних ресора речено, да улазе у извесну групу као звања „у више ресора.“ С обзиром на то, та звања нису још и посебно помињана у односним групама код ресора у којима постоје. Тако је код VII групе звање „главни архивар (шеф архиве — § 45 ст. 1)“ наведено као звање „у више ресора“, и оно у тој групи није више помињано код појединих ресора. У једном конкретном случају управна је власт пропис о овоме применила тако што је једног чиновника поставила у VII групу за главног архивара једне установе подређене Министарству. По тужби Главне контроле, надлежно одељење Државног савета је нашло (бр. 28293/38) да одредба из § 346 Ч. з. има тај смисао, да у сваком министарству, као централној установи, може бити само по један главни архивар, а да он не може бити и у установама подређеним министарству. У другом пак спору (бр. 9035/39), са чињеничним стањем као и у претходном случају, Државни савет је нашао да поменута одредба не спречава постављење главних архивара и у установама подређеним министарству. Услед ове супротности у гледиштима, изнето је пред Општу седницу Државног савета тумачење § 346 Ч. з. у погледу питања: да ли наведени пропис претставља запреку за постављање главног архивара у установи која је подређена министар-

ству. Пошто је проучила ово питање, Општа седница је нашла:

Одредба којом је распоређено звање главног архивара садржана је у § 346 Ч. з. који се налази у глави XIII закона са насловом „распоред звања“, и у коме се вели: „чиновничка звања распоређују се...“. Из овога произлази да је назив „главни архивар“ узет и распоређен као звање, а не као функција. Услед тога отпада резонување по коме главни архивар, с обзиром на његову функцију, може бити само један у једном ресору. Затим, по тексту почетне реченице § 346, у овоме §-у су звања распоређена, што значи да овим прописом нису установљавана нова или укидана постојећа звања, већ су узета она која су постојала, па су распоређена по групама које предвиђа садашњи Ч. з. Која пак звања постоје, односно која ће постојати, то не зависи од Закона о чиновницима, већ, према његовом § 46 од организационих прописа појединих струка, којима „ће се за све струке државне службе грађанског реда утврдити број службених места, по звањима и њиховим положајним групама...“

С обзиром на ово, назив „главни архивар“ није у § 346 узет као обележје функције већ као звање, а која од државних установа може имати чиновника са тим звањем не предвиђа Закон о чиновницима, већ организациони пропис сваке струке. У недостатку пак организационог прописа, меродаван је буџет, сходно чл. 116 Закона о државном рачуноводству. Стога, и у установама подређеним министарству може бити чиновника са звањем главног архивара, у колико је то предвиђено организационим прописима дотичних установа, односно буџетом.

Закључак, по коме главни архивар може постојати само у министарству, а не и у подређеним установама, показује се као погрешан, кад се уочи систем примењен у § 346. Овим §-ом звања су распоређена на тај начин, што су најпре означене групе, а код сваке групе поједина министарства са звањима која у њима постоје. Међу тим звањима нису побројана само она која постоје у министарствима као централним надлештвима, већ и она из

установа подређених министарствима. Она пак звања која постоје у више разних ресора, нису набројана код сваког ресора, већ су означена на челу групе у коју су распоређена као звања „у више ресора“. Тако је у VII групи предвиђено звање главног архивара; у VIII групи звање архивара; у IX и X групи звања архивског чиновника. Стога, ако може бити сумње код звања главног архивара, јасно је да и у установама подређеним министарству може бити чиновника са звањем архивара или архивског чиновника, а то значи да се у поднаслову „у више ресора“ нису набројала само звања из министарстава као централних надлештава, већ звања из савних ресора, дакле и из установа подређених министарству, па је несумњиво да је то случај и са звањем главног архивара. Онда пак где је закон хтео означити звање само из одређене установе, он је то јасно изразио, као што је случај са звањима „начелник министарства“ (III/1 и III/2), „начелник одељења банске управе“ (III/2 и IV/1) итд.

Са овх разлога, а на основу §§ 12 и 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета је донела ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању § 346 Закона о чиновницима.

„Одредба § 346 Ч. з., по којој је звање главног архивара у VII положајној групи разврстано у „више ресора“, не претставља запреку да поједина Министарства могу по потреби имати и више главних архивара, ниш и сметњу за постављење главног архивара и у установи подређеној министарству, а у границама буџетом предвиђених слободних места и слободних кредита за исто звање“.

О разумевању § 270 тач. 13 Закона о чиновницима од 31 марта 1931 године.

Бр. 24.579/39

11 октобра 1939/1

У § 270 Ч. з. прописано је која ће се све служба пре 1 септембра 1923 и на који начин рачунати за одређивање количине пензије оним државним службеницима грађанског реда који су то били пре 1 септембра 1923 године, па буду пензионисани после ступања на снагу овог закона, а који испуњавају услов за стицање права на личну пензију из § 113. У тач. 13 овога §-а предвиђено је да ће се, поред времена из § 116, рачунати још и ово време: „до 30 јула 1923 године закључно, од времена стварноведеног у државној служби у Јужној Србији у својству чиновника, званичника или служитеља рачуна се сваких осам месеци у дванаест, а од 31 јула 1923 до 30 јула 1930 године закључно двоструко. У овоме законском пропису реч је, дакле, о служби у Јужној Србији вршеној у два периода времена: 1) до 30 јула 1923 године и 2) од 31 јула 1923 па до 30 јула 1930 године. Тумачећи наведену одредбу у колико се односи на оно прво време: до 30 јула 1923 године, Државни савет је у једном случају (бр. 32434/38) стао на гледиште, да право на повлашћено рачунање службе у Јужној Србији до 30 јула 1923 године потиче из решења Министарског савета Ј.Б.бр. 15637 од 12 јуна 1920 године, по коме се повластица, која је тим решењем призната, рачуна по овоме решењу само за време од 1 јула 1920 године, а не за раније време, па да

се у томе обиму има рачунати и сад по тач. 13 § 270 Ч. з. У другом пак случају (бр. 18506/39) Државни савет је заузео гледиште супротно изложеноме, а наиме, да је, према тексту § 270 тач. 13 прва повластица везана за сву службу у Јужној Србији до 30 јула 1923 године, а без обзира кад је служба почела. Према томе, различито је био протумачен наведени законски пропис у погледу питања: да ли се повластица, по којој се од службе у Јужној Србији пре 30 јула 1923 године рачуна 8 месеци у 12, односно само на време службе после 1 јула 1920 године, или и на ранију службу. Услед ове супротности, питање је изнето пред Општу седницу Државног савета, која га је проучила и нашла:

Одредбом § 270 тач. 13 Ч. з. узета је у обзир служба у Јужној Србији до 30 јула 1930 године, па је подељена на два периода и за сваки од њих призната посебна повластица. У првом периоду, обухваћено је време до 30 јула 1923 године, и за то време призната повластица рачунања сваких 8 месеци у 12. Други пак период узима време од 31 јула 1923 па до 30 јула 1930 године и за њега признаје повластицу двоструког рачунања времена службе. Као што се види, из другог периода самим је овим законским прописом тачно обележена почетним и завршним даном граница времена на које се овде мисли. Код првог периода, међутим, законом је обележен само њен завршни дан, а не и почетни. Стога, тумачећи овај законски пропис по његовом тексту, долази се до закључка да је у првом периоду обухваћено време, односно служба, све до 30 јула 1923, а без обзира на то кад је почела. Ово произлази не само из текста цитиране одредбе у колико се она односи на први период, већ још и поређењем тог дела одредбе са оним који говори о другом периоду времена. Јер кад је овај други период тачно обележен почетним и завршним даном, а први само завршним не може се претпоставити да је обележавање почетног дана првог периода било или омашком изостављено, или пак остављено само тумачењу. Из овога се закључује, да закон баш намерно није хтео да означи почетни дан првог периода, а то

опет значи да тај период обухвата сву службу до 30 јула 1923, без обзира кад је почела, и да се за сву њу признаје повластица рачунања 8 месеци у 12.

Тачно је да повластица из тач. 13 § 270 потиче из два ранија законска прописа : за први период из решења Министарског савета Ј. Б. бр. 15637 од 12 јуна 1920 које је добило законску снагу по чл. 130 Устава из 1921 године, а за други период из ст. 8 чл. 137 Закона о чиновницима из 1923 године, Али, ако је Ч. з. из 1931 године примио установу ових повластица из наведених прописа, он је то могао примити као идеју, али је као закон није морао прихватити у целости онако и у оном обиму како је било предвиђено у тим прописима. Одредбу о томе он је дао по тексту потпуно другачије него што је у ранијим прописима то било, и то као своју и самосталну, а по смислу потпуно јасну, тако да њено тумачење не захтева испитивање претходних прописа. Ово у толико пре што су ти ранији прописи самим новим законом (§§ 248 и 277) укинута, а специјално решење Ј.Б.бр. 15637/20 о коме је реч, на изричит начин §-ом 312 Ч. з. из 1931. Стога, ма да повластица о којој се ради заиста потиче идејно из поменутог решења Министарског савета, то још ипак не значи да је одредба о томе из Ч. з. истоветна са оном из наведеног решења, а то она у ствари и није. И кад је ова одредба из садашњег Ч. з. по смислу потпуно јасна, онда нема потребе, па стога није ни могућно тражити јој неки други смисао путем поређења са већ укинутим прописима.

Са ових разлога, а на основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета је донела ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању § 270 тач. 13 Ч. з.

„Повластице из тач. 13 § 270 Ч. з., за коју је предвиђен само завршни рок: до 30 јула 1923 године, односи се на све време раније службе у Јужној Србији до тога дана, а не само на време службе после 1 јула 1920 године“.

О разумевању ст. 1 § 95 Ч. з.

Бр. 24589/39

11-X-1939/II

Одредбом прве реченице ст. 1 § 95 Ч. з. предвиђено је да ће се по смрти државног службеника, активног или пензионисаног, издати на име сахране једномесечне целокупне принадежности умрлог. У другој реченици истог става речено је, да ће се, поред предње исплате, „издати жени или деци, на име помоћи, двомесечне целокупне принадежности, ако немају других прихода“. Ова друга реченица протумачена је одредбом § 70 тач. 2 Финансијског закона за 1934/35 тако, „да жена или деца имају право на двомесечне принадежности умрлог службеника само у случају кад осим пензије немају нити имања нити прихода од имања или личног рада“. При примени овога прописа код случаја бр. 32034/34, где је једна учитељица остала, после смрти свога мужа учитеља, са малолетном децом која нису имала нити имања нити прихода осим пензије по оцу, Државни савет је нашао да плата удовице као мајке дечије претставља не само њој већ и деци сметњу за пријем двомесечних принадежности на име помоћи. У другом пак случају (бр. 12431/39) Државни савет је стао на гледиште да су жена и деца одвојени субјекти права на помоћ о којој је реч, и да према томе онај — било удовица било деца — који за пријем помоћи испуњава услове, има право на њу, без обзира што други те услове не испуњава. Према томе, наведени пропис је био различито протумачен у погледу питања: да ли имање или приход жене умрлог државног службеника искљу-

чује право службеникове деце, која су без имања или прихода, на пријем двомесечних принадлежности на име помоћи. Због ове супротности питање је изнето пред Општу седницу Државног савета, која га је проучила и нашла:

Помоћ у износу двомесечних принадлежности умрлог службеника издаје се, по наведеној законској одредби, жени или деци службениковој, и то само услучају кад осим пензије немају нити имања нити прихода од имања или личног рада. Из законског текста „жени или деци“ несумњиво произлази да право на помоћ припада било жени било деци под прописаним условима; и то онде где је после службеникове смрти остала само жена, онда њој, а где су остала само деца, тада деци. Али, ако су после службеникове смрти остала и жена и деца, право на помоћ и тада проистиче из истог законског прописа, дакле припада опет „жени или деци“, а што значи да се ни тада не могу исплаћивати две помоћи, и жени и деци, већ опет само једна. Из тога опет произлази да је право на помоћ законом признато жени или деци као најближој породици умрлог службеника, а без обзира на то да ли је остала само жена или само деца, или пак и једно и друго. Ако су дакле остали и жена и деца, закон им признаје само једну помоћ заједнички, као непосредној породици службениковој, а не појединим члановима одвојено. То значи да се они сви заједно у погледу овога права узимају као једна породица, услед чега и приход или имање удовице претставља у овоме погледу приход или имање саме породице. А пошто приход или имање претставља по закону запреку за пријем помоћи, онда женино имање или приход, у колико није пензија, чини сметњу за пријем помоћи целој породици, дакле и деци.

Свакако, може бити случај да удовица службеникова није истовремено и мати службеникове деце, или и да јесте а ипак не живи заједно са децом. Међутим, у изложеним споровима који су дали повода покретању овога питања није био таква случај, већ је удовица била мати дечија и с њима живела, услед чега се код ове одлуке има у виду само такав случај.

Са ових разлога, а на основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета је донела ово

РЕШЕЊЕ

О разумевању ст. 1 § 95 Ч. 3..

„У смислу друге реченице ст. 1 § 95 Ч. 3., имање или приход од имања или личног рада жене умрлог државног службеника искључује право службеникове деце, која су без имања и прихода, на пријем двомесечних принадлежности на име помоћи“.

О разумевању чл. 84 Закона о државном рачуноводству.

Бр. 24579/39

11-X-1939/III

На основу § 13 Закона о пословном ред у Државном савету и управним судовима, изнето је пред Општу седницу Државног савета тумачење чл. 84 Закона о државном рачуноводству у погледу питања: да ли је управна власт дужна прибавити мишљење Саветодавног одбора у сваком случају кад постоји тражење саговорача да се уговор измени или раскине на штету државе, — или може, не уважавајући тражење саговорача, и без претходно прибављеног мишљења Саветодавног одбора, раскинути уговор без штете по државу. По овоме питању а у случају бр. 2356/38, где је један државни лиферант, стога што није могао на време извршити уговорену испоруку извесног материјала, тражио делимични раскид уговора на штету државе, па државна власт раскинула уговор на његову штету, — Државни савет је поништио решење власти стога што претходно није било прибављено мишљење Саветодавног одбора. Међутим, у случају бр. 3188/39 а код истог чињеничног стања, Савет је заузео гледиште да власт, кад раскида уговор без штете по државу, није дужна тражити мишљење Саветодавног одбора. Услед ове супротности Општа седница Државног савета је проучила изложено правно питање, па је нашла:

У чл. 84 Закона о државном рачуноводству прописано је да се уговор са државом закључени не могу после на штету државе раскидати или ме-

њати, а изузетци од тога су допуштени само по одобрењу Државног савета. Затим је у ст. 4 истог чл. 84 одређено, да ће надлежна власт која је уговор за државу закључила, кад, било по својој иницијативи или по захтеву свог саговорача, има да одлучи о раскиду или измени уговора на штету државе, бити дужна пре свога решења прибавити од Саветодавног одбора мишљење о томе да ли су и у колико измене или раскид уговора оправдани с обзиром на извесне чињенице у закону поменуте. На концу, у ст. 6 чл. 84 прописно је да мишљење Саветодавног одбора није обавезно за дотичну државну власт.

Према овим прописима, уговор закључен са државом у начелу се не може мењати или раскидати на штету државе, али је то ипак допуштено по изузетку. Из текста ст. 4 произлази, да потреба за одлучивањем о томе да ли се извршен уговор има изменити или раскинути на штету државе, настаје било по иницијативи државне власти која је уговор за државу закључила, било пак по захтеву другог саговорача. У оба случаја, дакле и онда кад измену односно раскид уговора тражи приватни саговорач о каквом је случају овде реч, мора се донети одлука о питању измене или раскида уговора, а ту одлуку доноси она државна власт која је уговор за државу закључила. Али, према тексту ст. 4 чл. 84, ова је власт „пре свога решења“ дужна прибавити мишљење Саветодавног одбора. Јасно је да се унапред не може знати какво ће то решење бити — да ли ће се захтев за измену односно раскид уговора уважити или не, — али кад закон прописује прибављање мишљења Саветодавног одбора пре решења, онда то значи да власт не може донети никакво решење — дакле ни решење којим се захтев за измену или раскид уговора одбија, — пре него што прибави ово мишљење. Обавезност претходног прибављања мишљења Саветодавног одбора, поред тога што јасно произлази из законског текста, показује се, с обзиром на чињенице према којима саветодавни одбор даје своје мишљење, још и као услов за правилност решења које се има донети. По закону, Саветодавни одбор даје своје мишљење о оправ-

даности измене или раскида уговора „с обзиром на стање пијаце у погледу дотичне робе или материјала, као и на друге околности...”. Ови подаци пак, а нарочито о стању пијаце, потребни су управној власти за доношење решења које не може бити објективно донето без тих објективних чињеница. Стога се мишљење Саветодавног одбора показује као елеменат потребан при доношењу решења, а то значи да мора бити прибављен пре решења. Овакав поступак, који произлази из самог законског прописа, потврђује се још и одредбом из чл. 626 Правилника за извршење одредаба из одељка „Б” — уговори и набавке — Закона о државном рачуноводству.

Према ст. 6 чл. 84, мишљење Саветодавног одбора није обавезно за државну власт, што значи да га она може али не мора усвојити. Али пошто оно претставља један од елемената потребних при доношењу решења о покренутом питању измене односно раскида уговора, оно се ипак мора прибавити пре решења. Имајући ово мишљење, власт може наћи да је захтев за измену односно за раскид уговора оправдан или не. Нађе ли да јесте, наставља поступак тражењем одобрења Државног савета по ст. 2 чл. 84, а ако нађе да није, доноси решење о одбијању захтева. С обзиром на то, мишљење Саветодавног одбора мора у сваком случају бити прибављено пре решења.

Са ових разлога, а на основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Државни савет у својој Општој седници донео је ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању чл. 84 Закона о државном рачуноводству:

У случају кад постоји захтев саговорача да се уговор измени или раскине на штету државе, управна власт је дужна у сваком случају прибавити о њему мишљење Саветодавног одбора, и не може, док се не заврши поступак у погледу тога тражења саговорача, који је прописан у ст. 4 чл. 84 Закона о државном рачуноводству и чл. 62а и 62б Правилника, раскинути уговор по чл. 98 Закона о државном рачуноводству.

О разумевању § 104 у вези § 100 Закона о градским општинама (3. г. о.)

Бр. 29479/39

30 новембра 1939/1

При тумачењу § 104 у вези § 100 Закона о градским општинама, одељења Државног савета су заузела супротна гледишта у питању: да ли је право на пензију градских службеника у зависности искључиво од статута који то питање има да уреди; или су, у недостатку градских статута, у питању овога права меродавни прописи који важе за државне службенике, а на које прописе упућује § 104 З.г.о. Наиме, код случаја бр. 23238/38 где је благајник једне градске општине која нема службеничког статута био отпуштен после више од 10 година службе у истоме граду, Државни савет је нашао, да је право овога благајника на пензију у зависности од статута који се има донети по § 100 З.г.о., а пошто овај није донет, значи да не постоји правни пропис из кога би ово право произишло, услед чега овај благајник нема права на пензију, па је могао бити отпуштен. Међутим, код случаја бр. 12532/39 а код истог чињеничног стања као у претходном случају, Државни савет је нашао да се, према § 104 З.г.о. право градског службеника на пензију има ценити сходно одредбама које важе за државне службенике а без обзира да ли је донет градски статут по § 100 З.г.о., јер ни градско веће, при доношењу таквог статута није слободно, већ је везано на сходну примену одредаба за државне службенике, према пропису § 104 З.г.о. Услед ове супротности питање је, на основу § 13 Закона о пословном реду у Др-

јавном савету и управним судовима, изнето пред Општу седницу Државног савета, која га је проучила и нашла:

У § 100 З.г.о. прописано је да „градско веће има донети статут којим се уређују и системизују звања градских службеника, одређује њихов број, квалификације и припадности за свако системизовано место и назначује којем звању и положају државног службеника одговара звање градског службеника. У статуту има бити утврђено с којим местом је везано право на пензију“. Затим је у ст. 1 § 104 З.г.о. предвиђено да „одредбе за државне службенике о општим условима за пријем у службу, о вршењу службених дужности, о престанку службе, о пензијама, као и о дисциплинској одговорности имају се сходно смислу примењивати и на градске службенике уколико овим законом није друкчије одређено“. У ст. 2 § 104 одређено је да „службенику који испуни услов за стицање права на пензију време проведено у државној или самоуправној служби пре ступања у градску службу рачуна се при одмеравању количине пензије“.

У тексту ових двају законских прописа дат је градовима налог: у § 100 за градско веће да донесе статут („има донети статут...“), а у § 104 за примену на градске службенике одредаба које важе за државне службенике („одредбе за државне службенике... имају се сходно смислу примењивати и на градске службенике...“), што значи да су градови дужни да донесу статуте по § 100 и да на градске службенике примене сходно смислу одредбе које важе за државне службенике. По § 100, град није дужан само донети статут, већ тим статутом мора уредити питања која су у овоме пропису изричито поменута, а међу њима је и утврђивање места у градској служби с којима је везано право на пензију. Затим, кад је, према § 104, примена одредаба које важе за државне службенике обавезна на градске службенике у погледу свију службеничких односа у овоме пропису поменутих, онда се и на питање пензија градских службеника имају сходно смислу применити односне одредбе за државне службенике, јер су и пензије поменуте

у § 104. Из овога произлази да је градско веће, кад је дужно донети статут и тиме поред осталог утврдити с којим је местом у градској служби везано право на пензију, исто тако дужно да при томе утврђивању места за које је везано право на пензију примени „сходно смислу“ односне одредбе које важе за државне службенике. А то значи да се статутом мора везати право на пензију за она места у градској служби која одговарају местима у државној служби за које је везано право на пензију. Баш с обзиром на то, у § 100 је предвиђено да се у статуту има, пре утврђивања места везаних са правом на пензију, означити којем звању и положају државног службеника одговара звање градског службеника, а то значи да се ово поређење звања градских службеника са државнима показује као радња из које следује утврђивање места у градској служби везаних за право на пензију, сходно одредби § 104. Према томе, по самом закону право на пензију везано је за свако место у градској служби које одговара једноме од места у државној служби које повлачи право на пензију, и та се места статутом могу само тако утврдити.

Међутим, поставља се питање да ли и које службено место у градској служби повлачи право на пензију пре доношења статута по § 100, односно да ли је статут услов за право на пензију градских службеника уопште. Код овога питања ваља уочити да је З.г.о. у § 100 дао налог градском већу да донесе статут, а затим да је у § 104, према напред изложеноме, већ прописао да се одредбе о пензијама које важе за државне службенике имају „сходно смислу“ примењивати и на градске службенике. Како пак ови прописи закона довољно јасно утврђују право градских службеника на пензију, и како њихова примена није ни једном одредбом овога закона одложена, онда се показује као несумњиво, да недоношење градског статута не може спречити примену ових законских прописа који градским службеницима признају право на пензију сходно одговарајућим одредбама за државне службенике. Ово у толико пре што, према напред изложеноме, градско веће при прописивању статута није слободно у утврђивању места

која у градској служби повлаче пензију, већ је у томе погледу везано одговарајућим одредбама које важе за државне службенике. Оно што је за ово утврђивање места везаних за пензију претходно потребно, и што се у неколико показује као услов за то, то је означавање којем звању и положају државног службеника одговара звање градског службеника.

Ово поређење звања остављено је одредбом § 100 статута, али, предвиђајући могућност да статут не буде одмах донет, закон је у прелазним наредбама (ст. 2 § 159) ставио у дужност Министру унутрашњих послова да у споразуму са Министром финансија привремено уреди, до доношења општинског статута, „којем звању и положају државног службеника одговара звање градског службеника“. Из смисла ове одредбе, а и из потпуно истоветног текста њеног са одговарајућим местом из § 100 јасно произлази да прописи донете по ст. 2 § 159 привремено замењује одредбе статута о поређењу звања, док статут не буду донети. Уколико се дакле ово поређење звања показује као услов за могућност примене на градске службенике односних прописа који важе за државне службенике, тај услов је несумњиво испуњен онде где су прописи по ст. 2 § 159 донети. На тај начин, онде где су ти прописи дати постоје сви елементи за утврђивање који од градских службеника заузима место с којим је везано право на пензију, те је тако омогућена примена § 104, односно примена на градске службенике прописа о пензијама који важе за државне службенике. А пошто ови елементи у таквом случају постоје, и пошто, према напред изложеноме, градско веће и иначе није слободно при утврђивању места која повлаче право на пензију већ је везано резултатом поређење звања и применом одредаба које важе за државне службенике, то значи да и само право градских службеника на пензију, које произлази из § 104 З.г.о., није условљено доношењем статута по § 100 З.г.о.

Са ових разлог а на основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним

судовима, Општа седница Државног савета је донела ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању § 104 у вези § 100 Закона о градским општинама:

„Право на пензију градских службеника независно је од доношења градских статута који то питање имају да уреде, и у недостатку статута меродавни су у питању овога права прописи који важе за државне службенике, а на које прописе упућује § 104 Закона о градским општинама.“

О разумевању чл. 1 ст. 2 Закона о добровољцима у вези чл. 1 тач. 6 Правилника за извршење тога закона.

Бр. 29479/39
30-XI-1939/II

На основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, а због супротних гледишта у одељењима Државног савета (случајеви бр. 6099/35 и бр. 21759/935), изнето је пред Оопшту седницу Државног савета тумачење ст. 2 чл. 1 Закона о добровољцима у вези тач. 6 чл. 1 Правилника за извршење овога закона, у погледу питања: да ли се сматрају као добровољци и они усташи из ратова 1875—1878, који се нису затекли у животу 30 марта 1924 године. Пошто је проучио ово правно питање, Државни савет је нашао:

Услови за признање добровољачког својства прописани су у тач. 1 Закона о добровољцима од 31 августа 1928 године. Овај законски пропис разрађен је Правилником за извршавање пом. закона, и у чл. 1 тог Правилника таксативно је одређено која се лица имају сматрати добровољцима у смислу чл. 1 пом. закона. Тако је, између осталог, у тач. 6 чл. 1 Правилника речено, да се као добровољци у духу чл. 1 Закона, признају и сви усташи из ратова 1875—1878 године који су рођени закључно са 1860 год. а затекли су се још у животу 30 марта 1924 год. Међутим, према ст. 2 чл. 1 Закона, добровољац је и онај, који је до рата 1912 године или у ратовима од 1912 до 5 новембра 1918 године својеволно, активним учешћем скопчаним са пожртвовањем, помагао остварењу на-

родног ослобођења и уједињења. По овом пропису, дакле, признанје се добровољачко својство свима лицима који су до рата 1912 године, на начин одређен у том пропису, помагали остварењу народног ослобођења и уједињења. А међу таква лица несумњиво спадају и усташи из ратова 1875 до 1878 године, услед чега се одредба Правилника о њима показује као сагласна закону.

Али, поменути прописом Правилника признање добровољачког својства усташима из ратова 1875—1878 године условљено је још и тиме, да су се затекли у животу 30 марта 1924 године. Овај услов, међутим, закон не прописује изричито, а ни тумачењем се то не може извести, нити се уопште признање добровољачког својства условљава доживљавањем извесног дана. А кад је, према напред изложеноме несумњиво да ови усташи испуњавају законом прописане услове за признање добровољачког својства, онда се они од њих који нису доживели било поменути дан предвиђен у Правилнику било који други, могу само изједначити са оним добровољцима који исто тако нису били у животу тога дана. А кад закон предвиђа могућност признања добровољачког својства и умрлим добровољцима без обзира на дан смрти, самим тим је ово питање расправљено и за поменуте усташе (чл. 3 ст. 2 Закона).

Према томе, условљавање признања добровољачког својства усташима из ратова 1875—1878 године доживљавањем дана 30 марта 1924 године, противно је и тексту и смислу чл. 1 ст. 2 Закона о добровољцима. Па како је, према овлашћењу из чл. 10 Закона, Правилник могао бити прописан само за извршење овога закона, што значи да прописима Правилника нису могли бити мењани или укидани прописи закона, то излази да се одредба тач. 6 чл. 1 Правилника, уколико одређује да се усташима из ратова 1875—1878 године добровољачко својство признаје уз услов да су доживели 30 март 1924 године, показује као противна чл. 1 ст. 2 Закона о добровољцима, услед чега не може имати примену.

Са ових разлога, а на основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним

судовима, Државни савет у својој Општој седници донео је ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању чл. 1 ст. 2 Закона о добровољцима у вези чл. 1 тач. 6 Правилника за извршење тог закона:

„По чл. 1 ст. 2 Закона о добровољцима сматрају се као добровољци и учесници из ратова 1875—1878 године без обзира да ли су се затекли у животу 30 марта 1924 године“.

О разумевању § 7 Закона о одликованима орденом Карађорђевог ордена са мачевима.

Бр. 29479/39

30-XI-1939/III

У пракси Државног савета био је различито протумачен § 7 Закона од 27 новембра 1937 године о одликованима орденом Карађорђевог ордена са мачевима у погледу питања: да ли се, при преводу пензије по § 7 овог закона, има узети цела раније призната служба а саме пензијске припадности одмерити по новим законима; или се и служба која се за пензију признаје има утврдити по новим законима. Наиме, код случаја бр. 24347/38, једном државном службенику који је био стављен у пензију у 1924 години и коме је пензија била регулисана по Закону о чиновницима из 1923 године, била је по томе закону призната за пензију и извесна самоуправна служба. По ступању на снагу Закона о одликовањима орденом Карађорђевог ордена са мачевима ове године је пензионеру, по његовом тражењу, била поново регулисана пензија сходно § 7 поменутог закона, али тако што му је и време службе за пензију, као и пензијске припадности, било обрачунато по Закону о чиновницима из 1931 године, а по његовом § 270 тач. 8 није му била призната самоуправна служба. Тужбу заинтересованог због овог Државни савет је одбацио, сматрајући да се, при преводу пензије по поменутом § 7, и време службе, а не само пензијске припадности, има обрачунати по Закону о чиновницима из 1931 године. Међутим, у случају бр. 11125/39 једном државном пензионеру, коме је пензија била регулисана у свему по

Закона о чиновницима из 1923 године, била је та пензија, на основу поменутог § 7, преведена на Закон о чиновницима из 1931 године, али тако што је све време службе које му је било признато по закону из 1923, узето као коначно признато, па су му према тако признатом времену одређене пензијске припадљивости по одредбама Закона из 1931 године. Главна контрола, сматрајући да је и обрачун времена које се признаје за пензију требало извршити по Закону од 1931, и налазећи да се заинтересованом од раније признатог времена извесно не би могло признати по Закону из 1931, поднела је тужбу Државном савету, који је заузео гледиште супротно ономе из претходног случаја, наставши да се преводјење пензије по § има извршити онако како је утврђено одлуком о регулисању пензије, а само пензијске припадљивости превести на Закон од 1931 године. Услед ове супротности, а на основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, напред изложено право питање је изнето пред Општу седницу Државног савета која га је проучила и нашла:

Законом о одликовањима орденом Карађорђевог звезде са мачевима признат је носиоцима овога одличја низ повластица, међу којима је, у § 7, за државне и самоуправне пензионере прописано: „Државни и самоуправни службеници и активни официри, одликовани овим орденом, а пензионисани по старим законима, превод се на пензије по новим односним законима од дана 1 априла 1938 године.”

Према тексту овога прописа, он се односи на државне и самоуправне пензионере, пензионисане по старим законима, па се наређује преводјење њихових пензија са старих закона на нове. Преводјење пак значи радњу којом се пензије обрачунају по старим законима имају прерачунати по одредбама нових закона, што значи да пензије имају остати као пензије, и да преводјење не може имати за последицу укидање њихово. Затим, кад се одредба о томе преводјењу налази међу другим одредбама овога закона које носиоцима поменутог одличја признају извесне повластице, несумњиво

је да и она значи повластицу за ове пензионере, из чега опет следује да то преводјење не може имати за последицу смањење пензије ових одликованих службеника.

По ранијим законима који су се односили на државне службенике, као уосталом и по сада важећим законима из 1931 године, право на пензију стицало се, а и сада се стиче на основу извесног броја година службе која се за стицање тога права по закону рачуна, а висина пензије зависи од дужине службе која се признаје, и износа оних активних припадљивости које служе као пензијски основ. Одредбе пак садашњег закона из 1931 године о времену службе која се рачуна у услов за стицање права на пензију а за одређивање количине пензије строжије су него што су биле одредбе из ранијих закона, нарочито оних из 1923 године. С обзиром на то, кад би се преводјење пензија са ранијих закона на нове законе схватило тако да се при томе преводјењу и служба која је по ранијим законима била призната има обрачунати по новим законима и по њима ценити да ли се уопште може признати или не, то би имало за последицу да се, услед овога преводјења, пензија у извесним случајевима умањи, а у извесним да се потпуно изгуби. Таква пак последица била би противна напред изложеном смислу закона и његовог § 7. А пошто би она наступила услед радње којом би се по ранијим законима већ признато време службе обрачунало по одредбама нових закона, то значи да се сама та радња показује као противна закону, услед чега се она не може ни вршити. Према томе, приликом преводјења пензија које предвиђа § 7 има се узети као утврђено оно време службе које је одлукама о пензионисању признато по ранијим законима, а само припадљивости превести са ранијих на нове законе.

На овакав закључак, који произлази из Закона, остаје без утицаја одредбе чл. 3 Правилника за извршење Закона о одликовањима орденом Карађорђевог звезде са мачевима, стога што у тој одредби није изричито предвиђено прерачунавање година које су већ раније признате, а и да јесте

она се не би могла применити јер би била у несагласности са законом.

Са ових разлога, а на основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета је донела ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању § 7 Закона о одликованима орденом Карађорђевог ордена са мачевима:

„При превођењу пензије по § 7 Закона о одликованима орденом Карађорђевог ордена са мачевима има се узети цела призната служба, а само пензијске припадљивости одмерити по новим законима“.

О разумевању § 112 у вези § 104 тач. 7 и ст. 2 § 111 Закона о чиновницима.

Бр. 29479/39
30-XI-1939/IV

У пракси Државног савета био је различито протумачен § 112 у вези § 104 тач. 7 и ст. 2 § 111 Ч. з. у погледу питања: да ли државном службенику, коме је служба престала по тач. 7 § 104 Ч. з., а који је стварно био разрешен дужности али после тромесечног рока из ст. 2 § 106, припадају активне припадљивости само до краја месеца у коме је тај тромесечни рок истекао, или до краја месеца у коме је био стварно разрешен. Наиме, код случаја бр. 26305/38, један је службеник био шест пута оцењен као слаб, па је власт узела да му је, сходно § 106 ст. 2 Ч. з., служба престала истеком тромесечног рока од саопштења последње оцено, и да се има сматрати (§ 111) да је истеком овога рока и разрешен дужности, тако да му активне припадљивости теку само до краја месеца у коме је овај тромесечни рок истекао, односно у коме се сматра да је службеник разрешен. Пошто је он био стварно разрешен тек у наредном месецу, тужио се и тражио је да му се активне припадљивости исплате до краја тога месеца, али га је Државни савет одбио с позивом на § 111 Ч. з., стога што се по томе пропису сматра да је био разрешен у претходном месецу, кад је истекао тромесечни рок од саопштења оцено. Међутим, код случаја бр. 11652/38, један је службеник био три пута узастопце слабо оцењен, а после последње слабе оцено био пензионисан на основу тач. 7 § 104 Ч. з., али је био стварно разрешен дужности

на неколико месеци после истека тромесечног рока од последње оцене. Управна власт је узела да се има сматрати да је овај службеник разрешен на дан истека тромесечног рока од последње оцене, па је одлучила да му активне припадљности теку до краја месеца кад је тај рок истекао, а да му од наредног месеца теку пензијске припадљности. Али, пошто је био разрешен на неколико месеци после истека овога рока, тражио је да му се призна право на активне припадљности до краја месеца у коме је био разрешен, али је био одбијен. По тужби његовој због тога Државни савет је заузео гледиште да се овде не може чинити претпоставка о разрешењу кад је службеник стварно био разрешен, и да му стога, а према § 112 Ч. 3., активне припадљности теку до краја месеца у коме је био разрешен. Услед овако супротних гледишта, а на основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, изложено право питање је изнето пред Општу седницу Државног савета, која га је проучила и нашла:

У § 104 тач. 7 Ч. 3. прописано је да државном службенику служба престаје због слабих оцена, а у ст. 2 §§ 106 да у извесним случајевима из § 104, међу којима је и случај из тач. 7, надлежна власт има донети одлуку о престанку службе најдаље у року од три месеца, а служба престаје на дан те одлуке. Ако у томе року власт не донесе одлуку, као дан престанка службе сматра се последњи дан тромесечног рока. Затим је у § 111 предвиђено да службеник не може сам напустити дужност по престанку службе, већ мора бити надлежно разрешен, па су прописани рокови за разрешење код појединих случајева престанка службе. Исто је тако предвиђен случај кад се има сматрати да је разрешен дужности онај службеник који није на дужности па нема могућности да буде редовним путем разрешен. У ст. 2 § 111 прописано је да „у случају ст. 2 § 106, ако надлежна власт у тамо одређеном року од три месеца не донесе одлуку о престанку службе, као дан разрешења сматра се последњи дан тога тромесечног рока.“ На концу, у § 112 одређено је да „право

на припадљности активног службеника има службеник до краја месеца у коме је разрешен или у коме се сматра да је разрешен, односно у коме је умро.“

Из изложенога произлази. да је у § 106 Ч. 3. реч о моменту престанка службе било по одлуци власти, било по законском наређењу. Затим, у § 111 регулисано је питање разрешења од дужности и то било стварног, било по законској претпоставци („сматра се“). На концу, о припадљностима је реч само у § 112. А пошто овај последњи пропис садржи одредбу о моменту до кога теку активне припадљности службенику коме је служба престала, и пошто је напред изложено питање спорно само у погледу тога момента, то значи да је за решење постављеног питања меродаван само § 112 Ч. 3., а не и остали овде изложени прописи који расправљају друга питања (моменат престанка службе и разрешење).

По тексту овога § 112, за питање права на активне припадљности одлучан је првенствено мменат стварног разрешења службеника од дужности, а тек ако таквог разрешења није било, онда долази до примене друга алтернатива из овог законског прописа — мменат кад се сматра да је службеник разрешен. С обзиром на то, у случају где је разрешење од дужности стварно извршено, и кад је законом тај случај предвиђен, онда нема могућности да се узме у обзир претпоставка о разрешењу, тј. случај кад стварног разрешења није било, али га закон претпоставља. Код изложеног спорног правног питања реч је о случају где је разрешење стварно извршено. У таквом пак случају закон признаје право на активне припадљности до краја месеца у коме је службеник разрешен. А кад је ово питање на овако изричит начин законом расправљено, онда се за то питање показује као без утицаја одредбе о томе кад је службенику престала служба или кад је требао бити разрешен.

Са ових разлога, а на основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, Општа седница Државног савета је донела ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању § 112 у вези § 104 тач. 7 и ст. 2 § 111 Ч. з.:

„Државном службенику, коме је служба престала по тач. 7 § 104 а који је стварно био разрешен дужности, али после тромесечног рока из ст. 2 § 106, припадају активне припадљивости до краја месеца у коме је био стварно разрешен“.

РЕГИСТРИ

а) РЕГИСТАР ПО МАТЕРИЈИ

Страна:

Административна забрана	
— за наплату потраживања Државне хипотекарне банке — — — — —	80
Административни спор	
— по тужби противу одлука донетих у дисциплинским стварима — — — — —	85
Главни архивари	
— Постављење — — — — —	145
Двомесечна помоћ	
— породица умрлих државних службеника —	151
Директори учитељских школа	
— Услови за постављење — — — — —	130
Дневничари	
— Награда — — — — —	43
— Повећање награде — — — — —	110
Добровољачко својство	
— Признање добровољачког својства — — —	137
— Признање добровољачког својства неборца —	141
— Добровољачко својство усташа из ратова 1875—78 год. — — — — —	162
Државни мајстори	
— Услов за превођење по § 331 чин. зак. — —	50
Кадровски рок	
— Трогодишњи кадровски рок — — — — —	113
Жалба бана на пресуду управног суда — — —	23
Лекари	
— Коришћење ратних година за пензију и унапређење — — — — —	70
— Право на награду управника болнице — —	77
Лечење у болницама	
— Породица активних официра — — — — —	56

Обавеза	Страна
— Управне власти на издавање формалног ре- шења — § 112 З.у.п. и чл. 21 и 22 З. д. с. —	11
Општине	
— Право службеника градских општина на пензију — — — — —	157
Официри	
— Додатак за опрему — — — — —	134
Пензија	
— Губитак права на пензију личног пензионера	31
— Дејство пресуде редовног суда у погледу гу- битка права на пензију — — — — —	120
— Пензијски основ код породичне пензије —	38
— Превођење пензије по § 7 зак. о одликованим орденом Карађорђевој звезди са мачевима —	165
— Признавање за пензију бенифициране службе у Јужној Србији — — — — —	126
— Одређивање процента породичне пензије —	100
— Стицај (уживање) породичне пензије и личне пензије бивших монополских радника — —	106
— Стицај (уживање) самоуправне и државне пензије — — — — —	64
— Урачунавање за пензију ратних година зва- ничника и служитеља — — — — —	92
— Урачунавање ратних година за одређивање породичне пензије — — — — —	123
— Урачунавање износа бенифициране службе у Јужној Србији — — — — —	148
— Урачунавање подофицирске службе за пен- зију у смислу ст. 1 § 113 чин. зак. — — —	20
— Урачунавање службе општинских лекара за одређивање процента од положајног додатка	15
— Урачунавање егzekутивне службе за пензију	67
— Неурачунавање времена у рок из § 113 ст. 1 Ч. з. — — — — —	35
Постављење	
— чиновника ниже групе на упражњено место чиновника више групе — — — — —	73
Повратно дејство	
— управног акта донетог у извршењу пресуде Државног савета — — — — —	116
Порез	
— Застарелост права наплате непосредног по- реза — — — — —	53

	Страна
— Плаћање пореза на нежењене и од прихода зграда са привремено пореским олакшањем	7
Поштанска такса	
— Ослобођење комора — — — — —	47
Престанак службе	
— Принадлежности чиновника коме је служба престала по ст. 7 § 104 Чин. зак. — — — —	169
Раскидање	
— уговора са државом на њену штету — — —	154
Станарина	
— вероучитеља — — — — —	27
— удате учитељице за неучитеља — — — —	103
Судије	
— Услов за постављење — — — — —	61
Унапређење	
— шеријатских судија — — — — —	96

6) РЕГИСТАР ОДЛУКА ПО ПРОПИСИМА КОЈИ СУ У ЊИМА ПРИМЕЊЕНИ

(Закони, уредбе, правилници итд. поређани су азбуч-
ним редом по материји, те их треба тражити под словом
са којим почиње карактеристична реч из њиховог назива,
без обзира на то, да ли је у питању Закон, Правилник итд.).

Б

Закон о болницама: § 25 ст. 3 — стр. 77

В

Закон о верској настави у народним, грађанским, средњим
и учитељским школама — стр. 27

Закон о устројству војске и морнарице: § 45 ст. 1 — стр.
113; § 292 — стр. 56

Д

Уредба о висини награда дневничара — стр. 110

Закон о добровољцима: чл. 1 — стр. 137; чл. 1 и 3 —
стр. 141; чл. 1 ст. 2 — стр. 162;

Правилник за извршење Закона о добровољцима: чл. 1
тач. 6 — стр. 162; чл. 2 тац. 3 — стр. 137; чл. 3
— стр. 141

Уредба о личном и породичном додатку пензионера —
стр. 15

Закон о Државном савету и управним судовима: чл. 15
— стр. 85; чл. 19 т. 2 — стр. 85; чл. 21 и 22 — стр. 11;
чл. 39 — стр. 23; чл. 42 — стр. 116

К

Кривични законик: § 49 — стр. 120

О

Закон о градским општинама (ЗГ.О.): § 100 — стр. 157;
§ 104 — стр. 157

Закон о одликованима Орденом Карађорђевог звезде § 7 — стр. 165

П

Закон о општем управном поступку: § 112 — стр. 11

Закон о непосредним порезима: чл. 158 — стр. 53; чл. 160 — стр. 53

Закон о порезу на нежењена лица и пореском ослобођењу лица са деветоро и више деце — стр. 7

Уредба о ослобођењу од поштанских такса: чл. 2 под б) тач. 9 — стр. 47

Р

Закон о државном рачуноводству: чл. 84 — стр. 154

С

Закон о уређењу санитетске струке и о чувању народног здравља од 30-III-1881 год. — стр. 15

Закон о државном саобраћајном особљу: § 130 — стр. 67;
§ 142 ст. 2 — стр. 38; § 145 ст. 1 — стр. 38; § 259 — стр. 38

Закон о судијама редовних судова: чл. 3 ст. 1 — стр. 61
Закон о уређењу шеријатских судова и о шеријатским судијама: § 29 — стр. 96

У

Закон о уређењу Управе фондова: чл. 117 е — стр. 80

Ф

Финансијски закони

- § 30 Финансијског закона за 1933/34 — стр. 103
- § 80 тач. 4 Финансијског закона за 1933/34 — стр. 70
- § 25 т. 4 Финансијског закона за 1934/35 — стр. 130
- § 101 тач. 2 Финансијског закона за 1936/37 — стр. 74
- § 93 тач. 2 Финансијског закона за 1937/38 — стр. 74
- § 48 ст. 1 под б) Финансијског закона за 1938/39 — стр. 134
- § 108 Финансијског закона за 1938/39 — стр. 123

Ч

Закон о чиновницима од 1923 године: чл. 153 — стр. 106

Закон о чиновницима од 1931 год.: § 30 ст. 1 — стр. 43;
§ 45 — стр. 96; § 88 — стр. 56; § 95 ст. 1 — стр. 151;
§ 104 тач. 1 — стр. 31; § 104 т. 7 — стр. 169; § 104 тач. 16 — стр. 116; § 105 ст. 1 — стр. 31; § 106 ст. 1 — стр. 35; § 110 — стр. 116; § 111 ст. 2 — стр. 169;
§ 112 — стр. 169; § 113 ст. 1 — стр. 35; § 114 ст. 2 — стр. 20; § 124 — стр. 15; § 131 — стр. 35; § 132 тач. 2 — стр. 31; § 132 тач. 2 — стр. 120; § 132 тач. 5 — стр. 64; § 136 ст. 3 — стр. 38; § 139 ст. 1 — стр. 38;
§ 139 ст. ст. 1 — стр. 100; § 156 — стр. 106; § 165 — стр. 43; § 264 ст. 2 — стр. 80; § 270 ст. 1 тач. 6 — стр. 92; § 270 ст. 1 тач. 13 — стр. 126; § 270 став 1 тач. 13 — стр. 148; § 329 — стр. 77; § 331 ст. 1 — стр. 50; § 346 — стр. 145

Ш

Закон о народним школама: § 84 — стр. 27; § 84 — стр. 103
Закон о изменама и допунама Закона о народним школама — стр. 27

Закон о учитељским школама: § 52 — стр. 130

САДРЖАЈ

	Страна
Предговор — — — — —	1
1. О разумевању § 4 Закона о порезу на нежењена лица и пореском ослобођењу лица са деветоро и више деце — — — — —	7
2. О разумевању § 112 Закона о општем управном поступку (З. у. п.) у вези чл. 21 и 22 Закона о Државном савету и управним судовима (З. д. с.) — —	11
3. О разумевању § 124 Ч. з. и ст. 2 чл. 25 Уредбе бр. 37600/1 од 19 септембра 1935 год. о личном и породичном додатку пензионера, у вези чл. 14 тач. 8 Закона о уређењу санитарске струке и о чувању народног здравља од 30 марта 1881 год. — — —	15
4. О разумевању § 114 ст. 2 Закона о чиновницима од 31 марта 1931 године — — — — —	20
5. О разумевању чл. 39 Закона о Државном савету и управним судовима (З. Д. с.) — — — — —	23
6. О разумевању § 84 Закона о народним школама, у и допунама у Закону о нарочитим школама и Закона од 23 септембра 1923 о верској настави у народним, грађанским, средњим и учитељским школама — — — — —	27
7. О разумевању тач. 2 § 132 у вези тач. 1 § 104 и ст. 1 § 105 Закона о чиновницима — — — — —	31
8. О разумевању ст. 1 § 113 у вези ст. 1 § 106 и § 131 Закона о чиновницима (Ч. з.) — — — — —	35
9. О разумевању § 139 ст. 1 у вези § 272 и § 136 ст. 3 Закона о чиновницима из 1931 год. (односно одговарајућих одредаба Закона о Државном саобраћајном особљу — § 145 ст. 1 у вези § 259 и § 142 ст. 2)	38
10. О разумевању § 30 ст. 1 и § 165 Закона о чиновн.	43
11. О разумевању чл. 2 под Ђ) тач. 9 Уредбе од 16 фебруара 1932 год. о ослобођењу од поштанских такса	47
12. О разумевању § 331 става 1 Закона о чиновницима од 31 марта 1931 год. — — — — —	50
13. О разумевању ст. 2 чл. 158 у вези члана 160 Закона	

	Страна
о непосредним порезима од 1928 године — — —	53
14. О разумевању § 88 Закона о чиновницима у вези чл. 292 Закона о устројству војске и морнарице —	56
15. О разумевању ст. 1 чл. 3 Закона о судијама редовних судова — — — — —	61
16. О разумевању тач. 5 § 132 Закона о чиновницима	64
17. О разумевању § 130 Закона о државном саобраћајном особљу (З. с. о.) — — — — —	67
18. О разумевању § 80 тач. 4 Финансијског закона за 1933/34 годину — — — — —	70
19. О разумевању § 93 тач. 2 Финансијског закона за 1937/38, односно § 101 тач. 2 Финансијског закона за 1936/37 годину — — — — —	74
20. О разумевању § 25 ст. 3 Закона о болницама, измењеног §-ом 329 Закона о чиновницима — — —	77
21. О разумевању § 264 ст. 2 Закона о чиновницима у вези чл. 117 Закона о уређењу Управе фондова	80
22. О разумевању тач. 2 чл. 19 у вези чл. 15 Закона о Државном савету и управним судовима — —	85
23. О разумевању § 270 ст. 1 тач. 6 Закона о чиновницима из 1931 год. — — — — —	92
24. О разумевању § 45 Ч. з. у вези § 29 Закона о уређењу шеријатских судова и о шеријатским судијама	96
25. О разумевању ст. 1 § 139 Закона о чиновницима	100
26. О разумевању § 84 Закона о народним школама, измењеног §-ом 30 Финансијског закона за 1933/34	103
27. О разумевању чл. 153 Закона о чиновницима из 1923, односно § 156 Закона о чиновницима из 1931	106
28. О разумевању одредаба о повећању дневничарских награда из Уредаба о висини награда дневничара у појединим ресорима — — — — —	110
29. О разумевању чл. 45 ст. 1 Закона о устројству војске и морнарице — — — — —	113
30. О разумевању чл. 42 Закона о Државном савету и управним судовима у вези § 104 тач. 16 и § 110 Ч. з.	116
31. О разумевању тач. 2 § 132 Ч. з. у вези § 49 Кривичног закона — — — — —	120
32. О разумевању § 108 Финансијског закона за 1938/39	123
33. О разумевању § 270 ст. 1 тач. 13 Ч. з. — — —	126
34. О разумевању § 52 Закона о учитељским школама у вези са § 25 тач. 4 Финансијског закона за 1934/35	130
35. О разумевању § 48 тач. 1 под б) Финансијског закона за 1938/39 годину — — — — —	134

36. О разумевању чл. 1 Закона о добровољцима у вези чл. 2 тач. 3 измењеног Правилника за извршење Закона о добровољцима — — — — —	137
37. О разумевању чл. 1 и 3 Закона о добровољцима у вези чл. 3 измењеног Правилника за извршење Закона о добровољцима — — — — —	141
38. О разумевању § 346 Закона о чиновницима — — — — —	145
39. О разумевању § 270 тач. 13 Закона о чиновницима од 31 марта 1931 год. — — — — —	148
40. О разумевању ст. 1 § 95 Ч.з. — — — — —	151
41. О разумевању чл. 84 Закона о држ. рачуноводству — — — — —	154
42. О разумевању § 104 у вези § 100 Закона о град- ским општинама (З.г.о.) — — — — —	157
43. О разумевању чл. 1 ст. 2 Закона о добровољцима у вези чл. 1 тач. 6 Правилника за извршење тог закона — — — — —	162
44. О разумевању § 7 Закона о одликованима орденом Карађорђевог крста са мачевима — — — — —	165
45. О разумевању § 112 у вези § 104 т. 7 и ст. 2 § 111 Закона о чиновницима — — — — —	169
Регистри — — — — —	173

Ју. б.
37248

